

รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ชุดที่ ๒ ครั้งที่ ๖๗
วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๗
ณ ตึกรัฐสภา

เริ่มประชุมเวลา ๙.๔๐ นาฬิกา
จำนวนสมาชิกมาประชุมทั้งหมด ๒๕๗ คน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขณะนี้มีสมาชิกผู้มีเกียรติมาประชุมครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอเปิดการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป สำหรับวันนี้เป็นการประชุมเพื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นการพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง ตามข้อบังคับข้อ ๑๑๖ ผมอยากจะขอเชิญท่านกรรมาธิการ ถ้าเผื่อว่ามีอะไรจะแถลงเสียก่อน

คณะกรรมการสิทธิการขอแก้ไขถ้อยคำในร่างรัฐธรรมนูญที่พิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา
เสร็จไปแล้ว ดังนี้

ขอแก้คำผิด คำว่า “ทุน” ขอแก้เป็น “ทูล” ทุกแห่ง

คำปรารภ หน้า ๑ วรรคสอง ขอตัดตั้งแต่ “เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันต-
สมาคม.....” ไปจนหมดวรรค แล้วเอาวรรคสามมาต่อท้าย

มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง ขอตัดคำว่า “ภาค” ออกจากคำว่า “เสมอภาค”

วรรคสอง ขอเปลี่ยนคำว่า “กฎหมายว่าด้วยการศึกษาอบรมภาคบ้ง
คับ” เป็น “กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ”

มาตรา ๑๐๓ (๑) คำว่า “ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น
หรือตำแหน่งพนักงานส่วนท้องถิ่น” ขอเปลี่ยนเป็น “ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหาร
ท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น”

มาตรา ๑๐๔ (๕) คำว่า “มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๖
(๑) (๒) (๓) หรือ (๕) หรือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) หรือ (๖)” ขอเปลี่ยนเป็น “มีลักษณะ
ต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖)”

มาตรา ๑๒๔ (๖) ขอเปลี่ยน คำว่า “มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) หรือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) หรือ (๖)” เป็น “มี
ลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖)”

มาตรา ๑๕๐ ขอเปลี่ยนคำว่า “นับแต่วันที่วุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วย” เป็น
“นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร”

มาตรา ๑๖๔ ขอเปลี่ยนคำว่า “จรรยาบรรณ” เป็น “ความประพฤติ”

มาตรา ๑๘๐ ขอตัดคำว่า “รัฐมนตรี” คำที่ ๒ ออก

มาตรา ๑๘๘ ในอนุมาตรา (๓) คำว่า “ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) หรือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) หรือ (๖)” ขอเปลี่ยนเป็น “ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖)”

ในอนุมาตรา (๖) คำว่า “ที่ ” ขอเปลี่ยนเป็น “อัน”

มาตรา ๒๐๘ ขอแก้ถ้อยคำเป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและผู้พิพากษาพ้นจากตำแหน่ง

ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อหน้าพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด”

กองกรรมาธิการ

๑๘ ก.พ. ๑๗

สารบัญ
ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

	มาตรา	หน้า
หมวด ๑ บททั่วไป	๑-๖	๕
หมวด ๒ พระมหากษัตริย์	๗-๒๖	๕-๗
หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	๒๗-๕๓	๗-๑๓
หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย	๕๔- ๖๑	๑๓
หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ	๖๒-๙๕	๑๔-๑๗
หมวด ๖ รัฐสภา		
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	๙๕-๑๐๖	๑๗-๑๘
ส่วนที่ ๒ วุฒิสภา	๑๐๗-๑๑๐	๒๐
ส่วนที่ ๓ สมาชิกวุฒิสภา	๑๑๑-๑๒๖	๒๑-๒๔
ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง	๑๒๗-๑๖๕	๒๕-๓๓
ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	๑๖๕-๑๖๗	๓๓-๓๔
ส่วนที่ ๖ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา	๑๖๘-๑๗๓	๓๔-๓๕
ส่วนที่ ๗ ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา	๑๗๔- ๑๗๖	๓๕-๓๖
หมวด ๗ คณะรัฐมนตรี	๑๗๗-๒๐๑	๓๖-๔๐
หมวด ๘ ศาล	๒๐๒-๒๑๓	๔๐-๔๑
หมวด ๙ การปกครองท้องถิ่น	๒๑๔-๒๑๖	๔๒
หมวด ๑๐ ตุลาการรัฐธรรมนูญ	๒๑๘-๒๒๗	๔๒-๔๔
หมวด ๑๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	๒๒๘-๒๓๑	๔๕-๔๖
บทเฉพาะกาล	๒๓๒-๒๓๘	๔๖-๔๗

ร่าง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตภาค ๒๕๑๗ พรรษา ปัจจุบันสมัยจันทร-
คตินิยม พยัคฆสมพัตสร.....
สุริยคติกาล.....
โดยกวลบริเณ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี-
จักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมท่าม
กลางอุตมสันนิบาต พระบรมวงศานุวงศ์ ทูตานุทูตผู้แทนนานาประเทศ สมาชิกสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติ และเสนามาตยราชบริพาร เฝ้าเบื้องบาทงกชพริ้งพร้อมกันโดยอนุกรม

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ได้นำความกราบบังคมทูลว่า ตามที่สมเด็จพระบรมปิตุลาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรมิน-
ทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระ-
ราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น
เป็นการสถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทยเป็นเบื้องต้น ด้วย
พระราชประณิธานอันแน่วแน่ในอันที่จะพระราชทานพระราชอำนาจในการปกครองแผ่นดิน
ให้แก่ประชาชนชาวไทยทั้งมวล มิใช่แก่บุคคลคณะใดหรือฝ่ายใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้ โดยมีพระ-
มหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งประเทศ และทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยอันมาจากปวงชน
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

นับแต่วาระนั้นมาเป็นเวลาสี่สิบปีเศษ เหตุการณ์บ้านเมืองได้ผันแปรไปเป็นเหตุให้ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือประกาศใช้รัฐธรรมนูญขึ้นใหม่หลายครั้งหลายคราว และในบางครั้งก็จำเป็นต้องใช้ธรรมนูญการปกครองประเทศเป็นการชั่วคราว เพื่อรอเวลาที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรให้เสร็จ ทำให้การบริหารประเทศในขณะนั้นมิได้เป็นไปตามครรลองแห่งระบอบประชาธิปไตยตามควร อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาล่วงมา ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น มีความรู้และความคิดอ่านทางการเมืองดีขึ้น จึงมีความตื่นตัวและปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองประเทศด้วยตนเองขึ้นเป็นลำดับ ทั้งประชาชนก็มีความไม่พึงพอใจในการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ด้วย จึงในวันที่ ๑๓ และ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ได้มีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด นักเรียน นิสิตนักศึกษา ประชาชน และหนังสือพิมพ์ ได้มีส่วนร่วมสำคัญในการแสดงประชามติอันแรงกล้าในเรื่องนี้และในการแสดงประชามติครั้งนั้นได้มีผู้คนเสียชีวิตและเลือดเนื้อไปเป็นจำนวนมิใช่น้อยและนับว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ อันเป็นผลทำให้คณะรัฐบาลในยุคนั้นจำต้องกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง และมีการแต่งตั้งคณะรัฐบาลใหม่ขึ้นแทน

เพื่ออนุวัตตามความปรารถนาของมหาชนในครั้งนั้น คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร เมื่อร่างเสร็จคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วก็ได้นำร่างรัฐธรรมนูญนั้นเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งขึ้นจากสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อคณะกรรมการคณะนี้พิจารณาแล้ว ก็ได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งก็ดี คณะรัฐมนตรีเองก็ดี คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ดี สภานิติบัญญัติแห่งชาติเองก็ดี ได้ลำดับรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตลอดมา เพื่อที่จะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์สมดังความปรารถนาของประชาชน

เจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ แสดงออกให้ปรากฏซึ่งประธานร่วมกันของปวงชนชาวไทยว่า จักรักษาไว้ซึ่งเอกราชแห่งชาติไทยในทุกทาง จักคุ้มครองศาสนาทุกศาสนาให้สถาพร จักเทอดทูนพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมิ่งขวัญของประเทศชาติ จักยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จักตรากฎหมายขึ้นใช้เพื่อความเป็นธรรมในสังคมจักใช้มาตรการทั้งปวง ในอันที่จะขจัดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมให้ลดน้อยลงเป็นลำดับ จักร่วมกันบำบัดทุกข์บำรุงสุข และจักพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของราษฎรโดยทั่วหน้าและอย่างเสมอภาค และจักดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม เพื่อให้ราษฎรได้รับความยุติธรรมอย่างทั่วถึง

อนึ่ง สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีความเห็นว่า การที่จะปกครองประเทศให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อประชาชนทั้งมวลมีความเชื่อมั่นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้เป็นระบอบการปกครองที่ดี และเหมาะสมสำหรับประเทศเราในอันที่จะยังให้เกิดความผาสุกแก่ปวงชนโดยทั่วกัน เพราะเหตุนี้ปวงชนจึงต้องร่วมกันมีส่วนมีเสียงในการปกครองประเทศ โดยเคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด และต้องพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขอันร่วมกัน ทั้งเมื่อถึงวาระจำเป็น จักต้องพร้อมที่จะอุทิศแม้ชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยนี้

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญอย่างรอบคอบแล้วได้มีมติเห็นชอบและได้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยให้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป

เมื่อได้ทรงมีพระราชวินิจฉัยร่างรัฐธรรมนูญโดยถึถ้วนทั่วกระบวนความแล้ว ทรงมีพระราชดำริเห็นสมควรพระราชทานพระบรมราชานุญาตติดตามคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ ให้ใช้แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ นั้น ตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป

ขอปวงชนชาวไทยจงร่วมจิตร่วมใจสมัครสโมสรเป็นเอกฉันท์ในอันที่จะพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ เพื่อดำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยในรัฐสภาอาณาจักร และนำมาซึ่งความผาสุกสิริสวัสดิ์พัฒนาชัยมงคลอเนกกุศลเกียรตินิตยสถาพร แก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ สมดังพระบรมราชประสงค์จงทุกประการ

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔ การนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

หมวด ๒
พระมหากษัตริย์

มาตรา ๗ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๘ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

มาตรา ๑๓ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๑๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๕ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินกว่าสิบสี่คน ประกอบเป็นคณะองคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจ ทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๖ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีก็ดี การให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรี หรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่น หรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๗ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ

มาตรา ๑๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๙ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๐ การแต่งตั้ง และการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย

มาตรา ๒๑ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๑ กิติ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นใดกิติให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งที่สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา ๒๓ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไป พลังก่อน

ในกรณีนี้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๒๑ หรือ มาตรา ๒๒ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรค หนึ่งก็ดี ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ก็ดีประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่า นี้ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีชั่วคราว

มาตรา ๒๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภา ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศ และประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๒๕ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วย การสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาหาก ไม่มีพระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราชสันตติวงศ์ก็ได้

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้กระทำได้โดยวิธีการอย่างเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนาม ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ต่ารัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญ องค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศ เพื่อให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ก็ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้จนกว่าจะได้ประกาศองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้ และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคสอง ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราวตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓ วรรคสาม มาใช้บังคับ

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๙ บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมือง

การใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิออกเสียงแสดงประชามติ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๑ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งให้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งให้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๓๒ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย

การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งข้อหาหรือเหตุและรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

การแจ้งข้อหาแก่บุคคลใด ๆ จะต้อง มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา ๓๔ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๕ บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทรมาน ชูเชิญ หรือใช้กำลังบังคับหรือเกิดจากการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ถ้อยคำนั้นเป็นไปโดยไม่สมัครใจ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๓๖ บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่ร้องฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังว่า บุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำ

ความผิด ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากหา นั้นคืน ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๗ การเกณฑ์แรงงาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบท บัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการ จุกฉุน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งบัญญัติให้กระทำได้ในระหว่าง เวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ จุกฉุน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ตีการ ตรวจค้นเคหสถานก็ตี จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๙ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขต และการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อม เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบท บัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกัน ประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการ เกษตรหรือการอุตสาหกรรมหรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทำขวัญภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาศักดิ์ที่ได้รับ ความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

การกำหนดค่าทำขวัญตามวรรคสามให้คำนึงถึงการได้มา สภาพและที่ตั้งของ อสังหาริมทรัพย์ ประกอบกับเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ สังคม

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์และการโฆษณา การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเกียรติยศ หรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์เพื่อบั่นรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำ มิได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปิดโรงพิมพ์ หรือห้ามทำการพิมพ์

การให้เสนอเรื่องหรือข้อความในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะ ต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่ กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐหรือหน่วย ราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม เมื่อไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองตาม รัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาอบรมภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วย การจัดตั้งสถานศึกษา

มาตรา ๔๒ เสรีภาพในวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อ หน้าที่ของพลเมือง

มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชน ที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะ การรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้ กฎอัยการศึก

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน หรือเพื่อรักษาความ สงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอน ในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองเพื่อดำเนิน กิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายโดยเปิดเผย

มาตรา ๔๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์หรือทาง อื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกักหรือการเปิดเผยจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ หรือสิ่งสื่อสารอื่น ใดที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่ง สื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อ รักษาความมั่นคงของรัฐ

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้เป็นบริการสาธารณะ

มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจแห่งชาติ หรือเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง

มาตรา ๔๙ สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕๐ บุคคลคนเดียวหรือหลายคนร่วมกันย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๑ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเพื่อการกระทำของเจ้าพนักงาน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕๒ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมายหรือกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองสมรรถภาพหรือวินัย

มาตรา ๕๓ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้

หมวด ๔
หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๕๔ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๕ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ

มาตรา ๕๖ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๗ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา ๕๘ ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติบุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต

มาตรา ๕๙ บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๐ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๑ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕
แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๖๒ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบาย และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

มาตรา ๖๓ รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต

มาตรา ๖๔ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และถือหลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน

มาตรา ๖๕ รัฐพึงร่วมมือกับนานาประเทศในการรักษาความยุติธรรมระหว่างประเทศ และผดุงสันติสุขของโลก

มาตรา ๖๖ รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ และพึงดำเนินการทุกทางเพื่อป้องกันและปราบปรามการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ

มาตรา ๖๗ รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และมีหลักประกันความเป็นอิสระของศาล

มาตรา ๖๘ กาลังทหารพึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราช ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ

มาตรา ๖๙ กาลังทหารเป็นของชาติ ไม่ขึ้นต่อเอกชนหรือคณะบุคคลใด ๆ

มาตรา ๗๐ กาลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อการปราบปรามการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ

การใช้กาลังทหารเพื่อการอื่น ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๗๑ รัฐจะต้องรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน และในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข

มาตรา ๗๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษอาบรรม

การจัดระบบการศึกษอาบรรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษอาบรรมชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษาดำเนินกิจการของตนเองได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ

สถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นพึงให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษอาบรรมตามความสามารถของบุคคลนั้น ๆ

ห้องสมุดแห่งชาติ ก.พ.
LIBRARY OF THE NATIONAL CSC.

มาตรา ๗๓ การศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษาของรัฐ และของท้องถิ่น จะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมทุกระดับ ตามสมควร

มาตรา ๗๔ รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยในศิลปะและวิทยาการต่าง ๆ พึงส่งเสริม การสถิติ และพึงใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ

มาตรา ๗๕ รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ แต่ต้องไม่กระทำ โดยวิธีการอันเป็นการบังคับผิดในบุคคล

มาตรา ๗๖ รัฐพึงบำรุงรักษาสถานที่และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม

มาตรา ๗๗ รัฐพึงบำรุงรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อมและความงามทาง ธรรมชาติ รวมทั้งป่าไม้ ดินน้ำ อากาศและน่านน้ำ

มาตรา ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมการค้นหายาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ประชาชนชาวไทย โดยไม่ขัดกับหลักการอนุรักษ์กรรม

มาตรา ๗๙ รัฐพึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจ และสังคมลดน้อยลง

มาตรา ๘๐ รัฐพึงจัดระบบการถือกรรมสิทธิ์และการครอบครองที่ดินเพื่อ ประโยชน์แห่งการส่งเสริมเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม และพึงกำหนดพันธะให้เจ้าของ ที่ดินใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ตามความเหมาะสมแก่สภาพของที่ดิน

มาตรา ๘๑ รัฐพึงส่งเสริมให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ และสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบ เกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินและวิธีการอื่น

มาตรา ๘๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรม

รัฐพึงคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต

มาตรา ๘๓ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์

มาตรา ๘๔ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม

มาตรา ๘๕ รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มีการริเริ่มในทางเศรษฐกิจ

รัฐพึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนรวม การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนจะกระทำได้ ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รัฐพึงวางมาตรการมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจโดยเอกชนที่มีได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ไม่ว่าการผูกขาดตัดตอนนั้นจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๘๖ รัฐพึงวางนโยบายประชากรให้เหมาะสมกับทรัพยากรของชาติ ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม และความเจริญในทางวิทยาการ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและความมั่นคงของรัฐ

มาตรา ๘๗ รัฐพึงสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ หรือในการช่วยเหลือราชการ หรือปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม หรือเนื่องจากภัยธรรมชาติ

มาตรา ๘๘ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการสังคมสงเคราะห์ของรัฐและเอกชน เพื่อสวัสดิภาพและความผาสุกของประชาชน

มาตรา ๘๙ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ และได้รับค่าแรงตอบแทนตามควรแก่อัตรา และคุ้มครองแรงงานให้เป็นไปโดยเป็นธรรม และพึงจัดให้ผู้ทำงานรับจ้างมีความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน และมีหลักประกันเมื่อเจ็บป่วยและชราภาพ

มาตรา ๙๐ รัฐพึงจัดให้บุคคลทุพพลภาพมีงานทำตามความสามารถและความเหมาะสม

มาตรา ๕๑ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยโดยถูกสุขลักษณะและพึงส่งเสริมกิจการเคหะสำหรับประชาชนผู้มีรายได้น้อย

มาตรา ๕๒ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข ตลอดถึงการอนามัยครอบครัวและพึงคุ้มครองสุขภาพของบุคคล และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย

รัฐพึงให้การรักษายาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่า

การป้องกันและปราบปรามโรคติดต่ออันตราย รัฐจะต้องกระทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า

มาตรา ๕๓ รัฐพึงบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และพึงจัดตั้งเป็นพืชซึ่งทำลายสุขภาพและอนามัยของประชาชน

มาตรา ๕๔ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการกีฬา

หมวด ๖

รัฐสภา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕๕ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๖ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามระเบียบ และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่ประธานรัฐสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานรัฐสภาทำหน้าที่แทน

มาตรา ๕๗ ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๕๘ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๕๙ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษา ร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชทานลงมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๑๐๐ ประธานและรองประธานวุฒิสภา ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้รับเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๐๑ บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๑๐๒ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๒) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม

(๓) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ จากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญหรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกันและมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา หรือวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๐๔ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องแสดงสินทรัพย์ และหนี้สินของตนต่อประธานรัฐสภาตามรายการ วิธีการและกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๐๕ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๔ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘) หรือมาตรา ๑๒๔ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องกล่าวในวาระหนึ่ง

มาตรา ๑๐๖ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ดี คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงก็ดี ย่อมไม่กระทบกระทั่งกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิกรวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๒

วุฒิสภา

มาตรา ๑๐๗ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งร้อยคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๗ (๑) และมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ ทั้งไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๑๑๘

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๐๘ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง เฉพาะในวาระเริ่มแรก เมื่อครบกำหนดสามปี ให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก

มาตรา ๑๐๙ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

- (๒) ฉาย
- (๓) ลาออก
- (๔) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) หรือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) หรือ (๖)
- (๖) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๗ (๑)
- (๗) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา
- (๘) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๑๐ เมื่อตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงเลือกและแต่งตั้งบุคคลผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ เข้ามาเป็นสมาชิกแทน สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้น ย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าที่กำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ส่วนที่ ๓

สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๑๑ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองร้อยสี่สิบคนแต่ไม่เกินสามร้อยคน ทั้งนี้ตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๒

มาตรา ๑๑๒ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดหนึ่งอย่างน้อยให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินกว่าสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคน

ในกรณีที่จะแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่ง ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบสามคนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละสองคน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สี่คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสองเขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน

มาตรา ๑๑๓ จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องจัดอัตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

มาตรา ๑๑๔ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

มาตรา ๑๑๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

- (๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๒) หูหนวกและเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้
- (๓) ภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
- (๔) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๕) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

มาตรา ๑๑๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยและมีสัญชาติอื่นด้วย ในขณะเดียวกันก็ดี บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติก็ดี ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย เว้นแต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่เกิดในต่างประเทศไม่ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว

- (๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่พรรคเดียว

มาตรา ๑๑๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

- (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๒) เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
- (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕)

(๔) ต้องคำพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่งให้จำคุก และต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในคดีนั้น

(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) เป็นข้าราชการหรือพนักงานท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

มาตรา ๑๑๙ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๒๐ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๑ เมื่ออายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ตั้งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในเก้าสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

มาตรา ๑๒๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๔ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓

(๕) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๗ (๑) หรือ(๒)

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) หรือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) หรือ (๖)

(๗) ลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกยุบเลิก

(๘) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือพรรคการเมืองมีมติ แล้วแต่กรณี ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(๙) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๒๕ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นเริ่มแต่วันเลือกตั้ง และอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๒๖ ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๘๔ แล้ว พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด

มิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๑๒๗ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๒๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๒๙ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา

มาตรา ๑๓๐ ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ ซึ่งจะต้องกระทำเมื่อถึงคราวที่สมาชิกออกจากตำแหน่งกึ่งหนึ่ง

ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของสภา
หรือมีการยุบสภา

ประธานและรองประธานวุฒิสภา และประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณีเมื่อ

- (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
- (๒) ลาออกจากตำแหน่ง
- (๓) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น
- (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

มาตรา ๑๓๑ ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจหน้าที่
ดำเนินกิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ทำกิจการ
แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๓๒ เมื่อประธานและรองประธานวุฒิสภาหรือประธานและรองประธาน
สภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือกตั้งกันขึ้นเอง เป็นประธาน
ในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๓๓ การประชุมวุฒิสภาที่ดี การประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่ดี ต้องมี
สมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา จึงจะเป็น
องค์ประชุม

มาตรา ๑๓๔ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ
เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียง
เท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓๕ ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์นี้ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ชุมนุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๑๓๖ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก

ในปีหนึ่งจะให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่งหรือสองสมัย แล้วแต่สภาผู้แทนราษฎรจะกำหนด

วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีของรัฐสภาสมัยต่อไป ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๓๗ สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาเก้าสิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๓๘ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและปิดประชุม พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีสมัยแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีก็ได้

มาตรา ๑๓๙ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

มาตรา ๑๔๐ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูล เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภาให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา ถ้าเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้ได้รับคำร้องขอนำความกราบบังคมทูล และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๔๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๐ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๔๒ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวน ในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่กระทำความผิดให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

มาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุมสภา

การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนที่คำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๔๔ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๓ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้

มาตรา ๑๔๖ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง

(๑) การตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อนหรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(๓) การกู้เงิน หรือการค้ำประกันหรือการใช้เงินกู้

(๔) เงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้วินิจฉัย

มาตรา ๑๔๗ ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

มาตรา ๑๔๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๕ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา ๑๔๗ และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นพิเศษ กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา

ระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่งไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๑

ถ้าวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ก็ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในการที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินไปยังวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน คำแจ้งของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมิใช่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

มาตรา ๑๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๕ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

- (๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๘
- (๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีเช่นว่านี้ ให้สภาทั้งสองต่างตั้งบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น แล้วให้คณะกรรมการร่วมกันนั้น รายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วนั้น ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๘ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน

คณะกรรมการร่วมกัน ย่อมมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้และเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกัน ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรในส่วนที่เกี่ยวกับกรรมการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๐ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๙ นั้นสภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วย ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมตินิยมนร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๘

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรออาจยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมตินิยมนร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนน

เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติ นั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๘

มาตรา ๑๕๑ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติใดตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๔๙ คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มี หลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ไม่ได้

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอนั้น เป็นร่างพระ- ราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้อง ยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกัน หรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป

มาตรา ๑๕๒ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร บรรดาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรง เห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๕๓ บทประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้า พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณปกติไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้ กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๑๕๔ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณร่าง พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นให้เสร็จภายในกำหนด เวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติ นั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา ถ้าพ้นกำหนดนั้นให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๔๘

ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้น วุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้อีกเฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ไว้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป

มาตรา ๑๕๖ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๕๗ ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๑๕๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวาระหนึ่งให้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไปซึ่ง

ต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ สภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๕๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีใช้ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

มาตรา ๑๖๐ การประชุมวุฒิสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๑๖๑ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้

ย่อมมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

กรรมวิธีการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๖๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคสาม

มาตรา ๑๖๒ การประชุมคณะกรรมาธิการ ต้องมีกรรมาธิการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๖๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๒๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะตีความและให้ถือว่าการตีความของรัฐสภาเป็นเด็ดขาด

ในการตีความรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๖๔ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจตราข้อบังคับเกี่ยวกับจรรยาบรรณของสมาชิก และข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภาและกรรมาธิการ วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การยืนยันขอความไว้วางใจ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยและกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๖๕ ในการนี้ต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

- (๑) การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๒
- (๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๔
- (๓) การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์พระพุทธรักษา ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๕
- (๔) การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๖
- (๕) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา ๙๔
- (๖) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๓๗
- (๗) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๓๘
- (๘) การตีความรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๖๓
- (๙) การแต่งตั้งและการให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๘ และมาตรา ๑๗๓
- (๑๐) การตั้งคณะกรรมการมาธิการตามมาตรา ๑๗๒
- (๑๑) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๘๕
- (๑๒) การให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้กฎอัยการศึกตามมาตรา ๑๙๓
- (๑๓) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา ๑๙๔
- (๑๔) การให้ความเห็นชอบกำหนดหนังสือสัญญาและสนธิสัญญาตามมาตรา ๑๙๕

(๑๕) การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๘

(๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๒๘

มาตรา ๑๖๖ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕ มาตรา ๕๙ มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง มาตรา ๑๙๔ วรรคสอง และมาตรา ๒๒๘ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่เฉพาะการตั้งคณะกรรมการสามัญและวิสามัญ กรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

ส่วนที่ ๖

ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๑๖๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาตามมติของรัฐสภา และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๖๙ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในทาง การบัญชีหรือการคลัง และจะต้องไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรข้าราชการผู้ซึ่ง มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือผู้มีตำแหน่งหรือหน้าที่ในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานท้องถิ่น หรือผู้จัดการ กรรมการที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใดๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร ทั้งจะ ต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามที่กฎหมายบัญญัติด้วย

มาตรา ๑๗๐ ให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ การรับจ่ายเงินของแผ่นดิน และการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินของหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งของท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๗๑ ให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภามีหน่วยราชการภายใต้บังคับบัญชา เพื่อปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ข้าราชการสังกัดหน่วยราชการตามวรรคหนึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

มาตรา ๑๗๒ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาจะต้องเสนอรายงานการตรวจสอบ การรับจ่ายเงินและทรัพย์สินตามอำนาจหน้าที่ พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อรัฐสภาตามวิธีการที่ กฎหมายบัญญัติ

ให้รัฐสภาตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาสอบสวนรายงานของ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการที่กล่าวนี้ประกอบด้วยสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน สังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหนึ่งคน และ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๓ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ดำรงตำแหน่งครบหกปี
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๕
- (๕) รัฐสภามีมติให้ถอด

ส่วนที่ ๗

ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

มาตรา ๑๗๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง ข้าราชการสังกัดหน่วยราชการ ไตจะเป็นข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๗๕ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษและการออกจากราชการของข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๗๖ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการฝ่ายรัฐสภาตำแหน่งเทียบเท่า ปลัดกระทรวงและอธิบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๗

คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๗ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอีกไม่เกินสามสิบคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีอีกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนรัฐมนตรีทั้งหมด จะต้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๗๙ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๘๐ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่ง หรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๐๓ มิได้เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และรัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดการกรรมการที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็ได้ด้วย

มาตรา ๑๘๑ รัฐมนตรีต้องแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนต่อประธานรัฐสภา ตามรายการ วิธีการ และกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๘๒ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุม และแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาซึ่งตนมิได้เป็นสมาชิก แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘๓ ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๘๔ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอความไว้วางใจ มติให้ความไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม

มาตรา ๑๘๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภา ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๘๖ ในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดิน ภายหลังจากได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ถ้ามีพฤติการณ์ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอ

ให้สภาผู้แทนราษฎรยืนยันความไว้วางใจอีกครั้งก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘๗ รัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ ตามมาตรา ๑๕๕
- (๒) ไม่ได้รับความไว้วางใจ ตามมาตรา ๑๘๔ หรือมาตรา ๑๘๖
- (๓) สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) คณะรัฐมนตรีลาออก
- (๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๘

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานไปจนกว่าจะตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่

มาตรา ๑๘๘ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๑๗ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ
- (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก
- (๕) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๕๕
- (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๐
- (๗) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา ๑๘๔

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)

มาตรา ๑๘๙ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี ตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา ๑๙๐ ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน ในอันจะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ถ้าสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

มาตรา ๑๙๑ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ภายในสองวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการตราพระราชกฤษฎีกา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๔๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการประกาศใช้และ เลิกใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

กฎอัยการศึกตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะมีผลใช้บังคับเกินสามสิบวัน ได้ถึงเป็นเวลาเท่าใด ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภา ทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบ ตามวรรคสาม

มาตรา ๑๔๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม เมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๓ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญา สันติภาพสงบศึกและทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอธิปไตยแห่งชาติ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา หรือสนธิสัญญาพันธมิตรทาง ทหารต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๙๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๑๙๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์ และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๙๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่าพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๙๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๕ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษ และการออกจากราชการของข้าราชการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๐๐ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๒๐๑ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๘

ศาล

มาตรา ๒๐๒ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๒๐๓ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๐๔ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๐๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๐๖ ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๒๐๗ ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๒๐๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและถอดถอนผู้พิพากษา ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาในครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อองค์พระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๒๐๙ การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

มาตรา ๒๑๐ คณะกรรมการตุลาการประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ ข้าราชการฝ่ายตุลาการเป็นกรรมการโดยตำแหน่งสามคนตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคนซึ่งข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการสี่คน กับจากผู้รับบำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว และต้องไม่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือหนายความอีกสี่คน

ตำแหน่งของข้าราชการตุลาการผู้มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ และการเลือกตั้งกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

มาตรา ๒๑๑ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ
การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

มาตรา ๒๑๒ ศาลปกครองและศาลในสาขาแรงงาน สาขาภาษี หรือสาขาสังคม
จะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของศาลตลอด
จนวิธีพิจารณาของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น

มาตรา ๒๑๓ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรมกับ
ศาลอื่น หรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

หมวด ๔

การปกครองท้องถิ่น

มาตรา ๒๑๔ การจัดระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งนครหลวงต้อง
เป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน
และมีอิสระในทางการภาษีอากรและการเงินแห่งท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๑๕ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ
ไว้ย่อมมีสิทธิปกครองตนเอง

มาตรา ๒๑๖ การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัดรวมทั้งนครหลวง ให้
มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้ง
ของประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย

มาตรา ๒๑๗ การเลือกตั้งสมาชิกของสภาท้องถิ่น ให้ใช้วิธีออกเสียงคะแนน โดยตรงและลับ

การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ หรือจะให้สภาท้องถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกของสภาท้องถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๑๐

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญมีจำนวนเก้าคนโดยรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา ๒๑๐ เป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิมีจำนวนฝ่ายละสามคน

ให้คณะกรรมการตุลาการเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นลำดับแรก และแจ้งผลการเลือกต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เมื่อรัฐสภาได้เลือกแล้วให้แจ้งผลการเลือกต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เลือกแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำรายชื่อผู้ได้รับเลือกทั้งหมดกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งเป็นประธาน

ในกรณีที่ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๒๑๙ ตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมิได้

มาตรา ๒๒๐ ตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้รับเงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๒๑ บุคคลจะดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญติดต่อกันสองครั้งมิได้

มาตรา ๒๒๒ ตุลาการรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) เปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น
- (๕) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

มาตรา ๒๒๓ เมื่อตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญว่างลง ให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตุลาการที่ได้เลือกตุลาการรัฐธรรมนูญผู้พ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี เลือกตุลาการรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น

มาตรา ๒๒๔ เมื่อร่างพระราชบัญญัติใดได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๙๘

(๑) หากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองสภารวมกันหรือสมาชิกของแต่ละสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย แล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยแล้วแจ้งให้ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ในระหว่างที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการเพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรีส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังรัฐสภาต่อไป

มาตรา ๒๒๕ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใดถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งคำพิพากษาของศาลอื่นถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๒๒๖ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาดและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๒๗ วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมาย

หมวด ๑๑

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๒๘ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ยุติติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ยุติติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒๕ ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายตามมาตรา ๒๒๔ กระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชนและทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการตามวรรคสอง ให้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศพระบรมราชโองการ และวันออกเสียงประชามติต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรานี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๘ (๗) มาใช้บังคับ

มาตรา ๒๓๐ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๓๑ ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา ๒๒๙ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลประชามติ และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ ถ้ามีประชามติไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๓๒ ในวาระเริ่มแรก พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๓๓

มาตรา ๒๓๓ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๓๔ นับตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๓๓ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ทำหน้าที่รัฐสภาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำบทบัญญัติ

มาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา

มาตรา ๒๓๕ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันนี้ใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือคณะรัฐมนตรีหากจะมีขึ้นก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๓๓ เป็นคณะรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๙ และมาตรา ๑๘๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีตามมาตรา

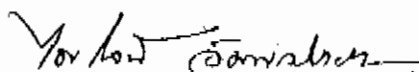
เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง พ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานไปจนกว่าจะตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา ๒๓๖ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคสองมาใช้บังคับ

มาตรา ๒๓๗ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๑๔ มาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๑๗ ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติสามมาตราดังกล่าวมาใช้บังคับ

มาตรา ๒๓๘ บรรดาคำสั่งซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่งการโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ที่ยังใช้บังคับอยู่ในวันนี้ใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้คงมีผลใช้บังคับต่อไป การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าว ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ

ถูกต้องตามมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สน. ๖๗

ช. ๑/๒

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานคณะกรรมการ ได้พิจารณาถ้อยคำในมาตราต่าง ๆ ดังที่ได้แจ้งให้ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติแล้ว

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านสมาชิก เวลาจะอภิปรายโปรดกรุณายกมือ สูง ๆ หน่อยครับ ขอได้โปรดเห็นใจประธาน เพราะยังไม่ค่อยคุ้นกับสถานที่ เชิญคุณสมคิด

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ กระผมอยากจะทำระเบียบถาม ท่านประธานว่า ในตอนนี้มีถ้อยคำบางถ้อยคำบางตอนที่เราจะขอเสนอแก้ไข เราจะขอเสนอแก้ไขตอนนี้ได้หรือจะรอไปในวาระที่ ๓ ครับผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ตอนนี้อย่าครับ วาระที่ ๓ ทำอะไรไม่ได้แล้ว นอกจากยกมือว่าจะให้ใช้หรือไม่ ตอนนี้ได้ครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ครับ เพราะฉะนั้นเมื่อถึงตั้งแต่คำปรารภ กระผมจะขอความกรุณาเสนอแก้ไขเฉพาะถ้อยคำ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เฉพาะถ้อยคำนี้ครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ครับ เฉพาะถ้อยคำนี้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ได้ครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ตอนนี้ กระผมขอพิจารณาเรื่องคำปรารภก่อนครับ ในตอนต้นนะครับ หน้าแรกเรื่อง คุณมัสตู่ ตอนวรรคสองที่ว่า "พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ท่ามกลางอุดมสันนิบาต" ข้อความตอนนี้อย่าครับ เท่าที่ กระผมได้ทราบข่าว ทราบว่าทางคณะรัฐมนตรีมีมติว่าจะไม่มีการพระราชทานรัฐธรรมนูญไม่ทำพระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญ ถ้าหากว่าข่าวนั้นเป็นความจริงแล้ว กระผมคิดว่า ตรงนี้ก็คงจะต้องมีการแก้ไข เพื่อให้ตรงกับข้อเท็จจริง มิฉะนั้นแล้วก็เป็นประวัติศาสตร์ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เรื่องนี้ผมได้หารือไปทางคณะรัฐมนตรีแล้ว คณะรัฐมนตรีก็ยังไม่ได้ออกมา ส่วนที่ว่างมติด้อย่างไรนั้นก็เป็นอย่างนั้นก็เป็นข่าวหนังสือพิมพ์ซึ่งผมก็ทราบพร้อมกับท่านสมาชิก แต่ว่าในกรณีถ้าหากว่าไม่เสด็จมาทำเป็นพิธี ผมเข้าใจว่าท่านคณะกรรมการได้เขียนเตรียมข้อความไว้ อาจจะขอเชิญท่านกรรมการชี้แจงครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านผู้เป็นประธาน กระผมได้เรียนแล้วว่าคำแก้ไขได้แจกให้สมาชิกไปแล้ว ในคำปรารภหน้า ๑ วรรคสองถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ก็ขอตัดคำว่า เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ไปจนจบวรรคสอง แล้วก็มาต่อกับวรรคสาม ได้ความดังนี้ "พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมิงทรราชธิราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า..."

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : สำหรับนี้มันขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ซึ่งเรายังไม่ทราบแน่ เพราะฉะนั้นผมก็ขอประธานอนุมัติสภาไว้ว่า ถ้าหากว่าเสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานอย่างที่เคยมีมาแล้ว ก็จะใช้วรรคตามร่างที่อยู่ในมือท่านสมาชิก ถ้าหากว่าไม่เสด็จมาพระราชทาน จะทรงลงพระปรมาภิไธยเช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ ก็จะได้ใช้ยกย่องที่กรรมการท่านแก้ไขแล้ว คุณสมคิดพอใจไหมครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : พอใจครับ

นายประวิณ ณ นคร : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประวิณ ณ นคร ในคำปรารภ วรรคสามเดิมครับ ในตอนท้าย ความตอนท้าย บรรทัดสุดท้ายที่ว่า "และทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยอันมาจากปวงชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ" อันนี้เข้าใจว่าสมาชิกได้ขอแปรญัตติขอแก้มาตรา ๓ เป็นว่า "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย" ไปแล้ว อันนี้กระผมขอเสนอแก้ไขให้เป็นว่า "เป็นของปวงชน" ตามรัฐธรรมนูญตามไปด้วย

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านผู้เป็นประธานคณะกรรมการ ได้พิจารณาคำนี้แล้ว ก็เตรียมจะแก้ยกย่องเดียวกับที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้เสนอ คือว่าแก้คำว่า "มาจาก" "เป็นของ" เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๓

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อ่านว่า "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน" ใช่ไหมครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ใช่ครับ

นายเพทาย อมาตยกุล : ขอประทานโทษ ยืนไม่ค่อยจะถนัดครับผมมันจะลึ้ม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ของใหม่ ๆ มันก็อย่างนี้ มันยังไม่เคยเลยต่อไปก็สบาย

นายเพทาย อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพ กระผม เพทาย อมาตยกุล กระผมมีความปรารถนาจะขอกราบเรียนข้อสงสัยในมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่งและวรรคสองต่อไป แต่ก่อนอื่นกระผมจะขอประทานกราบเรียนว่าในการที่การประชุมของสภาในวันนี้ เราได้มีการรับทราบรับรู้อันเห็นภาคปฏิบัติต่าง ๆ ในการที่ได้มีบุคคลบางบุคคลมาเขียนสารต่าง ๆ กับสมาชิกที่หน้าสภา มีชาวต่างประเทศได้มาทำข่าวอะไรต่าง ๆ เพื่ออยากจะขอให้สภานี้ได้พิจารณาข้อเรียกร้องในปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเรากำลังพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๒ อยู่นี้ กระผมใคร่ขอประทานกราบเรียนว่า ท่านประธานมีความคิดเห็นประการใดครับผมว่าจะได้มีโอกาสจะดำเนินการไปได้ประการใด แต่กระผมนี้มีความเสียใจเป็นอย่างยิ่งที่เหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นน่าจะจะได้ตกลงปรองดองกันได้ด้วยดี ตั้งแต่วาระก่อนที่จะได้พิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ถ้าหากว่าเยาวชนทั้งหลาย ท่านนิสิต นักศึกษา ครูบาอาจารย์ หรือประชาชน มีความคิดเห็นในการที่จะได้ขอให้ไปไปตามคำเรียกร้อง แต่ก็หาได้มีผู้หนึ่งผู้ใดที่จะได้กล่าวหรือว่าเรียกร้องหรือแจ้งให้สภานี้ทราบว่าควรจะเป็นอย่างนั้นควรจะเป็นอย่างนี้ แต่กับบัดนี้ก็ได้ล่วงเลยมาจนกระทั่งเรามาพิจารณาที่จะรับวาระที่ ๒ กันแล้วนี้ กระผมขอประทานกราบเรียนท่านประธานที่เคารพได้กรุณาชี้แจงให้ที่ประชุมนี้แล้วจะได้กระจายเสียงไปยังประชาชน พี่น้อง นิสิต นักศึกษาทั้งหลายว่าเราจะทำได้หรือไม่ได้ หรือจะพูดกันถึงได้หรือไม่ได้โดยประการใดครับผม กระผมขอความกรุณา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ความจริงเรื่องนี้ ถ้าจะว่ากันโดยเคร่งครัดตามข้อบังคับ ข้อ ๑๑๖ ก็ไม่มีทางที่จะทำได้ สำหรับในวันที่อภิปรายกันในวาระที่ ๒ ก็มี

ท่านสมาชิกหลายท่านที่มีความเห็นตรงกับที่กำลังมีการเรียกร้องอยู่ในขณะนี้ คือมีความเห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นควรจะอายุ ๑๘ ปี และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนั้นควรจะอายุ ๒๓ ปี ตลอดจนมีความเห็นว่า วุฒิสภาควรจะเป็นสภาเลือกตั้ง หรือมิฉะนั้นก็ให้มีสภาผู้แทนราษฎร แต่สภาเดียว การอภิปรายก็ได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ผมก็ได้เปิดโอกาสให้ท่านสมาชิกได้อภิปรายกันเต็มที่โดยที่ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าจะเป็น ๑๘ ปี หรือ ๒๐ ปีนั้น ก็ได้เปิดอภิปรายกันโดยเต็มที่ แล้วท่านที่ลุกขึ้นมากอภิปรายทุกท่านก็มีความเห็นว่าควรจะอายุ ๑๘ ปีทั้งนั้นจนกลายเป็นการอภิปรายฝ่ายเดียว แต่เมื่อในที่สุดเมื่อลงมติ กลับกลายเป็นอายุ ๒๐ ปีอย่างนี้ผมในหน้าที่ประธานสภาที่ไม่สามารถจะทำอะไรได้เพราะเป็นมติของสภา แต่ข้อบังคับ ข้อ ๑๑๖ บอกไว้ว่า สำหรับการประชุมครั้งนี้ จะต้องพิจารณาเฉพาะถ้อยคำแล้วก็แก้ไขเฉพาะที่ขัดกันเท่านั้น แต่ถ้าหากว่าที่พูดอย่างนั้นไม่ใช่ว่าจะมีหนทางตันไปหมด ท่านสมาชิกโปรดศึกษาข้อบังคับเอาเองว่า สมาชิกมีสิทธิเสนอให้ระงับใช้ข้อบังคับข้อใดก็ได้ในกรณีใดก็ได้ เพราะฉะนั้นนี่สุดแล้วแต่ท่านสมาชิกจะเห็นสมควร ผมจะพูดมากไปมันก็จะผิดหน้าที่ประธานสภา และเมื่อถามมา ผมก็เรียนให้ทราบได้อย่างนี้

นายเพทาย อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพอย่างยิ่ง กระผมขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น อันจะเป็นทางให้เกิดความเข้าใจอันดีแก่ทุก ๆ ฝ่าย และก็จะทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขแก่บ้านเมือง ท่านประธานที่เคารพ กระผมก็อยากจะทำกราบเรียนว่า สภานี้ก็ดี และโดยการดำเนินงานการบริหารของท่านประธานสภาที่ดี ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะได้ให้รัฐธรรมนูญนี้ออกมาให้ทันต่อกำหนดเวลาสมควรปรารถนา ในวันที่ ๑๔ นี้ก็ได้มีการพระราชทานเพลิงศพวีรชนทั้งหลาย อันนี้ก็เป็นที่ผู้ใหญ่วิ่งทั้งหลายเห็นอกเห็นใจเยาวชนนิสิตนักศึกษาทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง กระผมขอประทานกราบเรียนว่าจะกระทำได้หรือไม่ประการใดตามข้อบังคับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านสมาชิกผู้ขอรับตั้งข้อสงสัยแล้ว ท่านจะอย่างไร จะปรึกษาหารือกันอย่างไร หรือแม้จะเสนอญัตติให้พักการประชุมตอนนี้ชั่วคราว ผมก็ไม่ขัดข้อง

นายแพทย์ อมาตยกุล : ครับผม คือกระผมคิดว่าบางมาตรการอาจจะดใช้เสียก็
จะทำได้ไหมครับผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่ใช่ครับ! ข้ออ้างครับ!

นายแพทย์ อมาตยกุล : ครับผม

นายประยุทธ์ ศ. นาคะนาท : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอประทานกราบเรียน
แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเดียวกันกับที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้กราบเรียนปรึกษา
ท่านประธานสภาเมื่อตะกี้ที่แล้ว กระผมอยากจะกราบเรียนด้วยความสุจริตใจเป็นอย่างยิ่งว่า
ในการพิจารณาถึงเกณฑ์อายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ที่ได้ผ่านไปแล้วนั้น เป็นความจริง
อย่างที่ท่านประธานสภาได้ชี้แจงให้สภานี้ทราบว่า ผู้ที่ได้อภิปรายในวันนั้นส่วนมากได้แสดง
เหตุผลอย่างเพียบพร้อมที่จะสนับสนุนให้ผู้มีอายุ ๑๘ ปี ได้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่มี
ข้อเท็จจริงอยู่ประการหนึ่ง ซึ่งกระผมอยากจะกราบเรียนต่อสภานี้ก็คือว่า ในการอภิปราย
ประเด็นต่างๆในสภานี้ มิได้หมายความว่า เมื่อสมาชิกหลายท่านได้อภิปรายไปในประเด็น
หนึ่งประเด็นใดแล้ว สภานี้ทั้งสภาหรือสมาชิกส่วนใหญ่จำเป็นหรือว่าบังเอิญมีความคิดเห็น
สอดคล้องกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่ได้อภิปรายไปแล้วกระผมมีความเห็นใจท่านประธานสภา
เป็นอย่างยิ่งที่ท่านประศาสนาย่อมไม่สามารถจะทราบได้ว่าสมาชิกที่ท่านประธานสภาได้ชี้ให้
พูดขึ้นนั้นจะมีความคิดเห็นสนับสนุนในประเด็นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสนับสนุนผู้ที่มีอายุ
๑๘ ปี หรือ ๒๐ ปี กระผมมั่นใจเป็นอย่างยิ่งว่าในวันนั้นผู้ที่มีเหตุผลจะสนับสนุนให้ผู้ที่มี
อายุ ๒๐ ปีใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ก็มีอยู่หลายท่านและกั
อันนี้ก็ความจริงอย่างหนึ่ง ซึ่งท่านประศาสนาย่อมไม่สามารถจะให้ทุกคนพูดได้ในสภา
นี้ก็ย่อมให้พูดได้ที่ละคน แต่วันนั้นเป็นเหตุการณ์บังเอิญที่ผู้ที่ได้ลุกขึ้นอภิปรายส่วนใหญ่
นั้นสนับสนุนผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปี กระผมขอกราบเรียน ไม่ได้เป็นการต่อว่าหรืออะไรเลย กระผมมี
เหตุผลเพียบพร้อมที่สุดไม่ใช่จะเอาชนะคะคาน แต่เราสามารถจะหักล้างทุกท่านที่ได้อภิปราย
สนับสนุนผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปีให้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกระผมเชื่อ
ว่าเหตุผลของกระผม แม้แต่ผู้ที่ได้รับฟังทางวิทยุกระจายเสียงก็อาจจะเห็นด้วย กระผมจะ
กระทำด้วยเหตุผลที่เห็นแก่ชาติบ้านเมืองอย่างจริงใจ ไม่ได้เห็นแก่หมู่คณะ ไม่ได้เห็นแก่การ

ใช้หนี้บุญคุณ ไม่ได้เห็นแก่การเรียกร้องเพื่อลบล้างการแห่งระบบการปกครองประชาธิปไตย ไต่ ๆ เลย แต่กระผมไม่มีโอกาส กระผมเชื่อว่าสมาชิกหลายท่านก็อาจจะมีความเห็นอย่างเดียวกับกระผม ก็มีความต้องการอย่างเดียวกับกระผมแต่ไม่มีโอกาส ซึ่งทั้งนี้ก็เป็นตามข้อเท็จจริงที่กระผมได้ทราบเรียนแล้ว เพราะฉะนั้นกระผมจึงคิดว่าในการที่เราจะพิจารณาประเด็นนี้ถ้าเราคิดว่าความต้องการที่เกิดขึ้นมานั้นจากหนังสือ นักศึกษา ประชาชนจะตั้งงบประมาณนี้ทำทุกอย่างตามเขาแล้ว อันนี้หรือคือหลักการของระบบการปกครองประชาธิปไตย กระผมมีความคิดเห็นด้วยความสุจริตใจเป็นที่สุด กระผมก็มองเห็นแล้วว่าผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปี ๑๙ ปี จะเป็นกำลังสำคัญที่สุดในการที่จะเข้าไปควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เขาจะสามารถทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยความเป็นกลางที่สุด เพราะเขาไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในการลงคะแนนเสียง นี่เป็นเหตุผลอย่างหนึ่งของกระผม ซึ่งกระผมมีเหตุผลอีกมากแต่โอกาสนี้ไม่ใช่โอกาสที่กระผมจะอภิปราย กระผมจึงคิดว่าถ้าหากว่าจะพิจารณาแก้ไขข้อบังคับจะยกเลิกข้อบังคับอะไรก็ควรพิจารณากันด้วยความรอบคอบ เพื่อเห็นกับหลักการแห่งระบบการปกครองประชาธิปไตยซึ่งเรากำลังบากบั่น กำลังเสียสละ กำลังทำทุกอย่างกันเพื่อต้องการสิ่งนี้ครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอขอบคุณท่านสมาชิกครับ ที่ผมชี้แจงไปเป็นคำตอบปัญหาของคุณเพทายว่ามันจะยังมีทางแก้ไขอะไรได้ ผมก็ชี้แจงเท่าที่ผมทราบ ส่วนท่านสมาชิกจะเห็นอย่างไรก็สุดแท้แต่ท่านสมาชิก เชิญอาจารย์ ไพจิตร ครับ

นายไพจิตร เอื้อทวีกุล : ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ อย่างน้อยที่สุดสมถะก็น่าจะได้แสดงความบริสุทธิ์ใจ เมื่อครั้งก่อนในการลงมตินั้นการลงมติถ้ากระผมจำไม่ผิด เสียงออกมาเป็น ๑๔๗ ต่อ ๖๘ แต่ว่าผู้ที่พูดส่วนใหญ่ในสนับสนุนอายุ ๑๘ ปีทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นกระผมเชื่อเหลือเกินว่าที่ ๑๔๗ ท่านลงคะแนนเสียงสำหรับ ๒๐ ปีนั้น ท่านจะต้องมีเหตุผล แต่เนื่องจากท่านไม่มีโอกาสได้พูดอย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้พูดแล้ว เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าเพื่อความเป็นธรรม และเพื่อการแสดงความบริสุทธิ์ใจของสภานี้ว่า ในการลงมตินั้นท่านมีเหตุมีผล กระผมคิดว่าเราน่าจะเปิดโอกาสให้ท่านที่สนับสนุน ๒๐ ปี ได้แสดงเหตุผลอย่างเต็มที่ในวันนี้ อย่างน้อยที่สุดประชาชนก็จะ

ได้ทราบว่าสภานี้ไม่ได้ลงมติโดยไร้เหตุและผล เพราะกระผมเชื่อว่าท่านคงจะมีเหตุผล ด้วยเหตุผลดังนี้กระผมจะขอเสนอให้ใช้ข้อบังคับข้อที่ ๑๒๒ ให้ระงับใช้ข้อบังคับข้อ ๑๑๖ ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ในการประชุมวันนี้เราสามารถที่จะได้อภิปรายอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ยังเป็นปัญหาข้องใจของประชาชนอยู่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ข้อบังคับบอกว่า ถ้าประธานขอปรึกษาหรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๓๐ คน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี และที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยโดยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ก็ให้งดใช้ข้อบังคับข้อนั้นได้ นี่ก็ได้ สำหรับผมเองนะขอประธานวางตัวเป็นกลาง สุตแล้วแต่สภา เพราะฉะนั้นผมจะไม่ขอปรึกษา แต่ก็เป็นสิทธิของท่านสมาชิกที่จะเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๓๐ คน แล้วก็ลงมติถ้าได้คะแนนเสียงกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดคือ ๑๕๐ คนแล้ว เราก็สามารถจะยกเว้นระงับใช้ข้อบังคับสำหรับกรณีใดกรณีหนึ่งได้ ผมไม่แนะนำว่าจะระงับใช้ข้อบังคับสำหรับรัฐธรรมนูญทั้งร่าง ก็สุดแล้วแต่กรณีท่านสมาชิกจะเสนอ

นายไพจิตร เอื้อทวีกุล : ท่านประธานครับ ขอบพระคุณมากที่ท่านได้ชี้แจง ถ้าอย่างนั้นกระผมอยากจะขอความกรุณาว่า เมื่อได้เสนอญัตติแล้ว ท่านผู้ใดเห็นด้วยขอความกรุณาโปรดรับรอง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมว่าอย่าเพิ่งได้ใหม่ครับ ถกยากให้สมาชิกปรึกษากัน เดี่ยวอีกสักครู่ผมอยากจะขอพักการประชุม ให้ท่านไปปรึกษากันข้างนอกให้พร้อมใจกันแล้วกลับเข้ามา ถ้าญัตตินั้นเป็นข้อเขียนด้วยก็จะยิ่งดี มันมีเวลาทำได้ดีครับ กรรมการขอพูดครับ ผมก็ไม่ค่อยจะเห็น เพราะที่นั่งอย่างนี้มองไม่เห็นกัน

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมการ) : ข้อบังคับ ข้อ ๑๒๒ นั้น สภานี้ไม่ควรจะเสียหายในเรื่องที่มาครบองค์ประชุม ก่อนปรึกษากันที่ท่านประธานเราได้หารือกันนั้น อยากให้ดูจำนวนสมาชิกที่มาประชุมในวันนี้เพราะว่าจำนวนสมาชิกนั้น ถ้าจะต้องมีถึง ๑๕๐ คน เมื่อที่ผมได้ฟังท่านประธานบอกว่ามีมา ๑๔๐ คน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เปล่าครับ ๑๕๔ คนครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ): ถ้าอย่างนั้น ๑๕๙ คน ก็ไม่มีปัญหา ผมก็วิตกกังวล เพราะว่าจำกัดว่าถ้าได้ ๑๕๐ คน แล้วเราถึงจะเรียบร้อยคือหมายความว่าเกือบเป็นเอกฉันท์ มตินั้นถ้าหากว่าไม่ให้หรือฟื้นขึ้นมาทำ ความขัดแย้งมันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร แก่ประชาชนผู้หนึ่งฟังเราอยู่ ผมจึงเรียนท่านนั่นเองครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ครับ คุณชนะครับ

นายชนะ รุ่งแสง: ท่านประธานที่เคารพ ผม ชนะ รุ่งแสง ผมอยากจะกราบเรียนขอท่านประธานว่าในกรณีที่เรากำลังพิจารณากันถึงสิ่งที่กำลังพิจารณากันอยู่นี้คือ อายุ ๑๘ ปีและอายุ ๒๐ ปี ในการที่จะมีการเลือกตั้ง เพราะว่ากลุ่มชนกลุ่มหนึ่งได้ดำเนินการในการรณรงค์ในทางใดทางหนึ่ง แต่ว่าถ้ามีกลุ่มชนอีกบางประเภท เช่นสมมติว่าทหารหรือใครก็ตาม หรือชาวนา หรือชาวสวนชาวอะไรก็ตาม ตกเนนการในลักษณะท่านเองเดียวกันนี้แล้ว สภานี้จะทำสิ่งนี้อีกไหม ในเมืองไทยเราที่ผมกราบเรียนท่านประธานเลยว่าคนที่ทำบุญทำคุณให้แก่ประเทศชาตินั้น คนไทยทั้งชาติย่อมระลึกถึงบุญคุณของท่านเหล่านั้นทั้งนั้นไม่ว่าท่านจะปฏิบัติท่านจะอะไรก็ตาม...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ผมว่าขอความกรุณาอย่างเพียงพอในประเด็นนี้เลยครับ

นายชนะ รุ่งแสง: ผมขอกราบเรียนถามท่านประธานว่า ในกรณีที่จะมีกลุ่มชนขึ้นที่ไหนอีกแล้ว สภาแห่งนี้จะได้พิจารณาในหลักเกณฑ์อย่างนี้ในรัฐธรรมนูญที่ได้ผ่านมานะ ๒ นี้ไปแล้วหรือครับ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ก็เป็นเรื่องของท่านสมาชิก ไม่ใช่เรื่องของประธานสภา ประธานสภาเป็นทาสของสภา สมาชิกจะลงมติอย่างไร ประธานสภาก็ทำเช่นนั้น แต่ในบางกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่เรื่องโต ควรจะได้ปรึกษาหารือกันเสียให้จริง ๆ จัง ๆ ด้วยทางส่วนตัวกันก่อนแล้ว ประธานสภาก็นำอยู่แล้วว่าประเด็นอยากจะขอรับการประชุมสักครึ่งชั่วโมงเพื่อได้ไปปรึกษาหารือกัน เพราะเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ ไม่ใช่เรื่องจะมาเถียงกันในที่นี้ละก็จะตกลงกันได้ เอ้า คุณสมัครเชิญครับ

นายสมัคร สุนทรเวช : กระผมเห็นว่าวันนี้เราควรจะพูดความจริงกันเสียที เพราะเหตุว่าเสียงเรียกร้องกันอยู่ข้างนอกนั้นต้องการคำชี้แจง กระผมเองนั้นไม่ได้สถาปนาตัวเองขึ้นเป็นตัวแทนของสภา แต่กระผมถือว่ากระผมมีความเห็นซึ่งอยากจะทำตามคำถามคนซึ่งเรียกร้องอยู่ข้างนอก กระผมคิดว่าเวลาสัก ๕ นาทีที่กระผมจะพูดต่อไปข้างหน้านี้จะเห็นประโยชน์ที่จะทำความเข้าใจระหว่างคนกลุ่มหนึ่งซึ่งกำลังเรียกร้องให้สภานี้ทำอะไรอยู่ ท่านประธานครับ กระผมเองกระผมไหวตคนอายุ ๑๘ ปี แต่กระผมไม่ได้ขึ้นอภิปราย กระผมอยากจะทำตามคำถามคนที่ถามข้างนอกว่า ทำไม สภาก่ออายุอย่างหนึ่งแล้วก็ล้มตอย่างหนึ่ง เรื่องนี้ถ้าจะพูดความจริงกันโดยไม่ต้องเกรงกลัวอะไรกันแล้ว กระผมอยากจะทำเรื่องตั้งแต่นั้นมาแต่ก่อนแต่ไรวในบ้านเมืองเราตลอดเวลา ๔๒ ปีที่ รัฐธรรมนูญกันมานั้นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือคนที่บรรลุนิติภาวะ...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวครับ คุณสมัครนี่เป็นการอภิปรายในประเด็นซึ่งมันผิดข้อบังคับ เพราะเรายังไม่ได้ระบุใช้ข้อบังคับอะไรทั้งสิ้น ถ้าอภิปรายว่าอายุ ๑๘ ปีหรืออายุ ๒๐ ปีหรืออะไรควรจะมสิทธิเลือกตั้ง นี่มันอภิปรายไม่ได้ มันอภิปรายไม่ได้ในรอบนี้ เพราะฉะนั้นผมอยากให้ท่านสมาชิกไปคิดไปหาทางตกลงก่อนว่าจะทำอย่างไร

นายสมัคร สุนทรเวช : กระผมในฐานะสมาชิกอยากจะทำตามคำถามคนที่นั่งฟังอยู่ทั่วประเทศว่าทำไมสภา ๑๔๑ คน ถึงลงคะแนน ๒๐ ปี ควรจะได้ตอบเขาครับว่าทำไมนั่งกันอยู่เฉย ๆ นั่งอมอะไรอย่างนี้ มีใครว่า.....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอา ก็ตอบครับ ตอบในประเด็นอันนั้น

นายสมัคร สุนทรเวช : ครับ ก็จะชี้แจงให้ฟังว่าตลอด ๔๒ ปี เราใช้ ๒๐ ปีคนในสภานี้ทั้ง ๒๔๙ คนนั้นต้องเรียกว่าเป็นพวกคนพวกคอนเซอร์เวทีฟ (conservative) พวกหัวโบราณ พวกอนุรักษ์นิยม เป็นของธรรมดาซึ่งเราปฏิเสธไม่ได้ แล้วพวกนี้ทั้งหมดผมกล้าจะคิดแทนว่าเริ่มต้นเมื่อพิจารณาอันนี้ ท่านเห็นกันมาตั้งแต่ต้นแล้วว่าที่เคยใช้กันมา ๔๒ ปีนั้นดีอยู่แล้ว ไม่มีเหตุผลอันใดที่จะมาพูดกันอีก อายุ ๑๘ ปีที่เสนอมานั้นเป็นของใหม่บุคคลที่เสนอของใหม่นั้นมีหน้าที่ที่จะต้องชักจูงให้คนซึ่งใช้ของเก่าอยู่แล้วมาเห็นคล้าย

ด้วยนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดาเหลือเกิน เรื่องนี้ถ้าหากว่าตอนร่างรัฐธรรมนูญไม่มีคนหยิบเอาอายุ ๑๘ ปีขึ้นมาวางไว้ก็จะไม่มีใครพูดกันถึงเลยจนกระทั่งวันนี้ แต่เมื่อมีคนมีความคัดค้านที่มีความคิดอยากจะทำให้คนมีสิทธิมีเสียงหยิบเข้ามาใส่ไว้ คนซึ่งไม่เคยมีสิทธิก็หวังว่าตัวเองจะได้สิทธิแล้วเมื่อถูกสภาพิจารณาไม่ให้สิทธิตามนั้นก็เกิดความไม่พอใจ นี่เป็นของธรรมดาแต่ที่จะตอบคำถามนั้น ผมอยากจะเรียนว่าคน ๑๔๑ คนนั้นไม่มีเหตุผลอื่นใดจะต้องมาชี้แจงเพราะเขาเห็นโดยสัญชาตญาณของเขาที่เกิดขึ้นในเมืองไทยที่เห็นประชาธิปไตยมา ๔๒ ปีนั้นเห็นว่าคนที่มีสิทธิเลือกตั้งนั้นบรรลุนิติภาวะเหมาะสมแล้ว มีเหตุผลเท่านั้นเองครับ ไม่มีใครจะคิดขึ้นมาพูดอะไรได้ ผมเองนั้นผมเห็นก๊วหน้าอย่างที่สมาชิกร่างมา ผมเห็นว่า ๑๘ ปีผมก็ไหวดีให้ ๑๘ ปี แต่ผมก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นไปชี้แจง เพราะผมพร้อมที่จะเห็นแต่แบบก๊วหน้า แต่ผมไม่รังเกียจและไม่ปฏิเสธความเห็นของคนอื่นเลยว่า ที่ท่านเห็นอย่างนั้นเป็นการถูกต้องหรือเป็นการผิด สภานี้ได้ถูกกำหนดมาโดยรูปแบบที่ถูกต้อง พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานรัฐบาล พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานสภา เราก็ดำเนินการไปตามที่เราคิดว่าถูกต้องแล้ว เมื่อเราคิดเราทำตามระเบียบกำหนดหมดแล้ว ผมก็เห็นว่าเมื่อเสียงส่วนใหญ่ของสภาพิจารณาไปทางนี้วิธีการที่จะดีที่สุดคือท่านทั้งหลายที่เรียกร้องกันอยู่นั้น ท่านรออีกเพียง ๕ เดือนเท่านั้นเลือกตั้งเสียให้เสร็จ สมาชิกเข้าม ๒๖๔ คน ก็ยื่นเรื่องร่างกับเขาขอแก้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างท่านประธานพูดมันแก้ง่ายเหลือเกิน เพียงครั้งเดียว แก้ให้คน ๑๘ ปีมีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้นจบ ไม่ได้มีปัญหาอะไรอีกนั่นต่อนั้นเลย แต่ความที่มา.....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ครับ แต่ความจริงนี้คุณสมัคร์ถ้าคุณจะตอบคุณก็จะมีโอกาสเช่นนี้ได้อีก ถ้าเผื่อว่ามีการเสนอญัตติอะไรให้มีการระงับใช้ข้อบังคับเฉพาะกรณีนี้ ผมคิดว่าก็คงจะได้ แต่เมื่อพูดแล้วก็พูดเสียให้จบ

นายสมัคร์ สุนทรเวช: ครับ ผมอยากจะให้ท่านทั้งหลายที่ข้องใจคน ๑๔๑ คนที่นั่งอยู่เฉย ๆ นั้น ผมตอบแทนได้ครับว่าเขาคิดกันอยู่แล้วว่า อ้ายที่ให้อยู่ ๔๒ ปีนั้นเหมาะสมเท่านั้นเอง ไม่มีเหตุผลอื่น แล้วส่วนคนซึ่งจำเป็นต้องขึ้นพูดเกือบ ๓๐ คนวันนั้นมีหน้าที่ครับ เพราะ ๑๘ ปีเป็นของคนใหม่ ต้องชักจูง ชักจูงให้คนทั้งหมดนั้นค่อย ๆ คล้อยตามถ้าหากว่าเหตุผลดีชักจูงดี ผมเชื่อว่า ๑๘ ปีขณะวันนั้น แต่การที่พูดวันนั้นกันประมาณ ๒๐ กว่าคน

แล้วได้เสียงมา ๖๗ เสียงนั้น ก็แสดงว่าเหตุผลมีอยู่ได้เพียงเท่านั้นที่ควรจะคล้อยตาม เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุผลอันนี้ ผมเชื่อว่าท่านทั้งหลายที่ยังเข้าใจสภานี้ผิดก็ได้โปรดเข้าใจเถอะครับว่า สภานี้ส่วนใหญ่เป็นคนซึ่งเกิดมาในบ้านเมืองนี้นานเต็มที่แล้ว แล้วเห็นว่าอะไรที่ใช้อยู่แต่เก่านั้นมันถูกต้องตามนั้นแล้ว ก็อยากจะใช้ไปตามนั้นเท่านั้นเอง ส่วนคนซึ่งเกิดมาใหม่อายุ ขนาด ๓๐ ปี ๔๐ ปีนี้เห็นว่าควรจะเป็นอย่างนั้นก็เป็นการเห็นใหม่ ไม่เข้าใจมานานเรื่อง ๑๘ ปีมันหนักไม่พ้น แต่ว่าถ้าจะมาใช้วิธีการเรียกร้องแกมบังคับต้องไปเล่นกันที่สนามหลวงให้เกิด ชักจูงคนทั้งประเทศ ผมเห็นว่านี่ละครับคือการที่จะทำให้ประชาธิปไตยซึ่งกำลังจะออกมานั้นมันก็ถล่มแหล่ลงไปอีก ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมก็เห็นใจ แต่สำหรับผมเองผมไม่ได้เห็นว่าเป็นเรื่องร้ายแรงอะไร เพราะเหตุว่าที่เราพยายามต่อสู้กันมาเพื่อให้ได้ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย นั้นจะต้องมีเหตุการณ์อย่างนี้เป็นประจำ คือการชุมนุมทางสาธารณะเพื่อเรียกร้องสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ประชาชนหรือคนกลุ่มใดเขาต้องการ แล้วก็จะต้องมีการประท้วง จะต้องมีการยื่นสาร ให้สมาชิกสภา นี่เป็นของธรรมดาที่สุดของประชาธิปไตย เป็นลักษณะของประชาธิปไตย ความจริงผมออกจะปลื้มใจด้วยซ้ำว่ามีเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าบ้านเมืองของเรานั้นเริ่มจะเป็นประชาธิปไตยแล้ว เมื่อปีก่อน ๒๕๑๕ จะไม่มีใครทำอย่างนี้ได้เลย เพราะฉะนั้น เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องใหญ่สุดแล้วแต่ท่านสมาชิกจะไปคิดกัน มีท่านสมาชิกหักขึ้นว่า จะสามารถ แก้อะไรได้หรือไม่ ผมก็ได้แนะนำชี้แจงตามข้อบังคับว่า ถ้าหากจะทำก็ต้องทำตามข้อบังคับ เพราะฉะนั้นตอนนี้ผมขอพักการประชุม ๒๐ นาทีไปจนถึง ๑๐.๓๐ นาฬิกา แล้วผมก็จะ เปิดการประชุมใหม่เพื่อท่านสมาชิกจะได้ปรึกษาหารือกันเป็นส่วนตัวเสียให้แน่นอน เพราะ เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ ครับ ผมจะไม่ให้พูดอีกแล้ว ผมลุกแล้ว

พักการประชุมเวลา ๑๐.๑๐ นาฬิกา

เริ่มประชุมใหม่เวลา ๑๐.๓๐ นาฬิกา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติครับ ผมขอดำเนินการประชุมต่อไป ผมได้รับญัตติด่วนจากคุณพงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย มีผู้รับรอง ๓๐ ท่านครบถ้วน มีข้อความดังต่อไปนี้

“เนื่องด้วยได้เกิดปฏิกิริยาจากประชาชน และนิสิตนักศึกษา เรื่องการกำหนดอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อายุผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมตลอดถึงระบบ ๒ สภาโดยให้วุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง ตามที่ทราบกันทั่วไปนั้น กระผมเองและคณะจึงมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาตินี้ควรจะได้มีการอภิปรายทบทวนหลักการ ๓ ประการนี้ใหม่ คือ

๑. อายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งควรจะเป็น ๑๘ ปีหรือ ๒๐ ปี
๒. อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจะเป็น ๒๓ ปี ตามร่างเดิมของรัฐบาลหรือไม่
๓. ระบบสภาควรจะเป็นระบบสภาเดียวหรือ ๒ สภา ถ้าเป็นระบบ ๒ สภา สภาที่สองควรจะมาจากการแต่งตั้งหรือมาจากการเลือกตั้ง

ทั้งนี้ก็เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน นิสิต นักศึกษา ที่ได้ทำการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ในการนี้กระผมและคณะจึงใคร่ขอระงับใช้ข้อบังคับที่ ๑๑๖ ซึ่งตามข้อบังคับที่ ๑๒๓ กระผมและคณะมีสิทธิที่จะเสนอญัตติดังกล่าวต่อสภาได้”

ผมขอชี้แจงนะครับ คุณพงศ์เพ็ญ เจ้าของญัตติว่าถ้าเขียนมาอย่างนี้แล้ว ในวาระสุดท้ายที่จะใคร่ขอร้องให้ระงับใช้ข้อบังคับที่ ๑๑๖ ซึ่งตามข้อบังคับที่ ๑๒๒ อนุญาตให้ทำได้นั้น ถ้าเขียนอย่างนี้เป็นอันว่าระงับไปทั้งร่างเลยนะ เป็นอันว่าไม่มีการพิจารณาทบทวนกันเลยนะครับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าผมขอสังเขปนะ ญัตตินี้ให้หมายถึงว่าระงับใช้ข้อบังคับที่ ๑๑๖ เฉพาะ ๓ กรณี คือ

- (๑) อายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งควรจะเป็นอย่างไร

(๒) อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจะเป็นอย่างไร และ

(๓) ระบบสภาควรจะเป็นอย่างไรเท่านั้น

ถ้าจะเขียนมาอย่างนั้นมันต้องเล็กกันทั้งเล่ม ใช้ไม่ได้ คุณพงศ์เพ็ญจะชี้แจงยุติที่
เชิญครับ

นายพงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย : ท่านประธานสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
กระผม พงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย ที่กระผมเสนอญัตตินี้เข้ามาอีกด้วยเหตุผลที่ว่ากระผมตระหนัก
ดีว่านิสิต นักศึกษาและประชาชนในขณะนี้เขาต้องการระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ๕๐
กว่าปีที่ผ่านมานั้นเราไม่ได้เคยมีระบอบประชาธิปไตยเลย ด้วยเหตุนี้ในการประชุมเมื่อเรา
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญกัน กระผมตระหนักดีถึงเจตนารมณ์อันนี้ กระผมก็พยายามทุกวิถี
ทางที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตย กระผมเข้าใจดีว่ามติของสภานั้นเป็นมติ
ที่กระผมต้องเคารพ ถึงแม้ว่ากระผมจะเป็นฝ่ายข้างน้อยอยู่เกือบเสมอมาก็ตาม แต่อย่างไรก็
ตาม ในการที่เราเข้ามาพิจารณาาร่างรัฐธรรมนูญกันนี้ กระผมอยากที่จะขอวิงวอนท่านสมาชิกได้
โปรดทบทวนว่า เราได้เข้ามาซึ่งนี้ก็ด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของประชาชน ด้วยเหตุนี้ ท่านประธานที่
เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติเมื่อบังเกิดปฏิกิริยาขึ้น ซึ่งกระผมก็ทลายล่วงหน้าไว้แล้วว่า
ต้องบังเกิดขึ้น กระผมคิดว่าเราน่าจะได้มาทบทวนหลักการ ๓ ประการนี้กันใหม่ซึ่งเป็นหลักการ
ที่ไม่เป็นประชาธิปไตยและมันเป็นหลักการที่มันไม่สนองเจตนารมณ์ของนิสิต นักศึกษา
ของประชาชน ของวีรชนที่ได้สละชีวิตเพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตย กระผมอยาก
จะขอวิงวอนท่านสมาชิก ว่าเราควรจะคำนึงถึงจิตใจห้าวอกของประชาชนบ้าง ขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอประทานโทษครับ ไม่เห็นจริงครับเชิญ
คุณประกอบครับ

พลตำรวจตรี ประกอบ วีระพันธุ์ : กระผม ประกอบ วีระพันธุ์ ตามการพิจารณาใน
วาระที่ ๒ นี้กระผมคิดว่าเราควรจะต้องขึงค้ำซึ่งเป็นหลักการของรัฐสภาเป็นใหญ่ในข้อ
บังคับที่ ๑๑๖ นี้ จะยอมให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้เท่านั้น ถ้าจะมีการแก้ไขเนื้อความ
จะต้องเป็นเนื้อความที่ขัดแย้ง มิฉะนั้นแล้วจะแก้ไขไม่ได้ การพิจารณาทบทวนตามหลักการ

ตั้งที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้กราบเรียนท่านประธานมาแล้วนั้น กระผมเห็นว่าจะเป็นการ
หรือหลักการเก่า ๆ ที่เราได้ผ่านการพิจารณาโดยมติของรัฐสภาทั้งเสียทั้งสิ้น กระผมเกรงว่าใน
เมื่อกระทำได้ หลายประการซึ่งเราอาจจะต้องพิจารณาต่อไปคงจะมีขึ้นมาอีก อาจจะมี
สมาชิกอีกหลายท่านดำริที่จะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้อีกก็ได้ เพราะฉะนั้น
กระผมว่าในเมื่อเราได้พิจารณาแล้วว่าเกินร่างรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด ได้กระทำมาดีที่สุดแล้ว
อาจจะมีข้อบกพร่องอยู่อีก มิใช่แต่ที่ท่านสมาชิกได้เสนอต่อท่านประธานแล้ว กระผม
คิดว่ายังมีข้ออื่นอีกซึ่งควรจะต้องแก้ไข แต่การที่จะแก้ไขเมื่อใดเป็นปัญหาสำคัญ การที่จะ
แก้ไขได้ในวิถีทางรัฐธรรมนูญก็ต่อเมื่อรัฐสภาที่ถูกตั้งซึ่งเลือกมาจากประชาชนให้มีการ
แก้ไข เพราะฉะนั้นกระผมมีความเห็นว่าควรจะยืนยันตามข้อบังคับที่ ๑๑๖ ดังที่ได้กราบเรียน
มาแล้วครับผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณไพจิตร ครับ ในฐานะเป็นผู้ร่วมเสนอ
ด้วยผู้หนึ่ง

นายไพจิตร เอื้อทวิกุล : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอลาไปรายสัปดาห์
ยุติกันสั้น ๆ ในฐานะเป็นผู้ร่วมเสนอญัตติ นอกจากเหตุผลที่กระผมได้กราบเรียนก่อนที่
เราจะพักการประชุมแล้ว กระผมคิดว่าเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งนั่นก็คือ ในเรื่องของการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เราไม่จำเป็นที่จะต้องไปอ้างถึงเหตุการณ์
๑๙ ตุลาคม เพราะว่าเป็นหลักการที่ว่าเรากำลังร่างกติกาสูงสุดของประเทศ เพราะฉะนั้น
ถ้าหากว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นซึ่งทำให้เราเห็นได้ อย่างน้อยก็เห็นได้ว่ามีประชาชนส่วนหนึ่งมี
ความซึ้งใจในการกระทำของสภานี้ เราก็น่าที่จะหยิบยกเรื่องขึ้นมาพิจารณา ที่สมาชิกบาง
ท่านได้พูดกันข้างนอกว่า ทำอย่างนี้ก็กลายเป็นสภาโลเล พอมิใครเขาชุมนุมกันเราก็มาพิจารณ
กันใหม่ อันนี้กระผมคิดว่าไม่ใช่ครับ ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นรัฐสภาจะต้อง
รับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นมันก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของ
สภานี้ว่ามติมหาชนที่ได้แสดงออกมามีความหมายหรือไม่ หรือว่าเป็นแต่เพียงความคิดของ
คนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเราไม่จำเป็นจะต้องนำมาสนใจ ถ้าเราคิดว่ามติมหาชนที่มีความหมายใน
เรื่องที่สำคัญ เราก็น่าที่จะได้มาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง อันนี้ไม่ได้เป็นการแสดงความโลเล

ของสภานี้ แต่เป็นการแสดงออกถึงจิตใจที่แท้จริงว่า สภานี้มีความเคารพในระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนเขาแสดงความคิดเห็นเราฟังและไม่ใช้รับฟังเฉย ๆ เรานำเข้ามาพิจารณาด้วย ที่ได้เสนอญัตติขอให้ระงับใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๑๖ บางส่วนนั้น เจตนารมณ์ที่แท้จริงนั้นก็เป็นการเปิดโอกาสให้เราสามารถอภิปรายอีกครั้งหนึ่งเพราะมีฉะนั้นจะทำได้ ส่วนเมื่ออภิปรายแล้วท่านสมาชิกจะมีมติว่าให้ลงคะแนนใหม่หรือไม่ก็สุดแล้วแต่ที่ประชุมนี้ กระผมเคารพในมติของที่ประชุมนี้ตลอดมา และเมื่อลงมติแล้ว ถ้าหากท่านสมาชิกจะลงมติให้เป็น ๓๐ ปี กระผมก็เคารพ คือไม่ได้ไปยืนยันว่าจะต้องเอา ๑๘ ปีอย่างที่กระผมได้อภิปรายแล้ว และได้ลงมติไปแล้ว เพราะฉะนั้นอยากจะขอความกรุณาว่าให้พิจารณาด้วยดุลพินิจ อย่าไปคิดว่าเป็นการโลเล อย่าไปคิดว่าเป็นการเสื่อมเสียศักดิ์ศรีของสภานี้ แท้จริงแล้วจะเป็นการกอบกู้ศักดิ์ศรีของสภานี้ เพราะปัจจุบันนี้มีประชาชนที่สงสัยเหลือเกินในการทำงานของสภานี้ และเมื่อได้อภิปรายกัน ท่านจะเอาอย่างไรก็สุดแล้วแต่เสียงข้างมากในสภานี้ครับ ขอขอบคุณมาก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณใหญ่ ศรีวิตชาต กรรมการขอชี้แจงครับ
เชิญครับ

นายใหญ่ ศรีวิตชาต (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ ผมได้ดูข้อบังคับ ๑๒๒ แล้วกับญัตติที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติเสนอ ก็มามีข้อความในบรรทัดที่ ๓ ว่าให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี ผมก็คิดว่าญัตตินี้อยู่ในข้อบังคับข้อนี้หรือเปล่า ก็มี ๓ กรณี ถ้าหากว่าเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งนั้นปัญหานี้ไม่เกิดมติสภานี้จะทำได้โดยชอบได้ก็ต้องโดยข้อบังคับหรือโดยกฎหมาย เราจะลงมติกันไปอย่างไรก็ได้ แต่ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ชอบด้วยข้อบังคับแล้ว ผมวิตกกังวลว่ามติของสภานี้จะใช้ไม่ได้ เพราะสภานี้ก็ไม่ได้เห็นอกกฎหมาย ก็ต้องอยู่ในกรอบของกฎหมาย ข้อบังคับของสภาที่เกี่ยวกับการประชุมปรึกษานั้นก็อาศัยมาจากธรรมนูญการปกครอง ซึ่งเราบังคับและกำลังจะเลิกกันอยู่ในขณะนี้ แต่ว่าเราก็ต้องเคารพเพราะเราประชุมกันได้ในขณะที่หรือเป็นอยู่ขณะนี้ก็อาศัยธรรมนูญการปกครองเหตุผลของผู้เสนอนั้น ความจริงก็ตรงกับผม ในเรื่องไม่มี ๒ สภา แต่ว่ากรรมการข้างมากเห็นอย่างนั้น และสภาเห็นอย่างนั้น ผมถือว่าควรจะสิ้นสุดยุติ ถ้าหากว่ามีเช่นนั้นแล้วจะไม่มีการสิ้นสุดยุติ แต่ว่าข้อเสนอในเรื่องที่ว่าอายุ ๒๐ ปีหรือ ๑๘ ปีของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น

ผมในฐานะกรรมการได้ชี้แจงแก่ที่ประชุมนี้และชี้แจงครั้งเดียวว่าทำไมเรามีเหตุผลอย่างไร จึงเขียนอย่างนั้น ผมไม่จำเป็นต้องมากล่าวต่อสถานีอีก ประเด็นก็มีอยู่ ๒ ข้อเฉพาะกรณี แล้วเราเอา ๓ กรณีนี้ เรามีอำนาจหรือเปล่า ก่อนที่สภาจะลงมติ ผมขอให้พิจารณาปัญหานี้ ส่วนที่ว่าจะรื้อฟื้นหรือไม่รื้อฟื้น จะอะไรหรืออะไรผมไม่ค่อยจะสนใจก็แล้วแต่ที่ประชุมนี้ แต่ผมจะไม่ได้ว่าสถานีใดเลยหรือกลับกลอกหรืออะไรเลยเป็นอันขาด สถานีเอาอย่างไรผมมีหน้าที่เอาด้วย เพราะว่าเราอยู่ในที่เดียวกัน ถ้าจะเอาแต่ใจของตัวก็ควรจะอยู่คนเดียว ลงมติคนเดียวแล้วชนะทุกที เดียวนี้เราอยู่ด้วยกันมากๆ แล้วคำว่าสภาประกอบด้วยบัณฑิต เป็นสมาชิก คนเป็นบัณฑิตต้องได้รับการเคารพนับถือพอสมควร ญัตติที่ว่า จะเอาด้วย ไม่เอาด้วยผมไม่เกี่ยว ผมเกี่ยวข้องกับ ๒ ประเด็นเท่านั้นคือข้อบังคับข้อ ๑๒๓ ซึ่งขอมว่าเฉพาะ กรณีนี้ ๓ กรณี จะเป็นเฉพาะกรณีได้หรือไม่ และการรื้อฟื้นขึ้นมาผมไม่เกี่ยวข้อง ผมเชื่อว่าสถานีประกอบด้วยบัณฑิต แล้วบัณฑิตย่อมรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ผมขอกราบเรียน ท่านประธานท่านนี้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : สำหรับเรื่องนี้ผมเข้าใจว่าสมาชิกจะอภิปรายได้เนืองกันก็ไม่ใช่ประโยชน์ เพราะผมมีหน้าที่ที่จะชี้ขาดได้ในข้อบังคับ ข้อบังคับบอกว่าให้งดใช้ ข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี เฉพาะกรณีนี้ก็กรณีก็ได้ถ้าหากว่าข้อบังคับ มีเจตนาจะให้ไปเป็นเฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งก็ต้องเขียนไปอย่างนั้นแล้ว เฉพาะกรณีแปลว่า กรณีใด ๆ หลายกรณี สำหรับคุณใหญ่เองก็ได้สัญญาออกมา ท่านตั้งปัญหาว่าที่ว่าเฉพาะ กรณีนี้จะหมายความว่ากรณีใดกรณีหนึ่งหรือไม่ ถ้าเผื่อว่าเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งเห็นจะเขียนไว้แล้ว ไม่ใช่เฉพาะกรณี

นายอมร จันทรมบูรณ์ (กรรมการ) :ขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผมอยากจะพูดสั้น ๆ นิดเดียวว่ากรณีนั้นก็.....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณอมรครับ ไม่ได้ ผมชี้ขาดแล้ว คุณไม่ต้องเถียงประธาน เถียงไม่ได้

นายอมร จันทรมบูรณ์ (กรรมการ) :ไม่ได้เถียงครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ชี้แจงก็ไม่ได้ ประธานชี้ขาดแล้ว

นายอมร จันทรสัมบูรณ์ (กรรมาธิการ) : ๓ ครั้ง แล้วลงมติครั้งเดียวคือที่กระผม
อยากจะเรียนถามท่านประธาน คือญัตติที่คุณพงศ์เพ็ญเสนอมา มี ๓ ข้อ กระผมอยากจะ
กราบเรียนถามท่านประธานว่า เวลาลงมตินี้ลงทีละข้อเฉพาะกรณีหรือ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมจะให้ลงทีละข้อ เพื่อจะรองรับข้อ ๑๑๖
สำหรับกรณีนี้ ๆ หรือไม่ คุณศักดิ์ครับ

นายศักดิ์ สายบัว : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ สำหรับญัตติ
ซึ่งสภา กำลังพิจารณาอยู่ในขณะนี้ กระผมใคร่จะแสดงความคิดเห็น ๒-๓ ประการ ไม่ว่า
สภานี้จะปฏิบัติหน้าที่ยังไง อาศัยกฎหมายระเบียบแบบแผนหรือหลักการอย่างไรก็ตาม
นั่นก็เป็นเรื่องของสภาซึ่งจะต้องกระทำ ในขณะที่เดียวกันกระผมคิดว่าในฐานะสมาชิกของ
สภานี้ไม่ว่าเราจะกระทำตามระเบียบแบบแผนหลักการกฎหมายอย่างไรก็ตาม เราจะวินิจฉัย
ตัดสินใจไปแล้วอย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดผลขึ้นประการใดประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน
เป็นจำนวนมาก แล้วมีประชาชนบางกลุ่มบางเหล่าจะมีจำนวนมากหรือน้อยแค่ไหนเพียงใด
ก็ตาม มีความรู้สึกนึกคิดบางประการ จะชลาใจหรือไม่ชอบใจก็ตามกระผมคิดว่าเป็นหน้าที่
ของสภานี้ที่จะพยายามชี้แจงทำความเข้าใจ หรือแสดงออกซึ่งความบริสุทธิ์ใจ แสดงออกซึ่ง
ความสามารถในการวินิจฉัยตัดสินใจที่ชอบที่ควรให้ทุก ๆ คนเข้าใจ เพื่อขจัดปัญหาการขัดแย้งที่
อาจจะเกิดขึ้นหรือมีขึ้นให้เหลือน้อยที่สุดที่จะน้อยได้ แต่กระผมไม่คิดว่าเราจะขจัดไปได้
ทั้งหมด แต่เราก็ควรจะพยายามกระทำมากที่สุดที่จะทำได้ เพราะถ้าหากว่าการวินิจฉัยตัดสินใจ
ของสภานี้จะถูกหรือผิดด้วยหลักการหรือเหตุผลอย่างไรก็ตาม ก่อให้เกิดความไม่พอใจของ
บางกลุ่มบางเหล่าเกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นมา กระผมก็คิดว่ามันไม่เป็นประโยชน์ต่อใครไม่เป็น
ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง สำหรับเรื่องที่เราถูกเรียกร้องให้พิจารณานั้นเกี่ยวกับอายุ ๑๘-๒๐
เกี่ยวกับจะมีสภาเดียว ๒ สภา ถ้ามี ๒ สภา วุฒิสภาจะแต่งตั้งหรือเลือกตั้งนั้น กระผม
คิดว่ามันเป็นเรื่องใหญ่เป็นเรื่องหลักการ ถ้าหากมีใครสงสัยข้องใจ กระผมคิดว่าเราก็ไม่น่า
จะสงสัย เพราะว่ามันเป็นเรื่องที่น่าสงสัยได้ น่าไม่เข้าใจได้ ยิ่งเรามาทบทวนดูอีกที่ว่าระหว่าง
การอภิปรายก็ดี รายงานในหนังสือพิมพ์ก็ดี ทำไม่ไม่ทำให้ชาวบ้านหรือประชาชนส่วนใหญ่

สงสัยผิดถูกกระผมไม่อยากจะพูดถึงว่ามันควรจะเป็นอย่างไร แต่กระผมคิดว่าเป็นหน้าที่ของสภานี้จะต้องพยายามหาทางภายในขอบเขตของระเบียบแบบแผนที่เรามีอยู่ ทำความเข้าใจให้ประชาชนนี้เข้าใจ แล้วพยายามขจัดปัญหาขัดแย้งที่มีอยู่ให้เหลือน้อยที่สุดที่จะน้อยได้ เราจะทำได้อย่างไรเท่าที่กระผมฟังดูจากญัตติที่เสนอแล้วฟังคำชี้แจงของท่านประธาน กระผมคิดว่าเมื่อเขาข้องใจในเรื่องดังกล่าว ๓-๔ เรื่องนั้น ถ้าหากเราสามารถจะทบทวนได้ก่อนที่เราจะลงมติอนุมัตินะครับในวาระที่ ๒ นี้ ถ้าหากทบทวนได้ เราก็อาจจะต้องหาทางทบทวนถ้าไม่เสียเวลาจนเกินกว่าเหตุ วันหนึ่งอภิปรายกันแล้ว เราจะยืนยันอย่างเดิมหรือไม่ หรือจะเปลี่ยนแปลง กระผมคิดว่ามันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญ แต่กระผมคิดว่าการกระทำอย่างนั้นมันจะช่วยทำให้คนที่ข้องใจไม่เข้าใจได้เข้าใจดีขึ้น ข้องใจมากข้องใจน้อยลงหรือหากข้องใจน้อยก็หายข้องใจไปเลย แต่เราจะขจัดความข้องใจสำหรับทุกๆ คนนั้น กระผมคิดว่าเป็นไปไม่ได้ แต่เราก็ควรจะถือโอกาสนี้ได้พิจารณาทบทวนเพื่อที่ไม่ว่าเราจะตัดสินใจอย่างไรออกไปในสภานี้ก็จะทำให้ประชาชนเคารพนับถือสถาบันนี้ดีพอสมควร ขอพระคุณครับ ท่านประธาน

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม สุรินทร์ มาศดิตถ์ เป็นผู้ลงชื่อสนับสนุนในญัตติอันนี้ ประเด็นเรื่องมาตรา ๑๒๒ ท่านประธานได้ชี้ขาดไปเป็นการถูกต้องแล้วกระผมอยากจะอภิปรายอีกข้อหนึ่งที่อาจารย์พงศ์เพ็ญได้ขอให้ทบทวน ๓ ประเด็นดังกล่าวนั้นกระผมคิดว่าเมื่อเราจะงดเว้นการใช้ข้อบังคับข้อ ๑๑๖ คือการทบทวนก็เพื่อให้ไม่มีการทบทวนก่อน เมื่อไม่มีการทบทวนตามข้อ ๑๑๖ เท่ากับเรายังคงพิจารณาอยู่ในวาระที่ ๒ เมื่อยังพิจารณาในวาระที่ ๒ กระผมได้ดูข้อบังคับข้อ ๑๑๕ แล้ว ข้อ ๑๑๕ บรรทัดสุดท้ายให้อำนาจแก่สภานี้ไว้อย่างชัดเจนว่า ทั้งนี้เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น คือวรรคต้นนั้นบอกมาให้มาตามลำดับรายมาตรา แต่มีไว้ว่าทั้งนี้แล้วแต่สภาจะลงมติเป็นอย่างอื่น บัดนี้สภาก็มีหน้าที่พิจารณา ๒ อย่างคือ ๑ ให้งดเว้นข้อบังคับข้อ ๑๑๖ ตั้งคณะเนนเกินกว่าครึ่ง คือ ๑๕๐ ขึ้นไป ถ้าอนุมัติแล้วก็มีสิทธิที่จะพิจารณาตามข้อ ๑๑๕ ซึ่งทบทวน ๓ ประเด็นดังที่อาจารย์พงศ์เพ็ญขอ คือ ๑. อายุผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๑๘ ปี ๒. ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ๒๓ ปี ๓. สภาเดียวหรือ ๒ สภา กระผมขอกราบเรียนท่านประธานที่เคารพว่าเมื่อวานนี้กระผมไปตั้งแต่ ๔ โมง ไปที่สนามหลวงเพราะสนใจในปัญหานี้ เก่งกว่าปัญหา

ต่าง ๆ ในบ้านเมืองนั้นที่รัฐสภาแก้ไขไม่ได้ ก็ความวุ่นวายมากอยู่แล้วก็มากพอสมควร ถ้าสภานี้จะช่วยระงับความวุ่นวายต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทำของสภาลงได้บ้างก็จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง กระผมคิดอย่างนั้น กระผมได้ฟังการพูดของนักศึกษาเมื่อวานนี้ ก็หลายประเด็นที่คิดว่ายังไม่ถูกต้องนักเช่นยกประเด็นว่า มี ๒ สภา วุฒิสภาจะมาจากข้าราชการทั้งสิ้น ต่อไปข้าราชการก็ดำรงครองเมืองต่อไป บ้านเมืองเราก็จะแย่ต่อไป แน่พูดอย่างนี้ กระผมอยากจะขึ้นไปชี้แจงแก่ในประเด็นว่ารัฐธรรมนูญนี้ดีกว่ารัฐธรรมนูญก่อน ๆ หลายประการ แต่ก็ทางเจ้าหน้าที่ของนักศึกษาบอกว่าวันนี้พูดได้เฉพาะผู้ที่เขาจัดไว้เท่านั้น แล้วกระผมก็ได้คุยกับผู้นำนักศึกษาหลายคน บอกว่าการทำแหล่งรัฐธรรมนูญนี้จะแผ่กว้างออกไปทั่วประเทศ กระผมจึงเห็นว่าปัญหาความยุ่งยากเพราะเขาข้องใจในมโนคติของสภาเรานั้นจะเกิดขึ้นมาก ดังนั้นกระผมคิดว่าถ้าสภานี้จะช่วยกันระงับความยุ่งยากของบ้านเมืองที่จะมีเกิดขึ้นเพราะการลงมติของสภาที่เขาข้องใจว่าสภาของเรานั้นลึกลับ หรือว่าไม่แน่นอน ผู้อภิปราย ๑๘ ปี ทั้งนั้น แต่ยกมือ ๒๐ ปี เขากล่าวหาว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุผล และชัดเจนารมณ์ของผู้ที่ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญ เขาบอกว่าไม่ใช่ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญอย่างเดียวต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตย เขาบอกว่าอันนี้ไม่เป็นประชาธิปไตย ความจริงรัฐธรรมนูญของเรา กระผมเห็นว่าเป็นประชาธิปไตยหลายประการ อาทิเช่น กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งราษฎรเลือกตั้งเท่านั้น รัฐมนตรีก็ต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีน้อยมากกึ่งหนึ่ง และสิทธิในเรื่องการถูกจับกุมคุมขัง สิทธิในทรัพย์สินอะไรต่ออะไรหลายอย่าง มีมากกว่า แต่ก็ถูกกล่าวหาว่าไม่ตีทั้งสิ้น กรณีนี้เขาจะไม่เอารัฐธรรมนูญนี้เลย กระผมเป็นห่วงว่าความวุ่นวายนี้ ถ้าเราช่วยกันระงับได้ก็จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง ดังนั้นข้าพเจ้า พ.ศ. พิชญ์ได้เสนอญัตต่อนี้ขึ้น กระผมจึงต้องสนับสนุน เพราะต้องการจะไม่เห็นความวุ่นวายที่จะแผ่ขยายออกไป ที่นี้กลับมาปัญหาว่าเราจะยกเลิกข้อบังคับข้อ ๑๑๖ หรือไม่ เมื่อเป็นอย่างนี้ ข้อ ๑๑๖ ผู้เสนอญัตติเสนอมาถูกต้องทำนบระชานก็ชี้ขาดว่าเป็นการถูกต้องแล้ว ยังเหลือแต่ปัญหาว่าเราจะกลับไปข้อ ๑๑๕ คือยังถือว่าอยู่ในวาระที่ ๒ แล้วมีผู้เสนอคืออาจารย์พงศ์พิชญ์ก็เสนอว่าให้ทบวาท ๓ มาตรากระผมเห็นได้ว่าได้ ส่วนสมาชิกท่านอื่น ๆ จะพิจารณาอย่างไร จะคิดว่าจะถูกกล่าวหาว่าโลเลหรืออย่างไร กระผมคิดว่าขอให้ใคร่ครวญให้ดี เพราะถ้าปัญหาเรื่องนี้ กระผมคิดไว้ในเรื่องอายุเท่านั้นที่นักศึกษ

เขาขังใจ ส่วนวุฒิสภานั้นถ้าได้ชี้แจงให้เขาเข้าใจแน่ชัดว่า เราไม่ได้ออกกฎหมายไปเพื่อให้ แต่งตั้งข้าราชการประจำมาเป็นวุฒิสภา และวุฒิสภาก็ถูกตัดอำนาจไปเป็นอันมาก แทนจะ ไม่มีประโยชน์อะไรเลย จะตัดเสียเลยก็ได้ หรือมีไว้ก็ไม่เป็นประโยชน์ เพียงแต่เสียเงิน ประมาณเดือนละล้านหนึ่งเท่านั้น แล้วก็ชี้แจงให้เขาได้แต่ปัญหาอยู่ที่ ๑๘ ปีหรือ ๒๓ ปี ที่จะให้สิทธิทางการเมืองของเขา กระผมอยากจะขออนุญาตท่านประธาน กราบเรียนว่าสำหรับ ส่วนตัวของกระผม กระผมคิดว่าเราควรจะหาทางระงับความวุ่นวายที่เกิดขึ้น เพราะการกระทำ ในสภาของเรา เพราะความวุ่นวายต่าง ๆ จากชวนา จากกรรมกร จากโจรผู้ร้าย อะไรที่รัฐบาล ทำขึ้นนี้ หรือว่าระงับไม่ได้ มันวุ่นวายอยู่มากแล้ว ถ้าเราระงับสิ่งที่เราก่อให้เกิดมติดีที่คัดค้าน ขึ้นมาเฉพาะในเมืองหลวง อย่าให้แผ่ขยายออกไปสู่ชนบท จังหวัดต่าง ๆ ได้ด้วย นี่กระผม เห็นว่าเป็นประโยชน์ และก็ไม่น่าจะคิดว่าเป็นการเสียเกียรติครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอขอบคุณครับ คุณสุรินทร์ นาน ๆ ได้ยิน คุณชมประธานว่าทำถูกแล้วสักที ก็อดปลื้มใจไม่ได้ กระผมอยากจะขอชี้แจงอีกนิดหนึ่ง คือว่าเมื่อเราสมมติว่าสภาจะลงมติให้ระงับใช้ข้อบังคับข้อ ๑๑๖ แล้ว สำหรับ ๓ การนี้ ก็กลับไป พิจารณากันตามข้อ ๑๑๕ อย่างที่คุณสุรินทร์ว่าถูกต้องแล้ว แล้วก็พิจารณาตามนั้นแล้วทบทวน แล้วก็ต้องมีการลงมติด้วยว่า จะเอาอย่างไร

คุณหญิงสมศรี เจริญรัชต์ภาคย์ : ท่านประธานสภาที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ดิฉันใคร่ขอสนับสุนนความเห็นของคุณประกอบ และคุณใหญ่ ศรีตชาต ดิฉันมีความคิดเห็นว่า ถ้าเมื่อเรามีกฎข้อบังคับเอาไว้ และมีได้ทำตามหรือจะไปยกเลิก อีกทนน้อยก็อาจจะต้องมีการ ยกเว้นกันอยู่บ่อย ๆ ดิฉันใคร่ขอกราบประทานโทษท่านประธานสภาด้วยที่ดิฉันมีความเห็นว่า ไม่สมควรที่จะไปยกเลิกกฎข้อบังคับ ๑๑๖ เพราะปัจจุบันนี้กฎหมายมีอยู่เสมอ เราจะว่าเป็น มติของมหาชน เราจะทำอย่างไรว่าเป็นมติของมหาชน ในเมื่อมีผู้เรียกร้องอยู่เพียง กลุ่มหนึ่ง อาจจะเป็นหมื่นหรืออาจจะเท่าไร แต่เรายังมีความแน่ใจเพียงใดว่าการเรียกร้อง นั้นเป็นมติของมหาชน ดังที่ท่านสมาชิกผู้หนึ่งได้กล่าวไว้ เพราะฉะนั้นดิฉันจึงเห็นว่าถ้าเมื่อ ไร มีการลงมติกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง ต่อไปก็อาจจะมึเช่นนี้อยู่อีกในหลาย ๆ กรณี และสภานี้ หรือการลงมติในเรื่องอื่น ๆ จะมีความหมายเพียงใดแต่ถ้าหากว่าจะให้มีการอภิปรายกันเพื่อ

ที่ว่าจะฟังความเห็นของท่านสมาชิกในหลาย ๆ ด้านหรือได้ให้อภิปรายกันอย่างเต็มที่นั้น ดิฉันไม่ขัดข้อง อาจจะเรียกว่าเป็นการอภิปรายให้เป็นการประชุมกัน ไม่ใช่ประชุมสภา หรือเรียกว่าอภิปรายเพื่อที่จะฟังข้อคิดเห็น ในเมื่อได้มีการเรียกร้องกันเช่นนั้น ดิฉันไม่ขัดข้อง แต่ถ้าเมื่อว่าจะลงมติใหม่นี้ ดิฉันไม่เห็นด้วยขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ผมจะต้องขอชี้แจงอีก ที่เราทำไม่ได้ทำผิด ข้อบังคับอะไรกันเลย ข้อบังคับ ๑๒๒ มีไว้ว่า จะให้สภานี้มีมติถึงหนึ่งที่จะรองรับใช้ข้อบังคับ ข้อใดก็ได้เป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี ไม่มีใครยกเลิกข้อบังคับ และถ้าสภานี้จะลงมติว่าให้รองรับใช้ข้อบังคับข้อ ๑๑๖ เฉพาะ ๓ กรณีนี้ ก็เป็นสิทธิของสภาที่จะทำได้หรือถ้าลงมติไม่ถึงถึงหนึ่งก็ไม่ทำ แล้วก็เราทำตามข้อบังคับทุกอย่าง ไม่มีการเลิกข้อบังคับไม่มีก.รเปลี่ยนแปลง ข้อบังคับตามใจเรา ทุกอย่างทำตามข้อบังคับ ส่วนที่ว่า นั่นก็เป็นเหตุผลของท่านสมาชิกว่า คนหนึ่งหรือสองคน ๕๐๐ คน จะมีความสำคัญอย่างไรหรือไม่ นั่นก็สุดแล้วแต่ท่านสมาชิก จะเห็น สำหรับผมเองเห็นว่าแม้แต่คน ๓ คน ก็ต้องสนใจในความคิดเห็นและความปรารถนาของเขา ถ้าเราจะเป็นประชาธิปไตยกันจริง ๆ

พันเอก ถนัด คอมันตร์ (กรรมาธิการ): ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผมได้ลงชื่อในญัตตินี้ก็เพราะเหตุว่า กระผมเห็นว่าสภานี้ยังอยู่ในการพิจารณาในวาระที่ ๒ และยังมีโอกาสที่จะทบทวนแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรได้ตามสมควร ในขณะที่เราได้รับมอบภาระหน้าที่ให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนี้ขึ้น ถ้าหากว่าเราปล่อยให้ร่างนี้ผ่านไปทั้ง ๆ ที่เรารู้ว่า อาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยาก อาจจะก่อให้เกิดปัญหาได้ ๆ แล้ว และโดยหวังว่าจะปล่อยให้เป็นการของสภาต่อไปที่จะแก้ไขพิจารณานั้น กระผมเกรงว่าจะไม่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นเมื่อเรายังอยู่ในระหว่างที่รับหน้าที่ที่จะให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนี้ โดยต้องแก้ โดยละเอียดถี่ถ้วนและรอบคอบแล้ว กระผมเห็นว่าเราจะต้องคำนึงถึงทุกวิถีทาง โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ที่แย้งที่ค้านว่า การที่ได้ลงมติไปนั้นยังไม่เป็นการที่เหมาะสมถูกต้องนัก กระผมที่กระผมกล่าวเช่นนั้นไม่ใช่เพราะเหตุว่ากระผมเป็นคนหนึ่งที่ได้ลงมติให้ผู้ที่มิอายุ ๑๘ ปี มีสิทธิเลือกตั้งได้ หากเป็นเช่นนั้นไม่ แต่กระผมเห็นว่าเวลานี้ประเทศชาติของเรา และโลกโดยทั่วไปอยู่ในสถานะในสภาพที่บุคคลอายุ ๑๘ ปี มีโอกาสที่จะทำหน้าที่ของตนในฐานะเป็น

พลเมืองดีได้ เพราะฉะนั้นบุคคลอายุ ๑๘ ปี ในระยะปัจจุบันนี้และในอนาคตนั้น เหมาะสมที่จะให้สิทธิเลือกตั้งได้ เพราะฉะนั้นการที่สภาได้ลงมติไปในครั้งก่อน ซึ่งกระผมก็ไม่ตำหนิอะไร เพราะว่าเป็นสิทธิของแต่ละคนที่จะลงมติตามความคิดเห็นของตน แต่กระผมนี้กว่าเมื่อเรามีโอกาส เรายังอยู่ในระหว่างที่สามารถที่จะพิจารณาทบทวนได้ เราควรจะพิจารณาทบทวนอีกทีหนึ่ง แล้วก็ลงมติตามมโนธรรมของเราหรือตามความคิดเห็นที่ชอบด้วยเหตุผลของเราต่อไป ไม่ควรที่จะปล่อยให้ไปเป็นหน้าที่ของสภาหน้าที่จะมีการเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้พิจารณา เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าถ้าหากว่ารอต่อไปถึงสภาหน้าแล้ว บุคคลที่มีอายุ ๑๘ ปี เขาจะขาดสิทธิที่จะใช้สิทธินั้น ในฐานะที่เขาเป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศไทย เพราะฉะนั้นเราขอไม่ได้ เราจะต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ ถ้าหากว่าในการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งและถ้าหากว่ามีการลงมติกันอีกครั้งหนึ่ง ก็อาจจะมีสิ่งต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นเตือนในการลงมติว่าผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปี นั้น เหมาะสมหรือไม่ที่จะใช้สิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศชาตินี้โดยเหตุนี้เอง กระผมจึงได้สนับสนุนยุติวันนี้และกระผมก็ขอสนับสนุนการที่ท่านประธานสภาได้ตัดสินใจไปขอขอบพระคุณ

นายทัญญู ณ ถลาง : ท่านประธานที่เคารพ กระผมคิดว่าถ้าเราได้มีความรู้สึกในขณะนี้ว่ามันยังมีเหตุการณ์อะไรบางอย่างที่จะยังความไม่เข้าใจ และที่จะเป็นต้นเหตุให้เกิดสิ่งซึ่งไม่พึงปรารถนาในอนาคตแล้วละก็ กระผมก็คิดว่าเราใช้สติของเราในการที่จะทบทวนจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด มันเป็นความรู้สึกของพวกเราอยู่แล้วว่า บ้านเมืองอยู่ในสภาพที่ไม่ปกติ เพราะฉะนั้นหากจะมีทางใดบ้างที่เราจะหาทางป้องกันไม่ให้สิ่งที่ไม่พึงปรารถนานั้นเกิดขึ้นแล้ว กระผมก็คิดว่าการที่จะเสียเวลาอีกเพียงเล็กน้อยเป็นการเสียเวลาที่มีค่า การที่จะทบทวนเพียง ๓-๔ ชั่วโมงเป็นประเด็นอยู่นั้นนั้น ยังจะง่ายกว่าที่เราจะต้องตั้งต้นกันใหม่ทั้งหมด กระผมคิดว่าเราจะอภิปรายหรือเราจะตัดสินใจประการใดก็ตาม จุดหมายนั้นคือสันติสุขของประเทศ และเราจำเ็นที่จะต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะตามมา ขออย่าให้เป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในทางลบ การตัดสินใจของเรานั้นขอให้มันเป็นหนทางที่จะเป็นการตัดสินใจในทางบวก กระผมขอเรียนเท่านั้น
 ลະครັບ

นายประหยัด ศ.นาคะนาท : ท่านประธานที่เคารพ กระผมจะยังไม่ฉวยโอกาสที่จะอภิปรายสนับสนุนในประเด็นหนึ่งประเด็นใดที่สภานี้อาจจะมีมติให้กลับไปพิจารณาใหม่ เพราะยังไม่ถึงวาระ กระผมอยากจะกราบเรียนว่า เท่าที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติเมื่อคืนนี้ได้แสดงความคิดเห็นนั้น กระผมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าเราควรจะทำหน้าที่ทุกอย่างในสภานี้เพื่อหวังสันติสุข นั้นย่อมเป็นอุดมคติที่ถูกต้องตรงมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว กระผมเข้ามาปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสภานี้ด้วยสันดานเดิมของกระผม คือไม่เคยสนับสนุนระบอบเผด็จการเลย และพยายามต่อสู้ทุกทางที่จะให้ได้ระบอบการปกครองประชาธิปไตยมา กระผมได้ฟังท่านสมาชิกผู้มีเกียรติคือ คุณสุรินทร์ มาศดิตถ์ เมื่อคืนนี้พูดแล้ว กระผมไม่สบายใจ เพราะท่านได้เสียสละเป็นอย่างยิ่งที่ได้เข้าไปเพื่อที่จะพยายามชี้แจงให้กับกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งซึ่งจะเป็นจำนวนมากน้อยแค่ไหน และมีความสลักสำคัญอย่างยิ่งเพียงไร กระผมจะไม่กล่าวถึงเพราะข้อเท็จจริงย่อมประจักษ์อยู่แล้ว พยายามที่จะเข้าไปชี้แจง จากการที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้อภิปรายเมื่อคืนนี้ก็เป็นที่เชื่อได้ว่า ส่วนหนึ่ง จะเป็นส่วนน้อยหรือส่วนมากก็ตามของกลุ่มชนเมื่อวานนี้ไม่ได้รับฟังข้อเท็จจริง ไม่ได้รับรู้ผลงานที่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงที่สภานี้ได้กระทำไปเป็นต้นว่าที่เข้าใจว่าจะให้ข้าราชการประจำเป็นสมาชิกวุฒิสภาเป็นต้น แล้วสำมะทอะไรกับความเห็นอื่น ๆ ซึ่งกลุ่มชนเหล่านั้น กำลังยืนยันเรียกร้องที่จะให้สภานี้ซึ่งมีเกียรติตามสมควร กระผมใช้คำนี้ ไม่ต้องเอามากเอาตามสมควรเท่านั้น ได้กระทำไปแล้ว เราได้กระทำงานไปหลังจากที่เราได้ปฏิญาณต่อหน้าพระมหาเศวตฉัตร กระผมมั่นใจเหลือเกินว่าสมาชิกแห่งสภานี้ทุกท่านทำหน้าที่ด้วยความรักเมตตาชอบ กระทำหน้าที่ด้วยความเสียสละทุกอย่าง กระผมกล้ากล่าวได้ แม้ว่าจะไม่มีเงินประจำตำแหน่งให้ สมาชิกสภานี้ทุกคนก็จะมาทำงาน ทั้งนี้ปัญหาที่เรากำลังจะลงมติกันว่าควรจะยกเว้นข้อบังคับตามที่ได้มีบัญญัติเสนอมานั้นหรือไม่ นั้นก็ได้มีสมาชิกที่สนับสนุนได้กว้างไว้เท่าที่กระผมจำได้นั้นก็มีอยู่บ้างว่า ได้ไปพูดกันว่า ถ้าหากว่าสภานี้ได้กลับมาพิจารณาอีก ก็จะกลายเป็นสภาโลเล ท่านบอกว่า ไม่ใช่ กระผมขอเรียนว่า ใช่ ท่านว่า ถ้าหากว่าสภานี้หันกลับไปพิจารณาสิ่งที่ได้พิจารณามาแล้วอย่างรอบคอบเป็นอย่างดี ด้วยความสุจริตใจ ด้วยความหวังดีต่อบ้านเมืองเป็นที่สุด ไม่เป็นการเสียศักดิ์ศรี กระผมขอยืนยันว่าเป็นการเสียศักดิ์ศรีเป็นอย่างยิ่ง เว้นเสียแต่ว่าจะมีท่านสมาชิกที่ได้กระทำหน้าที่ไปโดยไม่สุจริต ซึ่งกระผมไม่เชื่อว่าจะมีอยู่ เพราะฉะนั้นกระผมจึงสนับสนุน

ความเห็นของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ซึ่งขอประทานโทษที่กล่าวนาม คือ คุณใหญ่ ศวิตชาติ พลตำรวจตรี ประกอบ และคุณหญิงสมศรี เป็นต้น กระทบขอให้สภานี้ระลึกถึงเกียรติคุณ ของตัวเองบ้าง กระทบรับฟังความเห็น กระทบเห็นด้วยกับท่านประธานสภาเป็นอย่างยิ่งว่า ความเห็นของคนภายนอกนั้นแม้แต่ ๓ คนนั้นก็มิประโยชน์ ประกอบกับความคิดในเมื่อ เราจะปกครองกันด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ทว่าเราก็ต้องคำนึงถึงว่า เมื่อเรา เป็นประชาธิปไตยแล้ว หน้าที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด สิทธิหน้าที่และเสรีภาพนั้นสำคัญยิ่ง เราได้ ทำหน้าที่ไปแล้วอย่างถูกต้อง แล้วเราจะยอมรับหรือว่าที่เราได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญกันมา แล้วนั้น เราทำกันด้วยความโลเล เราไม่ได้ตัดสินใจด้วยเหตุผลเราไม่ได้นึกถึงหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบมาจากองค์พระมหากษัตริย์ กระทบอยากจะทำให้ทุกท่านคำนึงด้วยความจริงใจ และลงมตอย่างกล้าหาญในเรื่องนี้ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : โน้นครับ ผมขอประทานโทษ จำหน้าไม่ได้ คุณประคอง ใช่ไหมครับ

นายประคอง เทวารุท : ใช่ครับ ขอบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพครับ ข้อเสนอของท่านสมาชิกผู้มีเกียรตินี้เป็นเอกสิทธิ์หรือเปล่าครับ กระทบเรียนถาม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่เป็นหรอกครับ สมาชิกสภาต้องลงมติ อนุญาตหรือไม่อนุญาต เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เห็นด้วย ๑๕๐ คนแล้วจึงจะระงับได้ ข้อบังคับ

นายประคอง เทวารุท : ครับ ขอบพระคุณครับ ถ้าเช่นนั้นประเด็นต่างๆ ที่มี อยู่นี้ กระทบคิดว่าถ้าหากว่าเราได้ลงมติกัน ประทานโทษ วางดหรือไม่งดใช้ข้อบังคับการ ประชุมนี้ แล้วจึงค่อยอภิปรายครับ กระทบเห็นว่าจะเป็นการดีกว่า เพราะฉะนั้นกระทบขอ เสนอให้ลงมตตามญัตตินี้เสียก่อนว่าจะงดใช้หรือไม่งดใช้ครับตาม....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เสนอลงมตเสนอไม่ได้ เสนอได้แต่ปิดอภิปราย หรืออะไรอย่างนั้นที่ทำรอบอยู่แล้ว จะเอาอย่างไรก็เอากัน

นายประคอง เทวารุท : ครับ ๆ กระทบขอเสนอให้ปิดอภิปรายครับผม ท่าน ผู้ใดเห็นด้วย โปรดรับรอง

(มีสมาชิกยื่นขึ้นรับรอง)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มีผู้เสนอปิดอภิปรายแล้ว จะมีท่านผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่นบ้าง

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ เนื่องจากมีประเด็นบางข้อซึ่งยังมีได้พูดกันและกระผมปรารถนาที่จะได้ชี้ก่อนที่จะมีการลงมติ มิฉะนั้นการลงมติอาจจะฟังเหตุผลไม่รอบคอบ กระผมจึงใคร่ขอประธานเสนอเปิดอภิปรายครับ ท่านผู้ใดเห็นด้วยโปรดรับรอง

(มีสมาชิกยื่นขึ้นรับรอง)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมขอมติที่ประชุม ท่านผู้ใดเห็นว่าควรให้เปิดอภิปรายได้ ขอให้โปรดยกมือขึ้น.....ท่านผู้ใดเห็นควรให้ปิดอภิปรายได้ ขอให้โปรดยกมือขึ้น.....

นายเจริญ คันธวงศ์ : ท่านประธานที่เคารพกระผม นายเจริญ คันธวงศ์ ใครจะขอร้องถามประเด็นกึ่งนี้ครับ คือว่าที่ผู้ให้เสนอว่า ให้พิจารณา ๓ ประเด็น ประเด็นหนึ่งก็คืออายุ ๑๘ ปีกับอายุ ๒๓ ปี กับสภาเดียวหรือ ๒ สภา นั้น ที่นี้กระผมไม่แน่ใจว่าถ้าจะเสนอเพิ่มประเด็นอีกประเด็นหนึ่งจะได้ไหม คือว่าเรื่องทหารต่างชาติเข้ามานั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบของสภา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต้องเป็นญัตติมีสมาชิกรับรอง ๓๐ คนครบถ้วน เสนอกันเดี๋ยวนี้ไม่ได้

นายเจริญ คันธวงศ์ : ครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ทางเจ้าหน้าที่ขอความกรุณา ให้ลงมติใหม่ เพราะนับผิดเมื่อคืนนี้ ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรเปิดอภิปรายต่อไป ขอให้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๕ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรปิดอภิปรายได้ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๔๐ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ลงมติให้ปิดอภิปรายได้ต่อไปผมจะขอมติที่ประชุมนี้ ตามที่มีผู้เสนอกฎัตินี้มา และจะถามเป็นกรณี ๆ ไปทีละกรณี จนครบ ๓ กรณี ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรระงับใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๖๖ ในกรณีอายุผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่ออภิปรายทบทวนและลงมติใหม่ตามข้ออ้างข้อ ๑๑๕ ขอได้โปรดยกมือขึ้น คือให้ทบทวนใหม่นะครับ

(มีสมาชิกยกมือ ๕๐ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นว่า ไม่ควรระงับใช้ข้ออ้างข้อ ๑๑๖ ในกรณีนี้ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๓๕ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เมื่อผู้ที่เห็นควรระงับใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๖๖ สำหรับกรณีนี้มีคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด คือ ๑๕๐ คน กฎัตินี้ก็เป็นอันตกไป ไม่ต้องพิจารณาทบทวนใหม่

กรณีที่ ๒ อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรระงับใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๑๖ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๔๒ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๓๑ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าตกไป เพราะมีคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เป็นอันไม่ระงับใช้ข้ออ้างข้อ ๑๑๖ ในกรณีนี้

กรณีที่ ๓ เรื่องระบบสภา ควรจะเป็นระบบสภาเดียว หรือ ๒ สภา ถ้าเป็นระบบ ๒ สภา สภาที่ ๒ ควรจะมาจากการแต่งตั้งหรือมาจากการเลือกตั้ง ท่านผู้ที่เห็นควรระงับใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๖๖ ในกรณีนี้ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๔๕ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๒๔ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าตกไปเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นที่ประชุมนี้ลงมติไม่ให้มีการระงับใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๖๖ ทั้ง ๓ กรณีที่มีท่านสมาชิกเสนอญัตติขึ้นมา เรื่องนี้เป็นอันสิ้นสุดสำหรับสภานี้ เพราะสภาได้ลงมติเป็นเด็ดขาดแล้วว่าจะไม่มีการพูดอะไรกันอีก เพราะฉะนั้นต่อไปเป็นเรื่องทบทวนร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ เฉพาะด้านถ้อยคำและเฉพาะข้อความที่ขัดกันเท่านั้น

นายประคอง เทวารุท : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผมใคร่จะขอกราบเรียนหาหรือนัดหนึ่งก่อนว่า การที่เราจะว่ากันทั้งฉบับนี้ รู้สึกว่ามันจะมัวหรือเบลอร์ (blur) ไปหมดกระมังครับ กระผมว่าเราเรียงกันตามลำดับ ตั้งแต่ต้นไปจะมีมติกว่าหรือ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวนะครับ ข้อบังคับบอกให้พิจารณาทั้งร่าง

นายประคอง เทวารุท : ถ้าอย่างนั้นกระผม...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ข้อ ๑๖๖ นั้นนะครับ "เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๑๕ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง" ข้อบังคับบอกไว้ชัด

นายประคอง เทวารุท : ครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมธิการ) : กรรมธิการคิดว่า ถ้าจะให้เร็วขึ้นตามความปรารถนาของประชาชนแล้ว การแก้ไขที่กรรมธิการไปพิจารณากันนั้น มีข้อขัดแย้งหรือข้อควรเปลี่ยนแปลงเป็นหน้า ถ้าจะกรุณาให้พิจารณาเป็นหน้าจะเร็วขึ้น และจะเสร็จภายในเที่ยงวันนี้ กระผมกราบเรียนอย่างนี้ แล้วแต่สภา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: อย่างนั้นได้ครับ ผมไม่ขัดข้อง เพราะฉะนั้นก็ขอให้กรรมการเองนั้นแหละเป็นผู้เสนอขึ้นมาที่ละหน้าว่าหน้าไหนกันบ้าง อะไรกันบ้าง ผมได้ขึ้นมาแผ่นหนึ่งของกรรมการ ก็หายไปแล้ว กรรมการเสนอเลยครับ ว่าหน้าไหนอย่างไร แก้อย่างไร นอกจากระหว่างนี้จะมีท่านสมาชิกติดใจที่ไหนอีก ผมจะเปิดโอกาสให้ไปตามกรรมการเสียก่อน

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ): ท่านผู้เป็นประธาน คณะกรรมการขอแก่นอกเหนือไปจากที่พิมพ์ไว้แล้ว คือเมื่อไปพบข้อที่ควรจะแก้ไขในภายหลังมาตรา ๓๒ คือตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๓๑ ไม่มีการแก้ไข

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: เดียวครับ ผมขอกถามกรรมการเสียก่อน ที่ขอแก้คำผิด "ทูน" น สะกด ขอแก้เป็น "ทูล" ล สะกดทุกแห่ง ไซ้ไหมครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ): ไซ้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ถ้าอย่างนั้น ไซ้ได้ครับ ต่อไปครับ หน้า ๑ กรรมการได้อธิบายแล้ว ต่อไปถึงหน้าไหนละครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ): หน้า ๓ ผ่านไปแล้วครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ): หน้า ๔ หน้า ๕ หน้า ๖

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ผมว่า อย่าไปตามหน้าเลยครับ เอาเฉพาะที่กรรมการแก้ บอกมาตราดีกว่า

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ): มาตรา ๓๒ หน้า ๘ พรรคสามัคคี พรรคสามัคคี มีถ้อยคำอยู่ซึ่งไม่ค่อยได้ความ พรรคสามัคคีสุดท้าย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ กระผมใคร่ขอแก้คำว่า "แก่" นี้เป็น "ให้" อ่านได้ความว่า "และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ"

นายมานะ พัทธยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ผมอยากจะได้ใคร่ขอความกรุณาว่า ให้ถามเป็นหน้า ๆ ตามลำดับ เช่นอย่างผมนี้ผมอาจจะขอเรียนถามหน้า ๔

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อย่างนั้นเอาใหม่ ผมก็ไม่รู้ว่าจะมีท่านตั้งใจกันถึงขนาดนั้น ว่ากันเป็นหน้าก็ได้ครับ ถ้าอย่างนั้นหน้า ๓ พิจารณาเสร็จแล้ว ถึงหน้า ๔ เอาเป็นหน้าดีกว่าครับ ว่าไปครับ

นายมานะ พัทธยาภรณ์ : สำหรับหน้า ๔ ผมใคร่จะขอเรียนถามกรมการที่ถามว่า ตามที่เราตกลงกันนะ เราจะหมายความว่า การนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการล้มล้าง หรือว่าเราจะหมายความว่า การนิรโทษกรรมแก่ผู้จัดเตรียมการพยายามหรือกระทำการล้มล้าง

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน เราตกลงกันไป ตามร่างเดิมว่า ผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือรัฐธรรมนูญ

นายประคอง เทวฤทธิ์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมนี้กว่าหน้า ๑ หน้า ๒ ผ่านไปแล้ว หน้า ๓ ยังไม่ได้พูดกัน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ว่าไป

นายประคอง เทวฤทธิ์ : กระผมขอประธานอนุญาตนิดหนึ่งนะครับ เพราะมันมีถ้อยคำที่น่าสงสัย เพราะว่าคำปรารภนี้สำคัญมากต้องได้ทั้งอรรถ ทั้งนัยและความไพเราะ แห่งภาษารวมทั้งใจความภาษาหนังสือ และความถูกต้องในอักขรวิธีและไวยากรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไพเราะสละสลวยแห่งภาษาไทยเราด้วย และนอกจากนั้นที่มีความสำคัญก็คือว่า เมื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นตัวรัฐธรรมนูญแล้วประกาศใช้ออกไปแล้ว ก็น่าจะต้องให้ทุกคนในเมืองไทยนี้อ่านได้โดยถูกต้องด้วย กระผมสงสัยถ้อยคำอยู่ ๓ แห่งในหน้า ๑ ครับ เช่นว่าเหมือนอย่าง "มหิตลาธิเบศร" นะครับตัวหนึ่ง และ "นฤปดินทร" อีกตัวหนึ่ง และก็ "เสนามาตย" อีกตัวหนึ่ง เหตุใดท่านจึงไม่ใส่การ์นต์ เมื่อไม่ใส่การ์นต์ มันก็อาจจะอ่านว่า มะ-หิต-ลา-ธิ-เบ-สอน ก็ได้ หรือ จัก-กรี-นะ-วี-บอ-ดิน-ทอน ก็ได้ ถ้าเป็นอย่างนั้นมันก็จะไม่ได้สัมผัสส่ายยาวที่ขึ้นต้นไว้ครับนี้แห่งหนึ่ง อันที่สองก็ย่อหน้าสุดท้าย ท่านว่า "สี่สิบปีเศษ" นี้ กระผมว่ามันเป็นเรื่องจริงตามเหตุการณ์หรือประวัติศาสตร์ของเมืองไทยเรา ก็ทำไมเราถึง

ไม่คำนวณเสียให้ถูกต้องว่า นับแต่วาระนั้นมาเป็นเวลาบัดนี้มันสี่สิบเอ็ดปีหรือสี่สิบสองปี ก็คำนวณลงไปเลย เพราะว่า เป็นประวัติศาสตร์เป็นประวัติการณ์ที่แน่นอน นับจากวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ จนถึงบัดนี้ มันเท่าไร นอกนั้นก็มึนๆ น้อยๆ ครับกระผมขอผ่านไปเฉพาะหน้า ๒ นี้ครับ คำปรารภนั้น น่าจะผิดข้อเท็จจริงและระเบียบข้อบังคับท่านประธานครับ ในวรรคสอง ย่อหน้าที่ ๒ ประทานโทษ ไม่ใช่วรรค ประทานโทษ ในย่อหน้าที่ ๒ นะครับ ท่านพรณาคความว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาตินี้ได้ไปแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ อันที่จริงนั้นไม่ใช่อย่างนั้น ไม่ใช่หรือครับ เป็นการเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อแปรญัติร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เพราะท่านพรณาคความไว้อย่างนั้น และในย่อหน้าถัดไป เมื่อมันเป็นอย่างนั้นแล้ว ท่านยังมาพรรณาน่าว่า ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ หนึ่งละ คณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งก็ดี และคณะรัฐมนตรีเองก็ดี และคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ดี สภานิติบัญญัติแห่งชาติเองก็ดี ๔ คณะนี้ละครับ แต่คณะที่ ๓ ที่ว่า "คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ" นั้น น่าจะผิดข้อเท็จจริงตามที่เรปฏิบัติมา ก็เป็นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในชั้นแปรญัติเท่านั้น ถ้าเขียนได้อย่างนี้ก็หมายความว่า สภามีคณะกรรมการวิสามัญอีกอันหนึ่งนะครับ อันนี้ก็แล้วแต่ว่าทางคณะกรรมการจะแก้ไขหรือไม่อย่างไร และในประโยคสุดท้ายของหน้า ๒ นะครับผมว่าท่านเรียบเรียงคำพูดไว้นั้นนะ มันมีชาติมีเกิน บรรทัดที่ ๓ นับจากข้างล่าง "และ" ตัวบรรทัดที่ ๓ นะครับ ประโยคสุดท้ายนับจากล่าง "และจะพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ" นั้นนะครับ อันนี้ถ้าเป็นการเรียงลำดับถ้อยคำภาษาหนังสือแล้ว "และ" คำนี้ควรจะตัดออกครับ เพราะว่ามันมี "และ" สุดท้ายอยู่แล้ว คือ "และจะชำระไว้ซึ่งหลักนิติธรรม" ครับ นี่ตอนหนึ่งครับ และในหน้าที่ ๓ กระผมจะเอาอย่างที่ท่านเห็นว่าจำเป็นที่สุด ก็ในย่อหน้าที่ ๓ ของหน้าที่ ๓ ที่เกี่ยวกับว่า "เมื่อได้ทรงมีพระราชวินิจฉัยร่างรัฐธรรมนูญโดยที่ถ่วงกระบวนความแล้ว" นั้น กระผมคิดว่าคำว่า "โดยที่ถ่วงกระบวนความ" นั้น เป็นพระราชวินิจฉัย ไม่ควรจะเขียนไว้ และสุดท้าย ย่อหน้าสุดท้ายคำที่ว่า "ขอปวงชนชาวไทย" นั้น กระผมคิดว่านี่เป็นคำปรารภที่เกี่ยวกับการดำเนินเนื้อความและเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย ควรจะมี "ให้" ด้วย

คือให้เป็นพระราชปรารภด้วย เป็นคำสั่งด้วย ไม่ใช่มาเป็นการวิงวอนหรืออ้อนวอนขอร้อง
 ปวงชนชาวไทยเท่านั้น ให้เป็นคำสั่งโดยปริยายว่า "ขอให้ปวงชนชาวไทยจะร่วมจิตร่วมใจ
 สม่ัครสมานสไมสร...." อย่างนั้น ๆ ไปด้วยครับ ก็จะทำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นก็แล้วแต่
 คณะกรรมการจะพิจารณาแก้ไขหรือไม่อย่างไรก็ว่ากันไปเถอะครับ ที่นี้มาถึงหน้า ๔ ครับ
 ผม....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดี่ยวครับ คุณประคอง จะอภิปรายคนเดียว
 หมดทั้งร่างไม่ได้ เอาแค่พระราชปรารภก่อนได้ไหมครับ

นายประคอง เทวารุท : ขอคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เพราะว่าให้มีเวลาได้เวลาตอบกันบ้าง

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานสำหรับคำปรารภ
 วรรค ๒ พระนามของพระมหากษัตริย์นั้น ก็ได้เขียนกันมาแบบนี้คือว่าภาษาบาลีนั้นไม่มี
 การันต์ครับ เขาก็ใช้กันมา แต่ว่ามันอยู่ที่คนอ่านว่าจะอ่านถูกต้องหรือไม่ คือต้องอ่านเป็น
 ถึงจะเข้าใจเรื่อง เพราะนี่เป็นเรื่องของภาษาบาลีนะครับสำหรับหน้า ๒....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๑ เขาหักเรื่องเวลาครับ "สี่สิบปีเศษ"
 ทำไม่ไม่เขียนลงไปว่า "สี่สิบเอ็ด" หรือ "สี่สิบสอง" แล้วแต่

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : คือคำนวณเวลาร่างคำปรารภนี้ ก็
 ใช้เวลาก่อนหน้าที่จะมาถึงขณะนี้ ก็ไม่ทราบว่าจะช้านานเท่าใดก็เขียนว่า "สี่สิบปีเศษ" ก็ใน
 ราว ๔๑ ปีเศษไม่ถึง ๔๒ ปี "สี่สิบปีเศษ" ก็ได้ความอย่างเดียวกันครับ เพราะว่าเขียนไว้แล้ว
 นี้ว่าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ความหมายก็อย่างเดียวกัน ไม่จำเป็นจะ
 ต้องไปเติมถึง ๔๑ ปี ๓ เดือน ๕ เดือน อย่างนั้นไม่จำเป็นครับ สำหรับหน้า ๒ ท่านสมาชิก
 ผู้มีเกียรติติดคำว่า "และ" ตามร่างนี้ก็เขียนว่า "จะร่วมกันบำบัดทุกข์บำรุงสุขจักพิทักษ์สิทธิ-
 เสรีภาพของราษฎรโดยทั่วหน้าและอย่างเสมอภาค"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดี่ยวครับ ขอประทานโทษ ท่านสมาชิกมี
 อะไรวุ่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องกรรมาธิการวิสามัญอะไร ขอประทานชี้แจงด้วย

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านสมาชิกสงสัยว่าคณะกรรมการวิสามัญนี้พิจารณาเรื่องแปรญัตติ แต่ว่าตามข้อบังคับฯ ได้เขียนไว้ชัดเจนว่า ให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน ๓๕ คนเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น ก็เป็นที่รู้กันว่าในชั้นแปรญัตติ และนี่เป็นภาษาที่ใช้ในข้อบังคับการประชุม หมวดที่ ๑๐ ข้อ ๑๑๒ คือว่าการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมีหลายชั้น ขึ้นยกร่างและขึ้นคณะรัฐมนตรี แล้วก็ขึ้นกรรมการวิสามัญ และที่ชั้นสภาฯ นี้คือขณะนี้ มี ๔ ชั้น สำหรับคำว่า “และจักพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ” นี้ความจริงก็เป็นปัญหาเรื่องถ้อยคำ ทำให้เน้นเด่นชัดว่า “จกร่วมกันบำบัดทุกข์บำรุงสุขและจักพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ” แล้วก็ “จักร่าง” นี่มันคนละเรื่อง ไม่ใช่ว่า “จักพิทักษ์” มันเป็น “จักร่าง” มันมีความอีกอันหนึ่ง ก็ต้องมี “และ” ไว้ด้วย สำหรับข้อสังเกตสุดท้ายในวรรคท้ายที่ขอเติม “ให้” อ่านได้ความว่า “ขอให้ปวงชนชาวไทยจงร่วมจิตร่วมใจ” ความจริงเขาเขียนกันมาอย่างนี้ครับ คือว่าได้ความ ไม่เติม “ให้” “ขอจงร่วมจิตร่วมใจกัน” อันนี้เป็นภาษาที่ก็คิดว่ารัดกุมดีแล้ว ไม่จำเป็นต้องใส่คำว่า “ให้”

นายมานะ พินยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ผมยังติดใจคำว่า “และ” ถ้าหากว่ากรรมการจะเอาคำว่า “และ” ไว้ ผมขอให้ลงมติครับ เพราะว่าตามหลักภาษาไทยนี้ “และ” ควรจะมีอยู่ตอนสุดท้าย และผมมีความเห็นที่ไม่เห็นจะต้องมี “และ” อยู่ที่นี่ผมขอสนับสนุนคุณประคอง แล้วก็ถ้าหากกรรมการยังยืนยัน ก็ขอให้ลงมติครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คือเรื่อง “และ” ไว้สุดท้ายนี้ ที่ว่าเป็นหลักภาษาไทยนะ ความจริงมันเป็นหลักภาษาไทยที่เขาเอามาจากภาษาอังกฤษ หนังสือไทยโบราณๆ “และ” ตะพืดเลยทีเดียว เมื่อสมัยรู้จักภาษาฝรั่งกันเข้านี้ครับ ถึงได้เหลือ “และ” เป็นคำสุดท้าย แต่ว่าจะถึงต้องลงมติทีเดียวหรือ คุณมานะ

นายถาวร ชนะภัย : ท่านประธานที่เคารพ กระผมมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเพื่อสนับสนุนความเห็นของคุณประคอง และไม่เห็นด้วยกับท่านกรรมการ เกี่ยวกับหลักภาษาที่ขึ้นต้นว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศ รมมาธิปัตย์ จักรีนุเบดินทร สยามินทราธิราช” ท่านประธานที่เคารพ ท่านประธานก็มีความรอบรู้ทางด้านภาษา ตามที่ท่านกรรมการได้ตอบชี้แจงว่า เป็นภาษาบาลี ไม่ต้องมีการันต์หรือทัณฑฆกต

ที่ "บดินทร์" หรือ "บดินทร" แต่ในที่นี้ควรจะอ่านว่า "บดินทร์" เพื่อจะให้ความสอดคล้องกับวรรคหลัง คำภาษากลีสำนี้อาจมาใช้เป็นภาษาไทย เมื่อใช้ตามอักขรวิธีไทยต้องมีทัณฑฆาตคือการ์นต์ที่ ทร การ์นต์ ครับ ผมมีความคิดเห็นอย่างนี้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เรื่องนี้ไม่มีปัญหาละครับ นี่เป็นพระปรมาภิไธยที่จารึกในพระสุพรรณบัฏเมื่อบรมราชาภิเษก คุณไปแก้ไม่ได้ ส่วนจะลงมติหรือไม่ คุณแนะนำว่าอย่างไร จะเอาจริง ๆ หรือ "และ" คำเดียวนี้

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ครับ ผมขอเรียนว่า เพื่อให้เป็นว่าเป็นมติของสภาเออะครับ เพราะว่าเราไม่ได้ถือว่ากรรมาธิการนี้จะต้องมีความเห็นที่ถูกต้องเสมอไปครับ ผมขอความกรุณา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ได้ ไม่ว่าจะอะไร เอาครับ จะลงมติกี่ลงมติ

นายอมร จันทระสมบุรณ์ (กรรมาธิการ) : ขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ "และ" ที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติว่าเกินนะครับ กรุณาดูความหมายนะครับ "จักร่วมกันบำบัดทุกข์บำรุงสุขและจักพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของราษฎร" ครับ คือ เจตนาที่ต้องการให้เห็นว่าบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎรนะครับ จึงใส่ "และ" ลงไปตรงนั้นด้วยนะครับ "และ" ตรงนั้นก็ติดกันนะครับ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วจะไม่มีกรรม "บำบัดทุกข์บำรุงสุข" นี้ไม่ทราบของใครนะครับ เจตนาเป็นอย่างนั้น ขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เออะ ก็จะเป็นมติ ก็ให้มันเป็นมติครับในบรรทัดที่ ๓ นับจากข้างล่างนะครับ ของย่อหน้าสุดท้าย ในหน้า ๒ ท้ายบรรทัดที่ ๓ มีข้อความว่า "และจักพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ" นี้ ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรคงคำว่า "และ" ไว้ตามร่างของคณะกรรมาธิการ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๑๒ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นตามคุณมานะและคุณประคองให้ตัดออก ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๑ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่ามติของที่ประชุมนี้ให้คงคำว่า "และ" ไว้ในหน้า ๒ บรรทัดที่ ๓ นับจากข้างล่างของย่อหน้าสุดท้าย

นายเฉลิมชัย วสินนท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขออนุญาต เมื่อไม่ตัดแล้ว ก็ขอลดกันด้วย แล้วก็ทางกรรมาธิการก็ขอขอบคุณคุณประคองด้วยครับ ที่ได้ละเอียดลออ ที่ได้ช่วยตรวจทานวรรคตอน ขอบพระคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คือระหว่าง "บำรุงสุขและ" นี่เป็นวรรคเดียวกันเลยนะครับ ใช่ไหมครับ

นายเฉลิมชัย วสินนท์ (กรรมาธิการ) : ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีเว้นวรรคระหว่างคำว่า "บำรุงสุข" กับคำว่า "และ"

นางสุรพันธ์ มณีวัต : ท่านประธานที่เคารพคะ ดิฉัน สุรพันธ์ มณีวัต อยากจะขอกราบเรียนหลักการสักนิดหนึ่งว่า ในการที่จะขอตรวจถ้อยคำนี้ เราจะดูทั้งตัวสะกดการันต์ และวรรคตอนด้วยใช่ไหมคะ แล้วก็ดูให้กระทั่งว่ามาตรานี้กับมาตราไหน ถ้าเผื่อไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน หรือคอนซิสเทนท์ (consistent) กันนี้ ควรจะตั้งด้วยนะคะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ใช่ครับ ถูกแล้ว

นางสุรพันธ์ มณีวัต : ขอบพระคุณ ถ้าอย่างนั้นอย่างน้อยในหน้า ๒ นี้ก็มีตัวสะกดผิดอยู่ตัวหนึ่ง ย่อหน้าสุดท้ายนะคะ คำว่า "ปรากฏ" ค่ะ ดึงใช้ ฎ ประยุกต์ และที่ด้านหลังถ้าพบอีก ดิฉันจะเรียนไปที่หลังที่ละหน้า

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้าไหนครับ ขอประทานโทษ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : หน้า ๒ นี้เองค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ย่อหน้าสุดท้ายหรือครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : ค่ะ "เจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แสดงออกให้ปรากฏซึ่งประณิธาน" ปรากฏ ไม่ใช่ ฎ ชฎา ค่ะ ฎ ประยุกต์ สะกด

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมดู ฎ ชฎา กับ ฎ ประฎักไม่ออกมกลัก ๑๐ ปีแล้ว แก่เป็น ฎ ประฎักนะครับ ขอบคุณมากครับ

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ที่อื่นดิฉันเรียนที่หลังนะคะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ได้ครับ เชิญครับ ทุกเมื่อ ขอให้ช่วยกันดู ที่นี้ก็ผ่านหน้า ๓ ไปแล้วนะครับ หน้า ๔ ...เดี๋ยวครับ

พลโท ชชาญ อังสุโชติ : กระทบจะกราบเรียนหน้า ๔ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๔ เชิญครับ

พลโท ชชาญ อังสุโชติ : เรียนท่านประธานสภาที่เคารพ สำหรับหน้า ๔ นี้กระผมอยากจะขอเรียนมาตรา ๑๓ ความจริงเมื่อพิจารณาในวาระที่ ๑ กระผมได้พยายามยกมือหลายครั้งแล้ว แต่ไม่มีโอกาสพูด วันนี้จะขอความกรุณากราบเรียน คือมาตรา ๑๓ นี้ไม่เป็นความจริง เราได้โกหกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านมา ๔๒ ปีแล้ว

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่ได้หรอกครับ เฉพาะถ้อยคำ

พลโท ชชาญ อังสุโชติ : กระผมอยากจะขอเสนอให้เปลี่ยนถ้อยคำ คือเราโกหกพระเจ้าอยู่หัว แล้วเราโกหกราษฎรมา ๔๒ ปีแล้ว ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : โกหกว่าอย่างไร

พลโท ชชาญ อังสุโชติ : โกหกที่ว่าตำแหน่งจอมทัพไทย ที่จริงเราไม่มีเพราะฉะนั้นกระผมอยากจะขอเปลี่ยนให้ใช้อย่างมาตรา ๔ คือกระผมเข้าใจดีว่าเราจะเทิดทูนพระเกียรติพระมหากษัตริย์จากโบราณราชประเพณีลงมา แต่ที่นี่เนื่องจาก พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่มีตำแหน่งนี้เพราะฉะนั้นกระผมอยากจะขอเปลี่ยนเป็นว่าใช้อย่างมาตรา ๔ คือว่า "พระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมทัพไทย" คือให้เบาลงไป ถ้าตำแหน่งอาจจะเกิดมีปัญหาว่า ไม่มีตำแหน่งแล้วไปถวายท่านได้อย่างไร กระผมมีเรื่องจะกราบเรียนเท่านี้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กรรมาธิการว่าอย่างไรครับ

นายอมร จันทรมบูรณ์ (กรรมาธิการ) : ขอบคุณครับท่านประธานที่เคารพ ตำแหน่งนั้นถ้าเราเขียนก็เป็นตำแหน่งนะครับ แต่ว่าจะเป็นตำแหน่งบังคับบัญชาหรือไม่ ตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือว่าตำแหน่งทางบังคับบัญชาซึ่งมีกฎหมายธรรมดาหรือไม่ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง คือตำแหน่งในรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นจะต้องเป็นตำแหน่งบังคับบัญชา ผมเห็นว่าไม่จำเป็นจะต้องแก้ก็ได้

นายจำลอง เทวารุทธี : ท่านประธานที่เคารพ ผมขอย้อนไปหน้า ๓ นิดหนึ่ง นะครับ ขอประทานอภัย ท่านประธาน ผมไม่ชอบถ้อยคำอยู่นิดหนึ่ง ย่อหน้าต้นของบรรทัดที่ ๓ คำว่า “และเหมาะสมสำหรับประเทศเรา” น่าจะเป็นคำว่า “และเหมาะสมสำหรับประเทศไทยเรา” หรือ “ประเทศของเรา” อย่างใดอย่างหนึ่งกรรมาธิการเขียนไว้ว่า “และเหมาะสมสำหรับประเทศเรา” ผมฟังดูไม่ค่อยสนิทใจรับน่าจะเป็น “สำหรับประเทศไทยของเรา” หรือ “ประเทศไทยเรา” อะไรก็ยิ่งดีกว่าใช้คำว่า “ประเทศเรา” ผมมีความเห็นแค่นี้ครับผม

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ผมคิดว่าผมไม่ได้ตั้งใจ ในความมุ่งหมายของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติหรอก แต่ว่าผมตั้งใจข้อบังคับว่า ถ้าไม่แปรญัตติ และก็ได้มีการแก้ไขในวาระนี้ผ่านวาระนั้นมาแล้ว ถ้ารู้พื้นอย่างนี้แล้ว คงจะไม่สมเจตนา ของราษฎรแน่ ผมอยากขอความกรุณาท่านสมาชิกว่า ถ้าหากว่าไม่ผิดหรือไม่ขัดแย้งตามข้อ บังคับแล้ว ขอความกรุณาย่มาพิจารณาจะดีไหม ผมหาหรือเท่านั้นไม่ได้มาตีเทียนเพื่อน สมาชิก เพราะว่าถ้าหากว่ากรรมาธิการไปสะแกงและแก้ม่า เห็นว่าขัดแย้ง ท่านสมาชิกว่าไม่ขัดแย้ง คงไว้อย่างนี้ ก็คงจะถูกตัด หรือว่ากรรมาธิการไม่ได้เขียนมา ถ้าเกิดขัดแย้ง สมาชิกเห็นว่า ขัดแย้ง ก็คงไม่ขัดข้อง ส่วนวรรคตอน คำผิดนี้ข้อบังคับเราต้องการอย่างนั้น ผมกราบเรียน อย่างนี้ครับ เพื่อให้รวดเร็วขึ้น

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมก็เห็นด้วยครับ คือว่าความเห็นว่าจะอะไรไพเราะ อะไรควรจะเป็นอย่างไรนั้น น่าจะทำมาในขั้นแปรญัตติแล้ว ถึงตอนนี้จะแก้กันก็เพราะที่ ผิดพลาดจริง ๆ วรรคตอนอะไรก็เอาเถอะ หรือหลักไวยากรณ์ก็พอได้แต่ว่า ขอประทานโทษ คุณจำลอง สำหรับ “ประเทศเรา” ก็เข้าใจกันอยู่แล้วว่าแปลว่าอะไร จะเติมว่า “ประเทศไทย

ของเรา" หรือ "ประเทศของเรา" ก็อันเดียวกันนั่นแหละ อภิปรายกันแบบนี้เห็นจะจบยาก ผมก็เห็นด้วยกับท่านกรรมาธิการครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ กระผมอยากจะเรียนถาม คณะกรรมาธิการ ในมาตรา ๓ มีข้อความว่า "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยทบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" ในข้อความที่ กระผมมีข้อข้องใจนี้ก็มีคำว่า "พระมหากษัตริย์" ที่นี้เราไปดูในมาตรา ๒๕ นะครับ เกี่ยวกับการสืบราชสมบัติในบรรทัดที่ ๓ นั้นกล่าวไว้ว่า "หากไม่มีพระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราชสันตติวงศ์ก็ได้" ที่นี้ถ้าหากว่าพระราชธิดานี้ได้สืบราชสันตติวงศ์ และก็จะมาเป็นประมุขตามมาตรา ๓ นี้ คำว่า "พระมหากษัตริย์" นี้ จะกินความถึงพระราชธิดาซึ่งได้สืบราชสันตติวงศ์นั้นหรือไม่ ถ้าหากว่าพระราชธิดานี้ขึ้นครองราชย์ จะเรียกว่า "พระมหากษัตริย์" หรือไม่ อันนี้กระผมเกรงว่าจะขัดแย้งกัน จึงขอให้คณะกรรมาธิการ ได้โปรดชี้แจงด้วยครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เชิญท่านกรรมาธิการครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คำว่า "พระมหากษัตริย์" นั้น เป็นคำสามัญ ซึ่งใช้ได้ทั้งพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นสตรีหรือทรงเป็นบุรุษก็ใช้กันทั่ว ใช้กันมาในประเทศอื่นๆ เหมือนกันนะครับ ภาษาไทยเราเนี่ย เรามีคำเดียวคือ "พระมหากษัตริย์" มีฉะนั้นแล้วเราจะต้องไปมีปัญหาว่า คำว่า "พระมหากษัตริย์" ในรัฐธรรมนูญซึ่งมีตั้ง ๒๐ คำ จะกินถึงพระราชธิดา ซึ่งขึ้นครองราชย์หรือไม่ ไม่มีปัญหาหว่านครับ พระมหากษัตริย์นี้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดี่ยวครับ ในประเทศอื่นๆ เขาก็ใช้กันครับ คุณสมคิด อ่างในกฎหมายสืบราชสมบัติของอังกฤษอย่างนี้ เขาก็ใช้คำว่า "คิง" (King) ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงผู้ชายในกฎหมายใช้คำว่า "คิง" เหมือนกันหมด อย่างไรก็ตาม สำหรับภาษาไทยเรา ถ้าหากว่าขัตติยนาารีจะเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ เรายังไม่ได้ตัดศัพท์ว่าจะเรียกว่าอะไร คำว่าพระบรมราชินีนาถนี้ใช้ไม่ได้แน่ ไม่เกี่ยว ต้องคิดศัพท์กันใหม่ เชิญคุณาระครองครับ

นายประคอง เทวารุทธ : ท่านประธานที่เคารพ ที่ท่านกรรมาธิการผู้มีเกียรติ ท่านได้กล่าวว่า จะเอาแต่ถ้อยความที่ขัดแย้ง กระผมก็ยังตั้งใจครับ เพราะว่าข้ออ้างข้อ ๑๑๖ ที่ว่านั้นนะครับ มันเพิ่มเติมแก้ไขถ้อยคำได้เฉพาะที่มันน่าจะต้องใช้คำธรรมดา ๆ นะ พวกเราก็ไม่ได้แก้หรอกครับ อย่างเช่นในหน้า ๔ นี้ครับ มีคำที่มันขัดกันหรือว่ามันน่าจะใช้ราชาศัพท์ให้เหมือนกัน ในมาตรา ๒ กับมาตรา ๗ อย่างนั้นะครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ว่ามาเถอะอย่ามัวว่าอะไร ผมเห็นว่าควรจะทำได้ ผมยอมเองละ ถ้าทำไม่ได้ ผมห้ามเอง

นายประคอง เทวารุทธ : ครับ ขอขอบคุณครับ ในมาตรา ๒ นะครับมี "พระมหากษัตริย์" จะเอาว่า "เป็นประมุข" เฉย ๆ หรือว่า "ทรงเป็นประมุข" เพราะในมาตรา ๗ บอกว่า "พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ" แต่ในมาตรา ๔ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ ใช้ "ทรง" นำหน้าทั้งนั้น นี่แหละครับ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าจะใช้ราชาศัพท์ให้ไปในทำนองเดียวกันทั้งหมดและส่วนในมาตรา ๔ นั้น กระผมก็ได้พิจารณามาก่อนแล้ว ที่นี้เมื่อคณะกรรมการมาแก้มาตรา ๓๑ นะกระผมก็ขอให้ได้โปรดพิจารณาถ้อยคำเสียด้วยที่ว่า "การนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือรัฐธรรมนูญ" นั้น มันก็เช่นเดียวกับการประกันผู้ต้องหาควรจะได้เพิ่ม "ให้แก่" หรือเปลี่ยนเป็น "ให้" คอยที่คณะกรรมการแก้ในมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ กระผมว่าก็จะสมควรอยู่ครับ ขอได้โปรดพิจารณาด้วย ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เชิญท่านกรรมาธิการครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน กระผมคิดว่าเรื่องถ้อยคำที่เป็นสาระสำคัญนั้น เราพิจารณากันในชั้นแปรญัตติไปแล้ว ท่านผู้แปรญัตติก็เคยขอให้ใส่คำว่า "ทรง" ไป แล้วก็สภานี้ก็ไม่เห็นด้วย ที่นี้ถ้าจะเพิ่มเติมอีกก็เท่ากับแปรญัตติใหม่ ก็เห็นจะจบยากครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่ได้หรอกครับ อย่างไรก็ตามเอาะครับราชาศัพท์ไม่ใช่สักแต่ว่าใส่ "ทรง" เข้าไปแล้วเป็นราชาศัพท์หมด ไม่ต้องใส่ก็มีหลายกรณีอย่างพระบรม-

ราชโองการนี้ มีพระบรมราชโองการ แหย่ๆ ไม่ต้อง ทรงมี ราชศัพท์แล้วก็อีกอย่างหนึ่ง คำว่า "องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะ" นี้ "ดำรง" ก็แปลว่า "ทรง" นั้นเอง ก็เห็นจะไม่ต้อง แปรญัติดีไปแล้ว ขอเถอะครับ เวลานี้ก็ได้อเวลา ผมขอพักการประชุม แล้วก็ขอเปิดการประชุม ใหม่เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกาครับ

พักการประชุมเวลา ๑๒.๐๐ น.

เริ่มประชุมใหม่เวลา ๑๔.๐๕ น.

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขณะนี้มีท่านสมาชิกมาประชุมครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอดำเนินการประชุมต่อไป ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญผ่านหน้า ๔ ไปแล้ว ต่อไปเป็นหน้า ๕ เมื่อไม่มีท่านผู้ใดตั้งใจสงสัยอะไร ผ่านไปเป็นหน้า ๖ หน้า ๗

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ สำหรับหน้า ๗ นี้ ผมมีปัญหาอยู่ ๒ ข้อ ข้อแรกคือมาตรา ๒๖ ด้วยความเคารพต่อท่านประธานและกรรมาธิการ ผมจึงมีความเห็นว่า ถ้าหากว่าเราจะสามารถแก้ไขถ้อยคำบางตอนให้ดีขึ้นก็จะเป็นประโยชน์เพราะว่ารัฐธรรมนูญนี้ควรจะมียถ้อยคำซึ่งเหมาะสม กระผมใคร่ขอตัดคำว่า "หาก" ออกมาตรา ๒๖ นี้ บอกว่า "ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง" ถ้าเราเขียนว่า "ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลง" ความหมายเหมือนกัน และตามความเห็นของผมเห็นว่าดีกว่า

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : "หากว่างลง" เป็นภาษาไทยโบราณเขาใช้เป็นกลางๆ คือถ้าบอก "ว่างลง" กลายเป็นแข็ง ถ้าหากว่างลงอย่างนั้นๆ

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ถ้าอย่างนั้นผมถอนอันนั้น แล้วผมขอมาตรา ๒๗ คำว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย" ผมเข้าใจคำว่า "ในกฎหมาย" นี้ไม่ใช่ภาษาไทย ควรจะเป็น "ตามกฎหมาย" ทีนี้ถ้าหากว่าจะถือว่าไปเข้ากับตอนหลัง ควรจะเขียนบอกว่า "ตามกฎหมาย" แล้วเว้นวรรคนิดหน่อย "บุคคลย่อมเสมอกันและได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน" -

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กรรมาธิการว่าอย่างไรครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คำว่า "เสมอกันในกฎหมาย" นี้กับ "ตามกฎหมาย" ความหมายคนละอย่าง คือ "ในกฎหมาย" หมายความว่าต่อหน้ากฎหมาย ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันมาในรัฐธรรมนูญประเทศอื่น ๆ ไม่ใช่ "ตามกฎหมาย"

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ผมยังขอยืนยันความเห็นเดิมแล้วผมก็อยากจะขอให้ลงมติครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ของคุณว่าอย่างไร ว่าอีกที

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ของผมมีว่า "ตามกฎหมาย บุคคลย่อมเสมอกันและ
ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน" ซึ่งสั้นกว่าและได้รับความเท่ากันและกิติกว่าด้วย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมขอมติที่ประชุมครับ ใครเห็นด้วยตามที่
คุณมานะขอแก้ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๗ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นด้วยกับร่างของคณะกรรมการ
ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๖๑ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมมีมติให้ยืนตามร่างของ
คณะกรรมการ หน้า ๘ ครับ

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ มาตรา ๓๐ บรรคสอง "ในการ
ใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อัน
เป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้..." ผมมีความเห็นส่วนตัวว่า "หรือเสีย
ประโยชน์อันควรมีควรได้" นี้ไม่ได้ต่างกัน จะต้องเติมคำว่า "หรือทำให้เสียประโยชน์อันควรมี
ควรได้"

นายใหญ่ สวัสดิชาติ (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ กรรมการเห็นว่าถึง
จะเขียนอย่างที่ว่านั้นหรือไม่ก็ตาม ความหมายก็เท่ากัน ประเด็นสำคัญที่สุดก็คือว่า เมื่อค้น
พิจารณาชั้นกรรมการรับคำแปรญัตติ ก็ไม่มีใครแปรญัตติไว้ กรรมการจึงไม่ได้แก้ไข
แล้วก็ขอความกรุณาสภานี้อย่าให้แก้ไขในสิ่งที่ไม่ได้แปรญัตติไว้หรือกรรมการแก้ไข

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ นี่มันก็ถูกละครับ เพราะเหตุว่ามัน
เป็นร่างเต็มเลย เมื่อไม่มีการแก้ไข ไม่มีแปรญัตติ

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ผมเห็นว่าในวาระนี้เรายังแก้ถ้อยคำ
ให้มันดีขึ้นได้ ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นว่าคำกริยา ๒ กริยานี้มันไม่เหมือนกัน คือ "รอนสิทธิ"

กับ "เสียประโยชน์" นี้ครับ อันหนึ่งมันเรียกว่าเป็นกรรตุจาก อีกอันหนึ่งเป็นกรรมจากนะครับ ผมอาจจะเข้าใจผิดก็ได้ แต่ผมมีความเห็นอย่างนั้น ถ้าจะให้มันดี ถ้าเติมคำว่า "ทำให้เสียประโยชน์" นะครับ ถ้อยคำจะดีขึ้นเยอะ แล้วข้อความชัดเจน ผมไม่ตั้งใจจะเอาชนะอะไร แต่ว่าถ้อยคำจะให้รัฐธรรมนูญนี้มีถ้อยคำที่ดีเท่านั้น ขอขอบคุณครับ

นายแพทย์ อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพ ผมขอเสนอปิดอภิปราย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เล่าเถอะ ปิดแล้วก็ต้องลงมติอะไร ขอเถอะ คุณมานะ อ้ายลงมตินี้กินเวลาอะ เครื่องมันยังไม่เสร็จนะ ปล่อยไปได้ไหมครับ

นายแพทย์ อมาตยกุล : ผมก็ลืมเปิด กระผมรู้สึกว่าการลงมตินี้ บางทีคะแนนมัน ๘๐-๕๐ กับ ๒ คะแนน กับ ๓ คะแนนนี้ กระผมขออนุญาตท่านประธานว่าไม่ต้องนับ โดยบอกว่า ขอประทานโทษ กระผมขอไหว้ ไม่ได้สลด ไม่ได้อะไรเลย เสียงมันส่วนใหญ่ แล้วละท่านกระผมว่าอย่างนี้ มันก็ไม่ต้องนับเสียเวลา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ได้ ถ้าอย่างนั้นลงมติก็น่าได้ ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรแก้ตามคุณมานะ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย เห็นควรยื่นไว้ตามร่าง ของคณะกรรมการ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เสียงข้างมากเห็นตามร่างของคณะกรรมการ ครับ เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ไม่มีมติให้ยื่นไว้ หน้า ๕ ครับ

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : ท่านประธานคะ ดิฉันเกรงว่าจะผ่านไปมาก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไหนครับ เติญครับ ขอโปรดเปิดไมโครโฟน หรือทำอะไรให้มันดังขึ้นหน่อย ผมไม่ได้ยินจริงๆ

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : ดังแล้วใช้ไหมคะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ดั่งแล้วครับ

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : ค่ะ กราบขอบพระคุณค่ะ ดิฉันเกรงว่าจะผ่านไปมาก
ก็เลยขออนุญาตกราบเรียนว่า มาตรา ๒๕ ในหน้า ๖...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่ได้แล้วครับ ผ่านไปนานแล้ว ไม่ได้หรร
ครับถ้าคุณขึ้นทำอย่างนี้ไม่จบแล้ว

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : ท่านประธานคะ ดิฉันยกมืออยู่ตลอดเวลา แต่ว่าท่าน
ไม่เห็นค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ร้องกรีดกราดขึ้นชี้ที่นี้ ลูกขึ้นยืนอย่างเมื่
อนี้ก็ได้ครับ

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : คือ "กฎมณเฑียรบาล" นี้สะกดผิดนะคะตามพจนานุกรม
นะคะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๖ นะครับ

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : ค่ะ หน้า ๖ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
หน้า ๖๔๔ สะกด "มนเฑียรบาล" ด้วยตัว น แล้วก็ ท ค่ะ คือ น เล็ก และ ท เล็ก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอ้า ก็แก้ตามพจนานุกรม

นางกุหลาบ มัลลิกะมาส : ค่ะขอบพระคุณค่ะ

(นายเฉลิมชัย วลีนนท์ ได้ยกมือขึ้น)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เชิญคุณเฉลิมชัยครับ

นายเฉลิมชัย วลีนนท์ (กรรมาธิการ) : นี่เป็นชื่อกฎหมายครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : โทนครับ อ้อ ใช่ พระราชบัญญัติกฎมณเฑียรบาล
เขียนไว้อย่างนี้ครับ เป็นชื่อกฎหมาย ขอประทานโทษ เขียนตามพจนานุกรมไม่ได้ หน้า ๔
แล้วครับต่อไปหน้า ๑๐ เชิญครับ

นายวทัญญู ณ ถลาง : หน้า ๑๐ มาตรา ๓๔ นะครับ พรรคสาม ปรารถที่ ส
 คำว่า "สาธารณ" น่าจะมีสระ ะ หรือไม่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : โทษนะครับ

นายวทัญญู ณ ถลาง : คำว่า "สาธารณ" "สาธารณอย่างอื่น" ผมว่าควรจะมีสระ
 ครับ

นายเฉลิมชัย วลีพันธ์ (กรรมาธิการ) : ไม่มีครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีก็แล้วไป ต่อไปหน้า ๑๑ ครับ

นายแพทย์ อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพ มาตรา ๔๑ กรรมาธิการขอแก้
 เอาไว้ในวรรคแรก ตัดคำว่า "ภาค" "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคกัน" ตัดคำว่า "ภาค" ออก
 ที่นี้ก็ไปดูมาตรา ๗๒ พรรคสาม ยังใช้คำว่า "เสมอภาค" อยู่ แต่ไม่มีข้อแก้ไข ขอประธาน
 กราบเรียนว่า "เสมอภาค" มาตรา ๗๒ กับ "เสมอภาค" ในมาตรา ๔๑ จะคงเอาไว้ให้เหมือนกัน
 ได้ไหม คือไม่ตัด

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คำว่า "เสมอภาค"
 ในมาตรา ๗๒ กับมาตรานี้ไม่เหมือนกัน มาตรา ๗๒ นะมันค่านาม เป็นความเสมอภาค
 แต่อันนี้สิทธิเสมอกัน เราใช้มาแล้วในมาตรา ๒๗ "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย" มัน
 ไม่ใช่เป็นค่านามครับ

นายอวย เกตุสิงห์ : ในมาตรา ๓๔ พรรคสามนี้ กระผมได้เคยถามท่านประธาน
 ว่า กระผมจะอภิปรายแทนสมาชิกผู้มีเกียรติในการประชุมสภาได้หรือไม่ ท่านบอกว่าให้พิจารณา
 ในวันนี้ คือกระผมเป็นห่วงว่า เรื่องสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษานั้น จำเป็นจะต้องมีสถานที่
 สำหรับที่จะตั้งขึ้นใหม่ หรือขยายงานออกไปอีก กระผมก็อยากขอเรียนถามว่า...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวครับ ขอประทานโทษ มาตราไหนที่ผม
 ไม่ค่อยได้ยิน

นายอวย เกตุสิงห์ : มาตรา ๓๙ ครับ วรยศสามครั้งบรรทัดที่ ๕ ครับ ในตอนนั้นผมได้เข้าไปเรียนถามท่านประธานสภาในห้อง ถามว่า ผมจะอภิปรายแทนท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยทางครู จะได้หรือไม่ เพราะว่าท่านได้เคยเสนอญัตติอยู่ แล้วท่านต้องไปสงขลา แล้วก็บอกว่าเป็นมาชี้แจงในที่นี้ ผมก็อยากจะเรียนถามท่านกรรมาธิการ...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวครับ มาตรา ๓๙ นั้นมันเกี่ยวกับเรื่องการเวนคืน

นายอวย เกตุสิงห์ : เรื่องการเวนคืนครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ เอละครับ ว่าอย่างไร ตรงไหนละ

นายอวย เกตุสิงห์ : อยากจะถามว่าการเวนคืนเพื่อประโยชน์สำหรับขยายการศึกษา เช่นมีการตั้งอุดมศึกษาใหม่ หรือขยายสถานที่ของอุดมศึกษา นั้นมันเกี่ยวข้องกับมาตรานี้ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ใช่ไว้ เราจะทำอย่างไร เมื่อต้องการจะทำงานแบบนี้ คือว่าต้องการจะเวนคืนสำหรับการศึกษาเนี่ย จะทำได้หรือไม่ สำหรับข้อความที่มีอยู่ในวรรคสามของมาตรา ๓๙ นี้

นายเฉลิมชัย วสินนท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอย้อนไปนิดนะครับ สมัยก่อนตอนชั้นแปรรูปคดี อาจารย์สุดใจเคยขอให้เติมคำว่า "หรือการเวนคืนเพื่อการศึกษาชั้นอุดมศึกษา" คือท่านเองนั่น แต่ถ้อยคำอาจจะคลาดเคลื่อนนะครับ กรรมาธิการก็บอกว่า ไม่มีความจำเป็นต้องไปเติม เพราะว่าถ้อยคำว่า "เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น" เราก็เคยตีความไว้แล้ว เช่นเวนคืนเกี่ยวกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือขอนแก่นด้วย คือถ้าเราไปเติมก็อาจจะเกิดปัญหา เพราะเราเคยปฏิบัติอยู่แล้ว เรายอมให้อยู่แล้ว ตอนนั้นในชั้นกรรมาธิการก็ว่าไม่มีความจำเป็นต้องเติม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็เห็นจะไม่มีปัญหาหรอกครับ มันคลุมถึงครับ

นายอวย เกตุสิงห์ : ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต่ไป หน้า ๑๒ ครับ

นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอความกรุณาครับ เพราะว่ายกมีออกมานานแล้ว ที่นี้ก็ขอย้อนมามาตรา ๓๔ ตอนเริ่มต้นนะครับ คือคำว่า "ชอบเขต" ในมาตรา ๓๔ นะครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : วรคดีไหน

นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม : มาตรา ๓๔ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ถูกแล้วว่ามาตรา ๓๔ มันหลายย่อหน้าที่คุณ

นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม : บรรทัดแรกเลยครับ มาตรา ๓๔

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ

นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม : คำว่า "ชอบเขตและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้" กระผมว่า "ชอบเขต" เป็นคำที่ไปอยู่ลอยๆ นะ มันน่าจะเป็นว่า "การจำกัดขอบเขตและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติ.." จึงจะอ่านได้ความภาษาไทยครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กรรมาธิการโปรดชี้แจงครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คำว่า "ชอบเขต" หมายความว่า ชอบเขตของสิทธิ และก็การจำกัดสิทธิ ครับ

นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม : ครับ กระผมเข้าใจ แต่ว่าอ่าน "ชอบเขต" และ "การจำกัดสิทธิ" นี้ไม่ได้ความเลยครับ คือชอบเขตนี้ไม่มี คือท่านลองอ่านดูครับ "ชอบเขต" และ "การจำกัดสิทธิ" นี้ ไม่ได้ความหรอกครับ แต่ว่าการจำกัดขอบเขตและการจำกัดสิทธิอย่างนี้จะได้อะไร กระผมเห็นอย่างนั้นครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กรรมาธิการจะว่าอย่างไร เชิญครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : เอาอย่างนี้ก็ได้อ่าน "ชอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม : ได้ครับ เห็นด้วย ชอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ตกลงเต็มที่ว่า "ขอบเขตแห่งสิทธิ" นะครับ ท่านผู้ใดจะขัดข้องใหม่ที่กรรมาธิการแก้แบบนี้ ถ้าไม่ขัดข้องถือว่าที่ประชุมนี้อนุมัติ

นายสุด แสงวิเชียร : ท่านผู้เป็นประธานที่เคารพ ผมเห็นว่าข้อความในมาตรา ๔๓ นี้ มันยังไม่ชัดเจน เพราะว่าข้อความในวรรคแรกกับข้อความในวรรคสองนี้ มันต่างกันนิดหน่อย "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ" ก็หมายความว่า ถ้าประชุมในบ้านก็ไม่มีอะไร แต่ว่าข้อความในวรรคสองเป็นกรณีชุมนุมสาธารณะ เพราะฉะนั้นผมเห็นว่า ในบรรทัดที่ ๒ ของวรรคสองนี้ ถ้ายกเอาเป็นว่า "เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้จะได้ข้อความชัดเจนกว่า

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ความหมายคนละอย่าง คือเสรีภาพในเรื่องนี้นั้นในเรื่องชุมนุมโดยสงบและโดยปราศจากอาวุธนั้นมีขอบเขต ขอบเขตก็คือ ๑. มีกฎหมายจำกัดเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และก็คุ้มครองความทุกข์สุขของประชาชนที่ใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างประกาศสถานะสงคราม จำกัดเสรีภาพในเรื่องนี้ไว้เพียง ๓-๔ ประการ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๑๒ มีใครจะว่าอะไรอีกไหมครับ ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้า ๑๓

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานครับ คือที่เสนอท่านสมาชิกผู้มีเกียรติในมาตรา ๔๑ ในวรรคสอง ขอเปลี่ยนคำว่า "กฎหมายว่าด้วยการศึกษาอบรมภาคบังคับ" เป็น "กฎหมายว่าด้วยศึกษาภาคบังคับ" เพื่อให้สอดคล้องกับวรรคหนึ่งของมาตรา ๔๑ ดัดคำว่า "อบรม" ออก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีผู้ใดขัดข้องนะครับ เป็นอันว่าที่ประชุมนี้อนุมัติให้กรรมาธิการแก้ไขได้ หน้า ๑๒ ยังมีอะไรอีกไหมครับ ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้า ๑๓

นายสุด แสงวิเชียร : ท่านประธานที่เคารพ กระผมเห็นว่า มาตรา ๕๑ นั้นข้อความมันไม่กระจ่างครับ "สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ

เพื่อการกระทำของเจ้าพนักงาน" "เพื่อการกระทำ" นี้ ผมนึกว่าไม่ใช่ครับ ควรจะเปลี่ยนเป็น "เนื่องจากการกระทำของเจ้าพนักงาน"

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คือ "ให้รับผิดชอบเพื่อการกระทำ" นี้ มันเกี่ยวกับว่า เมื่อเจ้าพนักงานกระทำแล้วหน่วยราชการก็ต้องรับผิดชอบ เช่นเดียวกับนายจ้างรับผิดชอบเพื่อการกระทำของลูกจ้าง อันนี้ก็ใช้ในสำนวนกฎหมายอยู่แล้วครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๑๓ ยังมีท่านผู้ใดตั้งใจอยู่ไหมครับ ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้า ๑๔ เมื่อไม่มีผู้ใดตั้งใจในหน้า ๑๔ ขอผ่านไปหน้า ๑๕ หน้า ๑๖ ครับ มีใครยกมือที่โหนบ้างครับ เชื่อผมจะไม่เห็น

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มี ขอผ่านไปหน้า ๑๗ หน้า ๑๘ ครับ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ท่านประธานครับ ผม สุรินทร์ มาศดิตถ์ หน้า ๑๘ นี้ ในมาตรา ๑๐๓ ผมสงสัยว่ากรรมาธิการไปเพิ่มเติมใหม่นี้ จะเป็นการชอบหรือไม่ ในมาตรา ๑๐๓ นี้ ความจริงก็มาตรา ๑๐๐ เดิม แต่ว่าเลื่อนกันมาเรียกก็เป็นมาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๓ ก็คือมาตรา ๑๐๐ เดิมเขียนไว้ว่า "สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น" อันนี้ตอนหลังกรรมาธิการมาแก้เป็นว่า " (๑) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น หรือตำแหน่งพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น" ผมเห็นว่ามาบรรจุตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไป ซึ่งเดิมนั้นเจตนาเพียงพนักงานท้องถิ่น ซึ่งหมายความถึงพนักงานเทศบาลครับ นี้รวมเข้าไปถึงสมาชิกสภาท้องถิ่น คือสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด และคณะเทศมนตรีด้วย อันนี้ผมเข้าใจว่าทางคณะกรรมาธิการเขียนเพื่อให้สอดคล้องกับมาตราหนึ่งที่คุณสถาปนศิริพันธ์ แปรญัติไว้ว่า "สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาท้องถิ่น

จะดำรงตำแหน่งในคราวเดียวกันไม่ได้" คงจะให้เห็นไปตามนั้น ถ้าให้เห็นไปตามนั้นโดยเขียนเอาเองนี้ ผมเห็นว่าไม่ถูก เหตุที่ไม่ถูก เพราะว่าการที่รัฐธรรมนูญไปกำหนดตัดสิทธิบุคคล ผมเคยค้านไว้แล้วในวาระที่ ๒ แต่ผมแพ้ แต่ผมจะยอมแพ้เฉพาะในมทรา นั้น จะมาเพิ่มในมตรา ๑๐๓ นั้นให้ยากแก่การแก้รัฐธรรมนูญภายหลัง ผมเห็นว่าไม่ชอบ ดังนั้นผมขอลากรรมการฯ ว่า ใส่เข้าไปอย่างไร อาศัยอะไร ใครเป็นผู้แปรญัตติ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ กรรมการท่านนี้ เพื่อเป็นไปตามมติของสภาตามข้อเสนอและข้อสงวนของคุณสถาปนีย์ ศิริจันทร์ เมื่อสภาห้ามกรรมการก็จำเป็นต้องมาเขียน แต่ถ้าไม่เขียนจะขัดมติของสภา เหตุผลก็มีเพียงเท่านั้น แต่เดิมกรรมการไม่ได้เขียน แต่ว่าเมื่อสภาจะให้เขียนและลงมติไปแล้ว แล้วกรรมการรับมาว่าจะเขียน ก็ต้องเขียนมาอย่างที่ได้เขียนตามที่กราบเรียนท่านนี้

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ถ้าจะเขียนก็ต้องเขียนในมาตราที่คุณสถาปนีย์แปรญัตติ ไม่ใช่มาเขียนไว้ในข้อห้ามแบบนี้ คือในมาตราที่คุณสถาปนีย์แปรญัตติ ผมจำได้ว่าในมาตรา ๑๘ หรือ ๑๙ นี้ ก็ต้องเขียนในมาตรานั้น ไม่ใช่มาเขียนในมาตรา ๑๐๓ ให้เป็นการห้ามข้อ ๒ ซ้ำ ซึ่งเรื่องนี้ผมไม่เห็นด้วยที่สภานี้ได้ลงมติตัดสิทธิสมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ให้ดำรงตำแหน่งพร้อมกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเป็นอันตรายและเป็นการลดรอนความก้าวหน้าของการเมืองของเมืองไทย เรารู้แล้วว่าเมืองไทยนั้นนักการเมืองหายาก สภาท้องถิ่น สภาเทศบาล ทีมหนึ่ง ๑๘ คน สภาจังหวัด ทีมหนึ่ง ๓๐ กว่าคน ถ้าไม่มีผู้นำที่จะไปนำในการสมัครรับเลือกตั้งในสภาท้องถิ่นแล้ว ก็มีคนลงน้อย การที่เราจะฝึกคนให้สนใจการเมืองก็ยากหรือว่าเป็นไปได้โดยไม่ได้ผลหรือได้ผลน้อย อีกประการหนึ่งเรามีนโยบายที่จะสนับสนุนระบบพรรค ถ้าเขียนไว้แบบนี้พรรคการเมืองไม่มีพรรคใดที่จะไปลงในสภาท้องถิ่น พรรคการเมืองก็ไม่มีโอกาสที่จะเผยแพร่นโยบายพรรค หรือว่าไปดำเนินการในสภาท้องถิ่น ซึ่งต่อไปเราก็เขียนในรัฐธรรมนูญหมวดว่าด้วยองค์กรท้องถิ่นนี้ ให้ท้องถิ่นบริหารโดยอิสระแก่บทบาทฯ วางนโยบายของตนเอง และเก็บภาษีได้อิสระมากขึ้น แสดงว่าเราให้ท้องถิ่นเขาทำมากขึ้น แต่เราไปตัดสิทธิ อันนี้ผมก็ยอมแพ้ไปแล้ว เพราะแพ้ในมติ แต่ว่าแพ้ในมาตราอื่นและจะมาเขียนในมาตรานี้ เพราะผมตั้งใจว่าอันนี้จะต้องมีการแก้ไขแน่นอน เมื่อมีสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรเข้ามากรรมาธิการไปแก้ แก้ก็เฉพาะแก้ในมติที่สภานี้ลงมติให้แก้มาตราที่
คุณสถาปนึ่แปรญัตติไว้ และชนะในสภา ไม่ใช่มาแก้ในมาตรานี้ ซึ่งผิดเจตนา เจตนาเดิม
ห้ามเฉพาะข้าราชการและรัฐวิสาหกิจเท่านั้น กับพนักงานส่วนท้องถิ่น คือหมายถึงพนักงาน
เทศบาล พนักงานสุขาภิบาล ที่ไปใส่ลงไปว่า ห้ามผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น
ด้วย เป็นการห้ามซ้ำไป ๒ มาตรา เป็นการยาก และเป็นการทำผิดเจตนาเดิม ผมจึงไม่เห็นด้วย
ครับ ท่านประธาน

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): ท่านผู้เป็นประธานกรรมาธิการไม่ได้
เขียนขึ้นเองนะครับ นี่เป็นมติของสภานี้ และกระผมเองเป็นผู้เสนอ ที่เดิมว่า "ตำแหน่งสมาชิก
สภาท้องถิ่น ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น หรือตำแหน่งพนักงานส่วนท้องถิ่น" ที่นี้กระผมเห็นว่า
ตำแหน่งมันมีถึง ๓ คำ ขอตัดออกเพียง ๒ คำ อันนี้สภารับรองแล้ว เห็นด้วยแล้วในการที่
เดิมเข้าไป สภาเป็นคนลงมติ ไม่ใช่ว่ากรรมาธิการจะเขียนขึ้นใหม่ นี่เขียนตามเจตนารมณ์
ของสภานี้

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: อันนี้กระผมไม่เชื่อครับ ขอดูรายงานการประชุม เพราะว่า
ที่ลงมติไป มาตรา ๔๘ ครับ ลงมติมาตรา ๔๘ ซึ่งเลื่อนมาเป็นมาตรา ๑๐๑ เท่านั้น ส่วน
มาตรา ๑๐๐ เดิมนะ ซึ่งมาเป็นมาตรา ๑๐๓ นี้ กระผมจำได้ว่า ไม่มีการพูดถึงเรื่องนี้หรือจะ
มีพูดถึงก็อยากจะยืนยันในรายงานการประชุมกัน เพราะกระผมจำได้ว่ามีมาตราเดียวกันนี้
มันเจตนารมณ์ผิดไปเลยนี้ครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ): ท่านประธานครับ ที่ของมาตรานั้นนะ เมื่อ
เจ้าหน้าที่ได้รับไป มาตัด "ทวิ" และ "ตรี" แล้วก็ "จัตวา" อะไรไปนั้นนะ มันมาเรียงลำดับ
มาตรา ที่อยู่ผมคิดว่าไม่สำคัญ แต่สาระสำคัญนั้น ผมยืนยันได้ว่า สภาไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่
พนักงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่เขียนในมาตรา ๑๐๓ นี้ เข้ามามีสิทธิสมัครรับ
เลือกตั้ง ที่จริงผมก็ไม่เห็นด้วยเหมือนกับท่านสมาชิกว่า แต่ว่ามติของสภานั้น กรรมาธิการ
นี้จำเ็นต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติก็ไม่ใช้กรรมาธิการของสภา เป็นกรรมาธิการเอกเทศ เพราะฉะนั้น
จำเ็นต้องเขียน แต่เขียนไว้ที่ไหนอย่างไหน มันลำดับมาตรา นี้เราไม่ได้ลำดับเองเจ้าหน้าที่
ของสภาเขาลำดับ เมื่อตัดอะไรออก มันก็รันมาตราเสียมาตราหนึ่งที่อยู่มันอาจจะผิด แต่ว่า

ความมุ่งหมายอันเดียวกัน ผมว่ามาตราไม่มีความสำคัญเท่าความมุ่งหมาย กรรมการธิการจึงคิดว่าได้ทำตามมติของสภาอย่างถูกต้องทุกประการ ถ้าท่านสมาชิกไม่เชื่อ จะไปตรวจรายงานก็แล้วแต่ท่านประธาน

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ท่านประธานครับ มาตราเดิมนี่ มาตรา ๔๘ ก็เลื่อนมาเป็นมาตรา ๑๐๑ ที่กระผมกราบเรียนแล้วครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เจ้าหน้าที่จะชี้แจงได้ไหมครับ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ที่นี้มาตรา ๑๐๐ เดิมไม่ได้แก้อย่างนี้ มันอยู่ก็ควรจะอยู่ในมาตรา ๑๐๑ ซึ่งมันมี ทวิ อะไรแล้วก็เปลี่ยนมาจากมาตรา ๔๘ มาเป็นมาตรา ๑๐๑ ถ้าอยู่ก็ควรจะอยู่ในมาตรา ๑๐๑ ครับ ไม่ใช่อยู่ในมาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๓ นี้ ก็คือมาตรา ๑๐๐ เดิมครับ มาตรา ๑๐๐ เดิมนี้ไม่ใช่ข้อความอย่างนี้ กระผมทักท้วงอย่างนั้นมันต้องอยู่ในมาตรา ๔๘ เดิม ซึ่งเลื่อนมาเป็นมาตรา ๑๐๑ แต่ที่กรรมการเกิดการเกิดไปเปลี่ยนมาตรา ๑๐๐ ซึ่งมีเจตนารมณ์อย่างหนึ่ง ให้มาเป็นเจตนาอย่างหนึ่ง เรื่องมาตรานี้ กระผมทราบครับ ต้องเลื่อนขึ้นไป เจ้าหน้าที่ต้องเรียงเลื่อนขึ้นไป แต่ว่าข้อความนี้มันขัดเจตนาถันและมันคนละอย่างกันเลยครับ กระผมจึงได้ประท้วง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมว่าปัญหาน่าจะอยู่ที่การเรียงมาตราของเจ้าหน้าที่ เพราะในมาตรา ๔๘ เดิมนั้น คุณสถาปนขอแปรญัตติแก้ว่า บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาท้องถิ่นใด ๆ ในขณะเดียวกันมิได้ และแก้คำแปรญัตติของคุณสถาปนนี้ สภกลงมติให้แก้ตามคุณสถาปนด้วยคะแนน ๘๓ กับ ๖๘ เพราะฉะนั้นมันจะอยู่ที่การเรียงมาตรา คือว่ามาตราที่ของฉบับใหม่กับฉบับเก่ามันจะตรงกันไม่ได้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ตัดออก เดิมขึ้นไปอีก

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ครับ อันนั้นผมเข้าใจครับ แต่ว่ามันไม่ได้เรียงอยู่อย่างนั้นครับ คือมาตรา ๔๘ เดิม มาเป็นมาตรา ๑๐๑ แต่ในมาตรา ๑๐๑ ไม่มี กลับไปปรากฏในมาตรา ๑๐๓ ซึ่งมาตรา ๑๐๓ คือมาตรา ๑๐๐ เดิมอย่างนั้นครับ และที่คุณสถาปนขอแปรญัตติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสภาท้องถิ่นจะเป็นขณะเดียวกันไม่ได้

ข้อความเพียงแค่นั้นแต่เอาไปใส่ไว้ในข้อห้าม ทำให้ไม่ใส่ไว้ในมาตรา ๑๐๑ ซึ่งคือมาตรา ๔๘ เดิมนั้นนะ ผมขี้ข้องใจอย่างนั้น เพราะที่ผมข้องใจเพราะว่าเจตนามันไปคนละอย่าง อ้ายนี้เป็นข้อห้าม อ้ายโน้นมาตรา ๔๘ เดิมพูดกันไว้ว่า บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นในขณะเดียวกันไม่ได้ แต่ว่ามาตรานี้มันต้องเลื่อนมาเป็นมาตรา ๑๐๑ ผมเข้าใจครับ แต่มาตรา ๑๐๑ กลับไม่มี กลับไปมีในมาตรา ๑๐๓ ซึ่งเป็นมาตรา ๑๐๐ เดิมซึ่งเป็นข้อห้ามที่จะต้องขาดจากสมาชิกภาพด้วย มาตรา ๑๐๓ นี้ สำคัญมันผิดกัน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณสุรินทร์เห็นว่ามาตรา ๑๐๓ อนุมาตรา (๑) นี้ควรจะไปเขียนไว้ในมาตรา ๑๐๑ ของร่างที่เรากำลังพิจารณาอยู่ใช่ไหม

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : มาตรา ๑๐๑ นี้ก็ต้องเขียนอย่างที่คุณเปรูยุติ แปรญัติติมาตรา ๔๘ ไว้คือ "บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาท้องถิ่นใด ๆ ในขณะเดียวกันไม่ได้" นั้นต้องเขียนไว้ มาตรา ๑๐๑ เพราะว่ามาตรา ๔๘ มาเป็นมาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๓ นี้ต้องเขียนเหมือนมาตรา ๑๐๐ เดิมครับ มันเจตนาผิดกันมาตรา ๑๐๐ เดิมนี้มันมีโทษถึงขาดสมาชิกภาพด้วย อ้ายนี้เพียงห้ามไว้เฉย ๆ เจตนามันผิดกัน ที่เขาลงมติไปนี้

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน เป็นความจริงว่าคุณสถาปน์ได้ขอแปรญัติติไว้ในมาตรา ๔๘ และกระผมก็ได้ขอมติของสภาว่า เขียนอย่างนั้นมันไม่เหมาะ ควรจะเอาไว้ในมาตรา ๑๐๐ และสภานี้ก็เห็นด้วย ปรากฏตามรายงานของกรรมาธิการซึ่งมีขีดมีฆ่าอะไรนี่มีมาตั้งแต่ก่อนโน้นแล้วครับ ไม่ได้มาเขียนใหม่จะครับอันนี้พอประชุมเสร็จ รุ่งขึ้นเขาก็ขีดมาให้ดู แล้วก็แจกสมาชิก แล้วก็สภานี้ก็ลงมติตามที่กระผมเสนอว่าไม่ควรจะอยู่ในมาตรา ๔๘ ควรจะอยู่ในมาตรา ๑๐๐ ซึ่งมาเป็นมาตรา ๑๐๓ นี้เป็นลักษณะที่ต้องห้าม ความหมายอย่างเดียวกันคือว่าอันนี้เราสงวนไว้สำหรับเลือก ที่ว่าจะเป็นผู้เป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันไม่ได้ครับ แต่ลักษณะต้องห้ามนั้นอยู่ในมาตรา ๑๐๐ สมาชิกสภาจะต้องไม่ดำรงตำแหน่งอะไรต่าง ๆ สภานี้ก็เห็นด้วย และกระผมก็แก้ถ้อยคำอย่างนี้ ไม่ได้เขียนใหม่ แล้วก็ที่มาขอแก้ "ตำแหน่ง" ออก ๒ คำนี้ เพราะว่า

ตอนนั้นกระผมเสนอ "ตำแหน่ง" ตั้ง ๓ คำ ก็บอกว่าฟุ่มเฟือยก็ขอ "ตำแหน่ง" เหลือเพียง ๑ คำ

นายเฉลียว วัชรพุกก์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมสงสัยมาตรา ๑๐๓ คำว่า "ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น หรือตำแหน่งพนักงานส่วนท้องถิ่น" นี้จะใช้คำว่า "หน่วยงานท้องถิ่น" ได้หรือไม่ เพราะในมาตรา ๑๖๕ ในการกำหนดคุณลักษณะของผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา ก็ใช้คำว่า "หน่วยงานท้องถิ่น" และอีกประการหนึ่ง การใช้หน่วยงานท้องถิ่นนี้ กระผมก็ยังไม่แน่ใจว่าจะหมายถึงเทศบาลหรือว่าสุขาภิบาล และจะรวมสภาจังหวัดหรือว่าสภาตำบลหรือไม่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กรรมการชี้แจงครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ที่เขียนว่า "ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น" นี้หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ ๓ ประเภท ๑. สมาชิกสภา แล้วก็ ๒. ผู้บริหารท้องถิ่น อาจจะได้แก่นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีหรือผู้บริหารงานของสุขาภิบาลในวันข้างหน้า และอีกอันหนึ่งก็พนักงานส่วนท้องถิ่น คืออยู่กลุ่มเดียวกันครับ. และอีกคำทั้งสามนี้อยู่หมวดที่ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น เขียนอย่างนี้เหมือนกัน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณสุนทรครับ ว่าอย่างไรครับ

นายสุนทร มาศดิตถ์ : ผมก็ข้องใจ เพราะว่ามาตรา ๔๘ เดิมมาเป็นมาตรา ๑๐๑ นี้มันไม่ใช่ข้อห้ามที่ต้องขาดจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแต่มาตรา ๑๐๐ เดิม ซึ่งเปลี่ยนมาเป็นมาตรา ๑๐๓ เพราะมี ทวี ตรี อะไรนั้น มันเป็นข้อห้าม ถ้าประพฤติดีดอย่างนั้น ก็หมายความว่าต้องออกจากสมาชิกภาพไปเลย ซึ่งผมเห็นว่าผิดจากเจตนารมณ์เดิม ซึ่งคุณสถาปนขอแปรญัติติและสภานี้เห็นชอบให้กำหนดไว้เพียงลอย ๆ ในมาตรา ๔๘ ว่า สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาท้องถิ่นใด ๆ จะเป็นในขณะเดียวกันไม่ได้ เพราะพูดไว้เพียงนั้น ทีนี้ถ้าเอามาไว้มาตรา ๑๐๓ นี้ มันจะเกิดปัญหา สมมติว่า นาย ก. ไปสมัครสมาชิกสภาเทศบาล สภาเทศบาลจะเลือกตั้งประมาณวันที่ ๑๔ ธันวาคม นี้สมมติ นะครับ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลแล้ว แก่ก็ไปสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก

เพราะว่าไม่ห้ามเฉพาะสมาชิกสภาธิบดีบัญญัตินี้ยังไม่ห้ามในกฎหมายเทศบาล ไปสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ สมมติว่าไปนะครับ ก็เกิดได้รับเลือกตั้งปั้ง นี่แยกขาดจากสมาชิกภาพทันที จะเกิดปัญหาไปมาก แล้วผมเห็นว่าเอามาใส่ไว้ผิดเจตนาที่สภาลงมติครั้งแรก...

ประธานสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ: คือเรื่องนี้นะครับ คุณสุรินทร์ ทางกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้วว่า ที่ได้ทำไป เอามาใส่ไว้ในมาตรา ๑๐๓ อนุมาตรา (๑) นี้ ได้ขออนุญาตสภาและสภาได้อนุมัติแล้ว ผมเองรับตรง ๆ ว่า ผมจำไม่ได้

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ผมจำได้ครับ ไม่มี

ประธานสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ: ครับ ใช่ ๆ ซิ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ไม่มีครับ มีในเรื่องอื่น

ประธานสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ: คนหนึ่งว่า ใช่ คนหนึ่งว่า ไม่ใช่ นี่มันเรื่องของเจ้าหน้าที่จะต้องค้นคว้าอะไรมาพิสูจน์กัน ขอบันทึกการประชุม มีไหมกำลังหาอยู่ครับ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ผ่านไปก่อนก็ได้ครับ

ประธานสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ: เจ้าหน้าที่มาแล้ว เดี่ยวบอก

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: คือผมเป็นห่วงอย่างนี้ครับ มันเกิดผลเสีย

ประธานสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ: ครับ เข้าใจครับ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ขอขอบคุณครับ

นายมานะ ทิพย์ภรณ์: ท่านประธานที่เคารพ ผมมีข้อเสนอนิดหน่อยครับ คือในมาตรา ๔๘ บรรทัดที่ ๒ มีคำว่า "ทูลเกล้าฯ" นะครับ และที่ "ทูล" รู้สึกเขียนผิด และก็มีเพยยาลเล็ก ซึ่งในหน้า ๑ เราเคยเขียนว่า "ทูลเกล้าทูลกระหม่อม" เต็มนะครับ กระผมก็มีความเห็นว่าควรจะเขียนเต็มเหมือนเดิม และก็ในมาตรา ๔๙ ก็เหมือนกันครับ บรรทัดที่ ๕ ก็มีคำว่า "ทูลเกล้าฯ" เหมือนกัน ซึ่งถ้าเราพลิกไปดูหน้า ๑ เราจะเขียนคำเต็ม เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าเราควรจะเขียนเต็มเหมือนเดิมครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวครับหน้า ๑ นี้เป็นเรื่องของการคล้าย ๆ กับว่าเป็นอักษรศาสตร์อยู่ด้วย เดียว ๆ คุณเพิ่งผมก่อนเอาความไพเราะก็เขียนให้เต็ม แม้แต่ในหนังสือราชการทั่วไป ถ้าเขียนเรื่องคำว่าทูลเกล้าทูลกระหม่อมแล้วก็เขียนด้วยอย่างที่เขียนในมาตรานี้ ทูลเกล้าฯ แล้วมีเพยยาลเล็กครับ ถ้าเขียนให้เต็มมันก็ได้ แต่ก็รู้สึกมันก็ยืดยาด แก่ไขกัน ผมว่ามันไม่จำเป็น รัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ ก็เขียนมาอย่างนี้

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ผมยังนึกว่าในกฎหมายฉบับเดียวกันนี้ควรจะเขียนให้เหมือนกันครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คือในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนอย่างเดียวกันก็เป็นกฎหมาย แต่สำหรับคำปรารภนั้น อย่างที่ท่านประธานว่า คือเกี่ยวกับความไพเราะของภาษา ก็ใช้คำเต็มว่า "ทูลเกล้าทูลกระหม่อม" ก็เป็นคำปรารภ ไม่ใช่ตัวบท แต่ตัวบทกฎหมายทุกแห่งในรัฐธรรมนูญก็ตาม หรือในกฎหมายอื่นก็ตาม ใช้คำว่า "ทูลเกล้าฯ" เท่านั้นครับ

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ไม่ว่าจะอะไรก็ตามครับ คำว่า "ทูล" ก็เขียนผิดครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เขาขอแก้ไขแล้วครับ เขาขอแก้ไขแล้วที่เขาแจกคุณไปนี้ แก้ตั้งแต่แรกแล้ว แก้ทุกแห่ง

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๑๐๓ (๒) ตอนท้ายนี้ นะครับ บรรทัดสุดท้ายนี้ "ทั้งนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม" กระผมไม่ทราบว่าจะใช้ว่า "ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม" อันไหนจะถูกครับ ตอนแรกว่า "โดยตรง" จะเป็นโดยทางตรงหรืออย่างไรครับ กรุณาชี้แจงด้วยครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน กระผมกำลังจะขอแก้ไข คือว่าตัดคำว่า "โดย" ออก คำสุดท้าย ท่านได้ความว่า "ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม" เพื่อให้รับกับมาตรา ๘๕ เขียนอย่างเดียวกัน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : สภาชัดเจนใหม่ครับ ที่กรรมาธิการขอแก้ไข

ถ้าไม่ขัดข้องถือว่าอนุมัติ เชิญครับ ที่นั่งอยู่โน่นนะครับ ทางแถวคุณสุวิทย์นั่นะ ท้ายมืก ผมจำหน้าไม่ได้ มองไม่เห็นครับ

นายสุวิทย์ ยິงวรพันธุ์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมต้องขอประทานอภัยที่ ลาจจะเลยไปนิดหน่อย แต่ว่ากระผมอยากจะเรียนถามท่านคณะกรรมการว่า ความมั่นใจ จะไม่กลมกลืนกันในระหว่างมาตรา ๗๓ กับมาตรา ๕๑ วรรคสอง เพราะตอนมาตรา ๕๑ วรรคสองนั้น หน้า ๑๑ ครับ กรรมการก็ได้ตัดคำว่า "อบรม" ออกเสียแล้วนะครับ ที่นี้มาตรา ๗๓ นี้ เราจะตัดลงตัดออกด้วยหรือไม่ กระผมขอเรียนถามท่านกรรมการครับมาตรา ๕๑ กับมาตรา ๗๓ ครับ มาตรา ๕๑ วรรคสอง หน้า ๑๑ กับมาตรา ๗๓ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เชิญท่านกรรมการครับ อ่านเสียก่อนก็ได้ มาตรา ๕๑ วรรคไหนครับ ที่คุณพูดถึง คุณสุวิทย์ครับ

นายสุวิทย์ ยິงวรพันธุ์ : มาตรา ๕๑ วรรคสองครับ ที่กรรมการขอตัดว่าไม่ ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาอบรมภาคบังคับ เมื่อตัดคำว่า "อบรม" ออกแล้วนะครับ ที่นี้ไปดูมาตรา ๗๓ หน้า ๑๕ ครับ มาตรา ๗๓ หน้า ๑๕ จะยังคงเอาคำว่า "อบรม" ไว้ หรือว่าจะตัดออกเหมือนกัน

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ในมาตรา ๕๑ นั้นเป็นเรื่องชื่อของกฎหมาย คือกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ แต่มาตรา ๗๒ ซึ่ง เป็นนโยบายนั้นหมายถึงการศึกษาและการอบรม ซึ่งคนละอัน ไม่ใช่ชื่อกฎหมาย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นคนละเรื่องกัน เรื่องของชื่อกฎหมายกับ เรื่องของเจตนารมณ์หรือเรื่องนโยบาย

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมเองไม่แน่ใจและก็ซังก ไม่อยากจะกราบเรียนท่านประธาน แต่ในที่สุดก็คิดว่าก็น่าที่จะพูด เพราะเหตุว่าเป็นเรื่อง ของถ้อยคำ ก็น่าจะปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้ซึ่งจะเป็นคนอ่าน แล้วก็แก้ไขให้มันถูกต้องตาม อักษรวิธี แต่โดยเหตุที่คณะกรรมการได้ขอแก้มาในคำขอแก้คำผิดว่า คำว่า "ทูน" ขอแก้ เป็น "ทูล" ซึ่งใช้ ล สะกดทุกแห่ง ถ้าเป็นอย่างนั้นกระผมไม่แน่ใจ ท่านประธานน่าจะรู้ดีเรื่อง

ของภาษา "ทูล" นั้นมีความหมายอยู่ ๒ อย่าง "ทูล" ซึ่งแปลว่า ทูลหัว กับคำว่า "ทูล" ซึ่งแปลว่าบอก อย่างในมาตรา ๔๘ เมื่อกี้ที่มีท่านสมาชิกยกขึ้นพูด เป็นคำว่า ทูลเกล้าฯ ในที่นี้ ถ้าหากว่าถือว่าแก้ทุกแห่งแล้ว ในที่นี้ก็ใช้คำว่า "ทูล" ส สะกด ซึ่งไม่น่าจะเป็นอย่างนั้นในที่นี้ หมายความว่า ทูลหัว ไม่ใช่ว่าแปลว่า บอกเล่ากับหัว กระผมเข้าใจว่าจะมีความสับสนอยู่ ถ้า กราบบังคมทูลละก็ เป็น "ล" แต่ว่าทูลเกล้าฯ ก็น่าจะเป็น ทูล "น" ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: เข้าใจครับ คือว่าเรื่องคำว่า "ทูล" นี้ มีปัญหา ยืดเยื้อเหลือเกิน คำว่า "ทูลเกล้าทูลกระหม่อม" นี้ได้มีท่านที่เป็นผู้รู้ในทางภาษา ครูบาอาจารย์ มีวุฒิสูงพูดมานานแล้วว่า ทูลเกล้าทูลกระหม่อมนั้น ควรจะใช้ น สะกด แต่ว่าทางสำนักพระราชวังเขาใช้ ส สะกด ถือว่าเป็นราชาศัพท์ เขาไม่ได้ไปตามหลักขวัทธิหรือไวยากรณ์หรือพจนานุกรม อย่างกับกฎมณเฑียรบาลเมื่อกี้ล่ะครับ ฉะนั้นที่กรมการชดแ่ก้มานั้นถูกแล้ว เตียวครับ ผมขอให้รองประธานดูเรื่องปัญหาของคุณสุรินทร์เมื่อตะกี้นี้ ตามรายงานการประชุมนะครับ เข้าใจว่า คุณสุรินทร์จะถูกครับ เพราะที่คุณเสวตรว่าขอขึ้น ขอลากสภา ให้เขียนอย่างในมาตรา ๑๐๓ นี้ ไม่ปรากฏในรายงานการประชุม ทางกรมการจะว่าอย่างไรครับ มันอยู่ในมาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๐ เดิมมาเป็น ๑๐๓ ขอประธานโทษ ผมผิดเอง ไม่มีใครผิดทั้งนั้น คุณเสวตรพูดอย่างนั้นะครับ

"นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): ท่านผู้เป็นประธาน กระผมได้ กราบเรียนแล้วว่า ควรจะอยู่ในมาตรา ๑๐๐ ในหลักการควรจะอยู่ในมาตรา ๑๐๐ คือเขียนว่า "สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นหรือตำแหน่งพนักงานส่วนท้องถิ่น"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: คุณสถาปน์ ชัดชัดเจนไหมครับ ท่านกรรมาธิการ จะเอาไปใส่ไว้ในมาตรา ๑๐๐ อย่างที่ท่านได้อ่านให้ฟัง

นายสถาปน์ ศิริจันทร์: กระผมเห็นว่ใส่ไว้ในมาตรา ๔๘ นี้จะดีกว่าครับท่านครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: คืออย่าหาว่าอย่างนั้นอย่างนี้เลย มาตรา ๔๘ นี้ เขาเพียงแต่พูดว่า "จะเก็นวุฒิสภา" กับ "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันไม่ได้"

มันเรื่องของ ๒ สภา ส่วนมาตรา ๑๐๐ นั้นมันเรื่องของใครจะเป็นได้บ้างไม่ได้บ้างเขาออก
ละเอียด ใจผมยกยกจะขอร้องให้รวมไว้ในมาตรา ๑๐๐ ซึ่งก็แล้วแต่ครับ ไม่ได้บังคับอะไร
กับคุณสถาปนเอาเดคะ

นายสถาปน สิริพันธ์ : ก็ไม่เป็นไรครับ ด้วยความเคารพท่านประธานถ้าเผื่อ
ท่านประธานจะย้ายจากบ้านนี้ไปไว้บ้านโน้น ผมก็ไม่ได้ขัดข้องครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มันไม่ถึงบ้านหรอกครับ มันมุมห้องเท่านั้น
ครับ

นายสถาปน สิริพันธ์ : มันใกล้กันนะครับ มาตรา ๔๘ กับมาตรา ๑๐๐

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แต่ผมว่าจะได้ความดีกว่าครับ

นายสถาปน สิริพันธ์ : ด้วยความเคารพท่านประธาน สุดแต่ท่านครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอบคุณมากครับ เอาเป็นตามนั้นครับ ขอเชิญ
ท่านรองเลขาธิการรัฐสภาอ่านต่อไป”

เป็นอันว่าผมเองเป็นต้นเหตุต้นการณี่ ขอร้องคุณสถาปนเอาเดคะให้ท่านกรรมาธิการ
คือ คุณเสวตร เอาไปใส่ไว้ในมาตรา ๑๐๐ ครับ และมาตรา ๑๐๐ นั้นก็มาเป็นมาตรา ๑๐๓
ในร่างนี้ ขอประธานโทษ คุณเสวตรครับ เมื่อกี้ผมดูไม่ละเอียดเข้าใจมาตราผิด มันสับกันไป
สับกันมา เพราะฉะนั้นก็เห็นจะต้องไปตามท่านกรรมาธิการเฉพาะในมาตรา ๑๐๓ หน้า ๑๔
ครับ

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพครับ ผมใคร่ขอความกรุณาเรียนถาม
ท่านกรรมาธิการเล็กน้อยนะครับ เกี่ยวกับมาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๖ บอกว่า “การออกจาก
ตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง
ก็ดี คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุด
ลงก็ดี...” ผมยกยกจะขอความกรุณาให้ท่านกรรมาธิการลองชี้แจงดูว่า ถ้าเราเอาคำว่า “ภาย
หลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ดี” นี้ ลองเอาออกเสียก่อนครับแล้วประโยคมันต่อกันอย่างไร
ผมยังไม่ค่อยเข้าใจ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานเอาออกไม่ได้หรือครับ เพราะว่าอันนี้หมายถึงว่า สมาชิกสภาออกจากตำแหน่งภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หมายความว่าจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปละไม่มีใครร้อง สมมติว่าไปกระทำการต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓ และไม่มีใครร้องที่อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการร้อง เมื่อร้องแล้วอนุญาโตตุลาการก็สอบสวนพิจารณา ฉะนั้นจึงเขียนว่า "การออกจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง" มันมีที่เกิดขึ้นได้

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ประโยคนั้นนะครับ อาจจะเป็นไปได้หรือไม่ว่าตรงนั้นมันมีคำว่า ภายหลังที่มีคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงก็ดี

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คือเขาออกจากตำแหน่ง เขารู้ตัว เขาออกโดยไม่เข้าสู่การพิจารณาของตุลาการรัฐธรรมนูญก็เป็นได้ คือไม่จำเป็นจะต้องให้ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณา คือเขาอาจจะเข้าใจผิดในเรื่องคุณลักษณะที่ต้องห้าม ที่นี้เมื่อล่วงเลยมา สมมติว่า ๑ เดือน เขาเห็นว่าเรื่องนี้เขาต้องออกแล้ว เขาก็ลาออกไปโดยไม่ต้องผ่านตุลาการรัฐธรรมนูญครับ

นายแพทย์ อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอประทานว่ามาตรา ๑๐๓ ที่กรรมธิการขอแก้ไข ท่านประธานที่เคารพ ยังไม่ได้ข้อว่าที่ประชุมนี้ได้อนุมัติให้แก่ครึ่งผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ที่ประชุมอนุมัติให้แก่ไปแล้ว ตั้งแต่วาระที่ ๒ ย่างรายงานการประชุมให้ฟังแล้ว

นายแพทย์ อมาตยกุล : ที่แก้ตัดปัญหาตำแหน่งออก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ

นายแพทย์ อมาตยกุล : ขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต่อไปหน้า ๒๐ ครับ

นายประวิณ ณ นคร : ท่านประธานที่เคารพ ในหน้า ๒๐ มาตรา ๑๐๙ (๕) ซึ่งข้อความเดิมว่า "มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) หรือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) หรือ (๖)" กรรมการได้แก้ตัดมาตรา ๑๑๖ ออกไปทั้งหมด เหลือมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) อันนี้กระผมจำได้ว่าใน (๖) นี้จะมีปัญหาถกเถียงกัน ในวันก่อน เกี่ยวกับเรื่องที่ว่าตำแหน่งหน้าที่อะไร มีหน้าที่อะไรนั้นในที่สุดก็ตกลงว่าให้อาศัยอย่างร่างเดิมของรัฐบาลซึ่งแบ่งเป็น (๖) (๗) แบ่งเป็น ๒ อนุมาตรา อนุมาตรา (๖) กับ อนุมาตรา (๗) อนุมาตรา (๖) นั้นเป็นข้าราชการ อนุมาตรา (๗) นั้นเป็นพนักงานในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ที่นี้ถ้าเมื่อเอาแค่ (๖) เฉยๆ ก็จะห้ามเฉพาะข้าราชการเท่านั้น เพราะฉะนั้นผู้ที่เป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ห้ามมิให้สมัคร แต่เมื่อสมัครแล้ว เป็นผู้แทนแล้วก็มาเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจได้ ไม่ขาดคุณสมบัติ เพราะฉะนั้นกระผมเข้าใจว่าที่กรรมการขอแก้เป็น (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) นี้เข้าใจว่าจะตก (๗) ไปครับ ควรจะเป็น (๖) หรือ (๗) อย่างที่กระผมว่า หรือเปล่าไม่ทราบขอเรียนถามครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านผู้เป็นประธานไม่ตกครับ คือว่า (๗) นี้เข้าลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓ (๑) คือว่าเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ก็ไม่ต้องบัญญัติซ้ำไว้ (๗) ก็ไม่ได้ใช้อยู่ในอนุมาตรา (๑) แล้วครับ แต่ข้าราชการไม่มีก็ต้องใส่เข้าไปเป็นอนุมาตรา (๖)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณสุรีพันธุ์ครับ

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ท่านประธานที่เคารพคะ สำหรับมาตรา ๑๐๙ นั้นจะออกจะทราบเรียนว่า กรณาดูเทียบกับมาตรา ๑๒๔ คือความเรียงลำดับ ซีเควนซ์ (sequence) จะไม่เหมือนกันนิดหนึ่ง อันนี้เป็นของสมาชิกวุฒิสภา ของมาตรา ๑๒๔ เป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คืออันนี้ อนุมาตรา (๕) เราใช้คำว่า "มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ใน...มาตรา ๑๑๘ (๑) (๒)..." ขึ้นมาก่อนแล้วเอาข้อขาดคุณสมบัติ ตามมา แต่พอถึงมาตรา ๑๒๔ เราเอาข้อขาดคุณสมบัติขึ้นมาก่อน อันนี้ก็อยากจะทราบเรียนว่า ท่านกรรมการจะกรุณาแก้ให้มันเรียงลำดับเป็นโน้นท่านเองเดียวกันไหม แล้วก็ในขณะเดียวกัน เพื่อว่าไม่ให้เสียเวลา เพราะว่าดิฉันยกมือก็ลำบากเพราะอยู่ในมุมมืด ก็ขอให้ช่วยกรุณาดูมาตรา ๑๒๔

(๗) และ (๘) ด้วยระยะ ขอประทานอ่านให้ฟังนิดหนึ่ง คือข้อเมื่อที่เรียนเสนอนั้นว่า ดูชี้แจงของของอนุมาตรา (๕) กับอนุมาตรา (๖) ของ ๒ มาตราระยะ และขอให้กรณาดูด้วยคำสำหรับอนุมาตรา (๗) ของมาตรา ๑๒๔ โดยเฉพาะ "ลาออกจากความเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกขุบเล็ก" พอถึงอนุมาตรา (๘) ใช้คำว่า "ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง" ในกรณีทีศาลมีคำสั่งขุบเล็กพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนผู้นั้นเป็นสมาชิก" คือข้อแตกต่างตรงอนุมาตรา (๗) นั้น อนุมาตรา (๗) นั้นใช้คำว่า "พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก" อันนี้ใช้คำว่า "พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก" ตัดกันว่าถ้าเผื่อจะกรณมาใช้ถ้อยคำทำนองเดียวกัน หรือว่าจะให้ชัดก็ควรจะเป็นแบบอนุมาตรา (๘) สำหรับคำที่อยู่ในอนุมาตรา (๗) นั้นด้วยละ ๒ ประเด็นละ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : นี้ไปหน้า ๒๓ แล้วหรือครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : คือเผชิญมันคู่กันละ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ ท่านกรรมาธิการว่าอย่างไรครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ผมเห็นด้วยครับ คือว่าลำดับในมาตรา ๑๐๔ กับมาตรา ๑๒๔ นี้ มันผิดกันอยู่เล็กน้อย คือเรื่องขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๗ (๑) ในมาตรา ๑๐๔ นี้ อยู่ในอันดับ ๖ แต่มาตรา ๑๒๔ อยู่ในอันดับ ๕ ขอแก้ในมาตรา ๑๐๕ อันดับ ๖ เป็น ๕ ๕ เป็น ๖

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แก้ที่ไหนครับ แก้มาตราไหน

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : มาตรา ๑๐๔ ครับ ขอโทษ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แก้ในอนุมาตรา (๕) หรือครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ชื่อครับ คือสับอนุมาตรา (๖) กับอนุมาตรา (๕) (๖) เป็น (๕) (๕) เป็น (๖) ครับจะได้สอดคล้องกับมาตรา ๑๒๔ คือ ๑๑๗ มันมาก่อน ๑๑๘

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ลองอ่านให้ผมฟังซิครับ ข้อความว่าอย่างไร
อนุมาตราไหน ข้อไหน

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : อนุมาตรา (๕) นี้ขอเป็น

“(๖) มีลักษณะต้องห้าม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ
(๖)”

ส่วนอนุมาตรา (๖) ขอแก้เป็น

“(๕) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๗ (๑)” เพราะว่าอันนี้ ๑๑๗ ก็ต้องมาก่อน
มาตรา ๑๑๘

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ กลับเอาไปไว้ข้างบน เข้าใจครับจะมี
ท่านผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่

(ไม่มีสมาชิกมีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ถือว่าที่
ประชุมนี้อนุมัติ มีท่านผู้ใดยังติดใจหน้า ๒๐ ไหมครับ ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้า ๒๑ ไม่มี
ท่านผู้ใดติดใจ ผ่านไปหน้า ๒๒ หน้า ๒๓ ครับ คุณสุรพันธ์ เชิญครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : ที่จริงเมื่อก็เรียนทางคณะกรรมการแล้วนะคะ หน้า
๒๓ อนุมาตรา (๗) อนุมาตรา (๘) อย่างไรละคะ ที่ทราบเรียนว่าจะต้องแก้ ควรจะใช้ เพราะที่
อนุมาตรา (๗) กับอนุมาตรา (๘) นั้นใช้คำไม่เหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่ข้อความทำนองเดียวกัน
คือ อนุมาตรา (๗) บอกว่า “ลาออกจากความเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง หรือพรรคการเมือง
ที่ตนเป็นสมาชิกยุบเลิก” คำว่า “ตน” นะคะ และอนุมาตรา (๘) ใช้คำว่า “พรรคการเมืองที่
สมาชิกสภาผู้แทนผู้นั้นเป็นสมาชิก” ดิฉันว่าเพื่อความไพเราะน่าจะใช้แก่อนุมาตรา (๗) เป็น
“พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิกยุบเลิก” มันก็สอดคล้องกับ
อนุมาตรา (๘) ค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เชิญท่านกรรมาธิการครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ผมขอขอบคุณ ท่านสมาชิกที่เสนอแนะ ก็เห็นด้วยครับ คือให้เขียนให้เหมือนกัน ให้สอดคล้องกัน อนุมาตรา (๗) (๘) คืออ่านว่า "หรือพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิกขุบเล็ก"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีท่านผู้ใดขัดข้อง ผมถือว่าที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้นะครับ ต่อไปหน้า ๒๔ ครับ

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ผมอยากจะเรียนถามกรรมาธิการ ว่ามาตรา ๑๒๖ เมื่อเขียนอย่างนี้หมายความว่า ในบางขณะสภานี้จะไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภา ผู้แทนราษฎรใช้ไหม เพราะว่าในบางขณะสมาชิกของพรรคการเมืองฝ่ายข้างน้อยนี้อาจจะมี สมาชิกไม่ถึง ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : นี้พูดกันมาแล้วในวาระที่ ๒ แจ่มแจ้งแล้ว ไม่ต้องมาถามกันอีก อันนี้เผชิญผมจำได้

นายมานะ พิทยาภรณ์ : ขอบพระคุณครับ

นายสมศักดิ์ ชูโต : ท่านประธานที่เคารพ กระผมอยากจะเรียนถามท่านกรรมาธิการ ความหมายของคำว่า "บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง" คือถ้าหมายความว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทั้ง ๒ สภา ผมไปพบว่า มี ๒ มาตราที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาผู้แทนเท่านั้น เช่นมาตรา ๑๔๖ แล้วก็มาตรา ๑๕๘ แต่ว่าอันนี้เป็นความหมายที่กระผมเข้าใจท่านกรรมาธิการคิดว่าอันนี้ก็ รวมอยู่ในคำนี้ด้วย ก็ไม่มีปัญหาอะไร

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน มาตรา ๑๔๖ จริงอยู่เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น แต่ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันคือถ้าย้ายไปที่อื่นแล้ว แล้วตอนหลังจะยุ่งในการที่จะพิจารณา เพราะว่ามาตรา ๑๔๖ นี้เกี่ยวกับการเสนอ ร่างพระราชบัญญัติ มาตรา ๑๔๗ ก็เสนอวิธีไหน มาตรา ๑๔๘ พิจารณากันอย่างไรถ้าเราตัด ไปที่อื่นก็จะยุ่ง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีผู้ใดติดใจ ผ่านไปหน้า ๒๕ ครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธาน อันนี้ผมต้องขอ
 ประธานโทษ คือในการยกร่างครั้งแรกในกรรมการของรัฐบาลนั้น มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม
 เขียนว่า คือ จะพิจารณาร่างที่ยับยั้งไว้ใหม่ ๖ เดือนนับแต่วันที่วุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วย
 ที่นี้ใน (๓) ของมาตรา ๑๔๙ นั้น เป็นการยับยั้ง มีได้ ๒ อย่าง คือวุฒิสภาไม่เห็นด้วย
 หรือในกรณีที่มิกรรมาธิการร่วมกันวุฒิสภาไม่เห็นด้วยหรือสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วย
 อันนี้ก็ถือว่ายับยั้งเหมือนกัน ถ้าเราเขียนไปตามร่างเดิมเช่นนี้ก็เป็นการขัด คือกรณีที่สภาผู้แทน
 ไม่เห็นด้วยไม่รู้จะนับจากวันไหนไป ๖ เดือนที่จะยับยั้ง ก็เลยขอแก้เป็นวันนับแต่วันที่วุฒิสภา
 ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร ก็คลุมถึง ๒ กรณี คือ ทั้ง (๒) (๓)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ความจริงนี้ยังไม่ถึง ผมยังพิจารณาไปไม่ถึง
 ถึงหน้า ๒๕ เท่านั้น ขอประธานเวลาสักนิด ขอให้ผ่านหน้า ๒๕ ไป ไม่มีผู้ใดตั้งใจหรือ

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : หน้า ๒๖ นะคะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๒๖ ก็ได้ หน้า ๒๕ ผ่านไปแล้ว

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : หน้า ๒๖ มาตรา ๑๓๕ คำว่า "เอกสิทธิ์" บรรทัดที่ ๓
 ของมาตรา ๑๓๕ กับวรรคที่สองของมาตรา ๑๓๕ "สิทธิ์" นี้ไม่มีกัณฑ์ แล้วก็ขอประธาน
 อนุญาตท่านประธานนะคะว่า ควรจะแก้คำว่า "เอกสิทธิ์" นี้ดิฉันพิจารณาแล้ว มีอีก ๓
 หน้าจะขอประธานอนุมัติแก้ไขด้วยกันพร้อมกันดีไหมคะ คือหน้า ๒๘

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : "เอกสิทธิ์" นี้มีกัณฑ์หรือไม่มีกัณฑ์

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ไม่มีค่ะ ตามพจนานุกรมไม่มี เพราะเป็นสิทธิพิเศษ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านกรรมาธิการว่าอย่างไร ยอมไหม

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานครับ ผมก็
 ไม่ได้เปิดพจนานุกรม "เอกสิทธิ์" นี้มันกัณฑ์หรือเปล่า ขอให้เจ้าหน้าที่เปิดพจนานุกรม

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : พจนานุกรมหน้า ๑๐๔๔ บรรทัดที่ ๒ จากข้างล่างคอลัมน์
 ซ้ายมือค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีการนัดนะครับ

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ค่ะ ไม่มีการนัดค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เค้า เป็นอันเชื่อคุณสุรีพันธุ์ก็แล้วกัน

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ๒ คำนะคะ มาตรา ๑๔๕ แล้วขอ...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แปลว่า "เอกสิทธิ์" ในร่างนี้ทุกคำ ตัดการนัดออกหมด

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ค่ะ อย่างนั้นก็ขอให้กรุณาดูว่าหน้า ๒๙ คือมาตรา ๑๔๙ นะคะ หน้า ๓๒ มาตรา ๑๖๑ หน้า ๓๖ เอกสิทธิ์ของรัฐมนตรี มาตรา ๑๘๒ นะคะ อันนี้ทางเลขาธิการกรุณาดูด้วย ขอขอบคุณค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ตกลงตามนั้นนะครับ เชิญคุณถาวรครับ

นายถาวร ชะนะภัย : ความจริงผมเองก็ไม่มีพจนานุกรมอยู่ในมือ แต่โดยใช้สามัญสำนึกคิดว่า ในการอ่านออกเสียงภาษาไทยนั้นนะครับ ถ้าใช้คำว่า "สิทธิเสรีภาพ" หรือ "เป็นสิทธิ" อันนี้ไม่มีทัศนฆาตหรือการันต์ ท่านประธานก็คงทราบ แต่เมื่ออ่านว่า "เอกสิทธิ์" ในภาษาไทย ถ้าไม่ต้องการที่จะมีการออกเสียงในพยางค์สุดท้าย เราก็ใช้ทัศนฆาต กระผมกราบเรียนอย่างนี้ก็เพื่อที่จะไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงจนกว่าจะมีการเปิดพจนานุกรมโดยแน่ชัดเสียก่อน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ใครมีพจนานุกรมแน่ชัดบ้าง ท่านเลขาฯ มีไหมครับ

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ดิฉันมีค่ะ ก็ที่เมื่อสักครู่นี้ดิฉันอ่านพจนานุกรมให้ดูแล้ว นะคะ ดิฉันเรียนมาแต่เนานแล้วก็ "เอกสิทธิ์" เสมอค่ะ พจนานุกรมอันนี้ของสภาผู้แทนเหมือนกัน

นายอมร จันทรมบูรณ์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผมเข้าใจว่ามีคำอธิบายอยู่ตอนหน้าของพจนานุกรมนะครับว่า ถ้าหากคำไหนที่ไม่ให้ออกเสียงให้ใส่การันต์

นะครับ คือในคำแนะนำตอนต้นของพจนานุกรมครับ คือ "สิทธิ" นี้เขียนได้ ๒ อย่าง นะครับ ถ้าหากว่าไม่มีการ์นต์ก็อ่านว่า "สิทธิ" ถ้าหากว่าจะอ่าน "สิทธิ์" ต้องใส่การ์นต์ครับ ผม เข้าใจว่ามีอยู่ในหน้าในเรื่องคำแนะนำในการใช้ครับ แต่ผมก็ไม่แน่ใจ ถ้าตรวจสอบเสียก่อน ก็ดีครับ

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ขอประทานโทษค่ะ คือไม่ให้เสียเวลาขอทราบเรียนท่าน ประธานนะคะ ในนี้มีคำแปลเลย "เอกสิทธิ" นะคะธรรมดาเวลาอ่าน แต่ที่อาจารย์ภาษาไทย สอนก็บอกว่า "สิทธิ" นี้ต้องเขียนอย่างนี้เสมอ แล้วเป็นนามแปลว่าสิทธิพิเศษหรือสิทธิโดยเฉพาะมีให้อย่างเดียว ไม่มีการ์นต์

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เขาอ่านว่าอะไร พจนานุกรมบอกหรือเปล่า

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : คำว่า "เอกสิทธิ" อย่งไรล่ะคะ อ่านว่า "เอกสิทธิ์" ค่ะ แต่ เขียน "สิทธิ" ค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ คุณถาวรว่าอย่างไร จะยอมเขาไหม

นายถาวร ชะนะภัย : กระทบไม่เห็นด้วยครับ กระทบเห็นด้วยกับที่ท่านกรรมาธิการ ได้ชี้แจงให้ฟังว่า ในการอ่านออกเสียงนั้นว่า จะให้อ่านออกเสียงอย่างไรนั้น ก็ควรจะดูคำ อธิบายที่หน้าพจนานุกรมด้วย การอ่านโดยไม่มีทัศนมาตรที่ตัว ธ สระ" ต้องอ่านว่า "สิทธิ" แต่ ถ้ามีทัศนมาตรหรือการ์นต์นะครับ ที่เรียกอย่างง่าย ๆ จึงจะอ่านว่า "เอกสิทธิ์" ปัญหาจึงอยู่ที่ ว่า เราจะอ่านว่า "เอกสิทธิ" หรือ "เอกสิทธิ์" ถ้าอ่าน "เอกสิทธิ์" ต้องมีการ์นต์ อย่างที่ปรากฏ อยู่ในหนังสือ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แล้วคำชี้แจงนี้อยู่ในข้างด้านหน้าของพจนานุกรมนะ

นายถาวร ชะนะภัย : นั่นสิครับ ผมก็เห็นด้วยกับกรรมาธิการ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ขอเอาพจนานุกรมมาดู แล้วก็ผมเกิดมาก็ไม่เคยอ่านพจนานุกรม ไม่รู้ว่าเขียนอะไรไว้บ้าง กรุณาขอเอามาดู ท่านเลขาฯ เปิดอ่านหน่อย

เกิดครับ คำชี้แจงตรงนี้เนี่ย เอาเสียให้แน่นอน อ่านตรงคำชี้แจง วิธีอะไรนั้นดั่ง ๆ ที่เออะครับ มี ๒ เล่มใหม่ครับ ถ้ามี ๒ เล่มให้คุณถาวรเล่มหนึ่ง ไม่อย่างนั้นไม่สิ้นสุดหรอก

นายประหยัด ศ. นาคะนาท : ท่านประธานที่เคารพ คือกระผมคิดว่าถ้าจะเรียน ปรีชาก็ไม่เชิงครับ คือว่าพจนานุกรมนะมีพิมพ์ผิดบ้างหรือเปล่าครับ คือกระผมอยากจะได้ดูคำอื่นเทียบกันด้วย คือ “กรรมสิทธิ์” กับ “ลิขสิทธิ์” ครับ จะได้ช่วยกันเทียบเคียงกันดู

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็เอาละครับ เดี่ยวก่อน ผมก็ไม่เคยคิดลึกซึ้งไปถึงขนาดศึกษาพจนานุกรม ต้องเทียบโน่นเทียบนี่ ไม่ค่อยจะได้ใช้ คือคนพิมพ์เขาพิมพ์มาให้ถูกต้อง ท่านเลขาธิการว่าอย่างไรครับ คำชี้แจงไม่มีเลยหรือครับ ที่ว่าอ่านว่าอะไร ในกรณีไหน ให้ท่านอาจารย์อมรรตุมือท่านจะเปิดได้

นายอมร จันทรมบูรณ (กรรมธิการ) : กระผมคิดว่าพิจารณากันต่อไปดีกว่าครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอาเสียให้มันเสร็จเออะครับ มันรำคาญใจไม่เป็นไร เดี่ยวก็เสร็จ คือว่าคุณสุรพันธ์เห็นว่าไม่ควรใส่ทั้งหมด คุณถาวรเห็นว่าควรใส่ให้หมดครับ เมื่อไม่มีก็ต้องขอมติต่อที่ประชุมว่าเราจะเป็นทาสของพจนานุกรมหรือเปล่า เอาให้มันแน่นอนไปเสียที คุณถาวรว่าอย่างไรครับ

นายถาวร ชะนะภัย : ท่านประธานที่เคารพ กระผมคิดว่าก่อนที่จะลงมติเนี่ย กระผมขอพูดสัก ๒-๓ คำได้ไหมครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อ้าว ได้สิครับ ว่าไป

นายถาวร ชะนะภัย : ในปัญหาต่างๆ ถ้าเราจะคิดกัน โดยใช้สามัญสำนึก เราจะต้องมีหลักเปรียบเทียบครับ เราเขียน “กรรมสิทธิ์” อย่างไร เราเขียน “ลิขสิทธิ์” อย่างไร “เอกสิทธิ์” ก็น่าจะเขียนอย่างนั้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่า คำว่า “สิทธิ์” หรือ “สิทธิ” ที่เราจะอ่านออกเสียงอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น มีที่มาของคำจากคำว่า “สิทธิ” เหมือนกัน การมีคำใดเติมมาข้างหน้า ที่เรียกว่าเป็นอุปสรรค หรือในภาษาอังกฤษที่เรียกว่า พรีฟิกซ์ (prefix) หรืออะไร

เหล่านี้ กระทบขอประทานโทษที่เอ่ยชื่อภาษาอังกฤษ ก็เป็นหลักเปรียบเทียบได้ ปัญหาเราจึงจะลงมติกันว่า เราจะอ่านว่า "สิทธิ" หรือ "เอกสิทธิ" หรือ "เอกสิทธิ์" ขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอ ก็กรุณาเปิดพจนานุกรมดู คำว่า "กรรมสิทธิ์" แล้วก็ "สิทธิ" ดูซิครับ มีทัศนคติหรือไม่ พจนานุกรมหายไปอยู่ที่ใครทั้งสามมีอยู่เล่มเดียว "กรรมสิทธิ์" มีครับ แล้วก็ "สิทธิ" มีการันต์ "เอกสิทธิ" ไม่มีมีการันต์ตามพจนานุกรม แปลว่าพจนานุกรมนี้ก็ใช้ไม่ค่อยจะได้หรอก เอาอะไรแน่ละคุณครูเพทายครับ คุณครูบาอาจารย์ช่วยอธิบายทีเถละ

นายเพทาย อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพ กระทบ ครูเพทาย อมาตยกุลขอประทานกราบเรียนว่า การเขียนผิด เขียนถูก เขียนตก ตัวผิด ตัวถูกอะไรในขณะนี้ กระทบขอประทานกรุณาที่ประชุมที่เคารพว่า มอบเอกหัตถ์คะในด้านภาษาศาสตร์ ได้ไปพิจารณากัน ตอนท้ายหลังจากที่เราเสร็จการพิจารณาในหลักการใหญ่ ๆ จะเป็นประโยชน์แล้วก็รักษาเวลา....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่ได้หรอก นี่มันเรื่องของการพิจารณานี้แหละ ตอนนี้อย่าจะต้องพูดกันเรื่องการันต์หรือไม่การันต์

นายเพทาย อมาตยกุล : จะต้องว่ากันทุกอย่างนี้หรือครับผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : นี่แหละ ตอนนี้อย่า

นายเพทาย อมาตยกุล : ฉบับที่จะทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ถ้าผ่านแล้วก็ต้องพิมพ์ให้สวย แล้วก็ถวาย

นายเพทาย อมาตยกุล : กระทบก็ว่าตอนที่เขาจะพิมพ์นะ เขาจะตรวจให้มันดี ให้มันรอบคอบ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็เราตรวจเสียเองไม่ดีหรือ

นายเพทาย อมาตยกุล : ครับ กระทบขอถอนครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : "อภิสิทธิ์" ก็มีการันต์ครับ เอาอย่างนี้ดีกว่า เราไม่จำเป็นต้องเป็นทาสของพจนานุกรมของใครทั้งนั้น ลงมติ ท่านผู้ใดเห็นว่า คำว่า "เอกสิทธิ์"

ควรจะมีการ์นต์ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๖๒ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรจะมีการ์นต์ ขอให้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๔๒ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ลงมติให้เขียนคำว่า "เอกสิทธิ์" โดยมีการ์นต์ พจนานุกรมว่าอย่างไรก็ช่างพจนานุกรม ต่อไปเป็นหน้า ๒๖ ครับ ท่านกรรมาธิการมีอะไรจะชี้แจง เมื่อกี้เกี่ยวข้องกับหน้า ๒๖ หรือเปล่าครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ยังไม่ถึงครับ มีหน้า ๒๗ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ หน้า ๒๖ ไม่มีใครตั้งใจจะครับ ผ่านไปหน้า ๒๗ เชิญท่านกรรมาธิการครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานในมาตรา ๑๔๐ นี้ กระผมคิดว่าจะต้องแก้ไขวรรคสุดท้าย เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือว่า จะมีการเข้าชื่อกันขอให้เปิดประชุมสมัยวิสามัญ ในการนี้สมาชิกสภาใดสภาหนึ่งหรือทั้งสองสภาร่วมกันเสนอญัตติให้เรียกประชุมวิสามัญได้ ที่นี้ในวรรคสุดท้ายเขียนว่า "ให้ประธานผู้ได้รับคำร้องขอ นำความกราบบังคมทูล" ที่นี้สำหรับสมาชิกวุฒิสภาที่มีจำนวน ๑๐๐ คน ๑๐๐ คนนี้ไม่สามารถจะขอให้เปิดประชุมวิสามัญได้ เพราะว่าไม่ถึง ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา กระผมจึงเห็นว่าจะต้องแก้ไขวรรคสุดท้ายเป็นดังนี้ "ให้ประธานรัฐสภา นำความกราบบังคมทูล และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ" คือถ้าหากว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ขอให้เรียกประชุมวิสามัญ หรือทั้งสองสภาขอให้เรียกประชุมสมัยวิสามัญ ก็ให้ประธานรัฐสภาเป็นคนนำความกราบบังคมทูลก็คือประธานสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง แต่ว่าประธานวุฒิสภาไม่มีโอกาสที่จะนำความกราบบังคมทูลได้ เพราะจำนวนสมาชิกวุฒิสภา ๑๐๐ คน ไม่ถึง ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ขออ่านอีกทีหนึ่ง "ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูล และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดจะคัดค้านอย่างไรไหมครับ
(ไม่มีสมาชิกคัดค้าน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เมื่อไม่มีท่านผู้ใดคัดค้าน ถือว่าที่ประชุมนี้...

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : กระผมไม่ทราบว่ายี่สิบได้ลงมติกันไว้ในวาระที่ ๒ หรือเปล่า หรือว่าการกระทำเพิ่มเติม ถ้าเพิ่มเติม กระผมไม่เห็นด้วย เพราะว่ามันผิดหลักการไปอีก การที่ให้ประธานรัฐสภากราบบังคมทูล สมมุติว่าต่อไปในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๖๙ คน ตามที่กระทรวงมหาดไทยให้สัมภาษณ์ แล้วก็วุฒิสภา เราลงมติไปแล้ว ๑๐๐ คน ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้วเอาไปให้ประธานรัฐสภากราบบังคมทูล และถ้าประธานรัฐสภาไม่กราบบังคมทูล จะทำอย่างไร เป็นอุปสรรคไหม อันนี้กระผมอยากจะถามเป็นอุปสรรคไหม หรือว่าจะเขียนว่า "ประธานสภาผู้แทนราษฎร" นี้ถ้าฝ่ายไหนไม่พอ ก็ไม่ต้องเปิด ไม่เปิดแล้วก็ไม่ต้องพูดถึง ก็ควรจะให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กราบบังคมทูล เพราะเจตนาไปจากสภาผู้แทนราษฎร อันนี้กระผมเป็นห่วง ถ้าไม่แก้จะดีไหมครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ความจริงในการพิจารณาในวาระที่ ๒ ไม่ได้พูดถึงมาตรานี้เลย เพราะไม่มีการแก้ไข ไม่มีผู้แปรญัตติ และกรรมการเพียงจะมาขอแก้ไขในตอนี้ ผมอยากจะขอให้ท่านกรรมการชี้แจงว่ามันจำเป็นไหมที่จะต้องแก้หรือจะปล่อยให้

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : คือ ถ้าเขียนอย่างนี้ก็หมายความว่าประธานวุฒิสภาอาจนำความกราบบังคมทูลได้ แต่ไม่สามารถจะทำได้ เพราะสมาชิกมีจำนวนเพียง ๑๐๐ คน ไม่ถึง ๑ ใน ๓ ครั้ง แล้วประธานรัฐสภานี้คือประธานสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง คือในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมกันมีจำนวนถึง ๑ ใน ๓ ๑ ใน ๓ ก็เข้าชื่อกันขอให้เรียกประชุมสมัยสามัญ อันนี้ก็ควรจะเป็นประธานรัฐสภา ก็คือประธานสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ดีเลยครับ ถ้าเชื่อว่าสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขาทำคำร้องร่วมกัน แล้วก็เหตุผลกลใดก็ตาม เขาจะมีสิทธิไปยื่นต่อประธานวุฒิสภาใหม่

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ไม่มีครับ เพราะว่าไม่ถึง ๑ ใน ๓
ให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อ้อ ถ้าเป็นสมาชิกทั้งสองสภาก็ให้ยื่นต่อ
ประธานรัฐสภา ซึ่งก็ประธานสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง คุณสุรินทร์ครับ แล้วถ้าเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรก็ให้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ความจริงจะมีประธานสภาผู้แทน
ราษฎรคนเดียวที่จะนำความกราบบังคมทูลและรับสนองได้ ประธานวุฒิสภาไม่มีหน้าที่
เกี่ยวข้องในเรื่องนี้เลย

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ให้แก่ได้ก็แก่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ ผมคิดว่าถ้าแก่จะเข้าที่ มันจะไม่ขัดกัน
นะครับ ถือว่าเป็นการแก้ความที่ขัดกันในวรรคสอง

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ครับ กระผมไม่ตั้งใจครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอคุณ ตกกลงให้แก่เป็นประธานรัฐสภานำ
ความกราบบังคมทูล และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

นายสวาสดิ์ ไชยคุนา : ท่านประธานที่เคารพ ผมยังติดใจอยู่นิดหน่อยว่า มาตรา
๑๔๐ บรรทัดที่ ๓ กรรมาธิการจะอ่านว่าอะไรครับ "มีสิทธิ" หรือว่า "มีสิทธิ์" เข้าชื่อร้องขอ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : จะอ่านอย่างไรก็ได้

นายสวาสดิ์ ไชยคุนา : ไม่ใช่ครับ เอาให้มันแน่เสียอย่าง จะใส่กรันต์หรือไม่ใส่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : "สิทธิ" นี้เราไม่เคยใส่กรันต์เลย ใช่ไหมครับ
กรรมาธิการครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : อันนี้อ่านว่า "สิทธิ"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อ่านว่า "สิทธิ" เป็นอันว่าหมดปัญหา

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : มีผู้ท้วง ผมก็ชักสงสัย คือว่ามีผู้
ท้วงว่า ควรจะเป็นไปตามร่างเดิม เพราะว่าถึงแม้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานรัฐสภา

จะเป็นบุคคลเดียวกันก็ตาม แต่ในเวลาที่ลงชื่อกราบบังคมทูล ถ้าสมาชิกทั้งสองสภาให้
ยื่นต่อประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องเซ็นชื่อในนามประธานรัฐสภา ถ้า
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยื่น ก็ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีเช่นนี้ ประธาน
สภาผู้แทนราษฎรก็ลงตำแหน่งของตัวเองเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็แล้วแต่กรรมวิธีการจะเอาอย่างไร

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : กระผมขอประทานอภัยครับ ขอ
เป็นไปตามร่างเดิมครับ ไม่แก้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นไปตามร่างเดิม คงไม่มีใครว่าจะอะไรหอก
ครับ ตามร่างเดิม ตกกลงเป็นไปตามร่างเดิม มาตรา ๑๕๐ วรรคสุดท้าย ไม่มีการแก้ไขมีท่าน
ผู้ใดตั้งใจหน้า ๒๗ อีกไหมครับ

(ไม่มีสมาชิกขออภิปราย)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้า ๒๘ ท่านผู้ใดตั้งใจ
โปรดกรณายกมือขึ้น ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้า ๒๙

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน มาตรานี้กระผม
ได้กราบเรียนแล้ว ขอแก้ไขตามที่ได้อธิบายท่านสมาชิกผู้มิเกียรติไปแล้ว มาตรา ๑๕๐ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มาตราเท่าไรครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : มาตรา ๑๕๐ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แก้ไขอย่างไรครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ) : มาตรา ๑๕๐ คำว่า "นับแต่วันที่
วุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วย" ขอแก้เป็น "นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืน
ไปยังสภาผู้แทนราษฎร"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีผู้ใดคัดค้านนะครับ เป็นอันว่าที่ประชุม

นื้อนมัติให้กรรมาธิการแก้ไขได้ ตามที่ได้แจ้งให้ทราบแล้ว ต่อไปหน้า ๓๐ ครับ อาจารย์สมศักดิ์
เชิญครับ

นายสมศักดิ์ ชูโต : หน้า ๓๐ มาตรา ๑๕๓ นะครับ เรื่องเกี่ยวกับการใช้คำในนี้
บอกว่า “งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณ
รายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันเป็นงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณ
รายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง” ถ้าจะแก้เป็นอย่างนี้จะเสียอะไรไหมครับ คือ
ประโยคสุดท้ายว่า “ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีที่แล้วนั้นไป
พลางก่อน”

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ปีก่อนก็คือปีที่
แล้วละครับ ปีก่อนหน้านั้นเขาเขียนมาอย่างนี้ทุกฉบับแล้วครับ แล้วก็ไม่มีปัญหา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต่อไปหน้า ๓๑ ครับ หน้า ๓๑ ไม่มีท่านผู้ใด
ติติงผมขอผ่านไปหน้า ๓๒ ผ่านไปหน้า ๓๓ ครับ คุณประวีณ เชิญครับ

นายประวีณ ณ นคร : ท่านประธานที่เคารพ หน้า ๓๓ มาตรา ๑๖๕ อนุมาตรา
(๓) ที่ว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช
๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๕” อันนั้นหมายความว่ารัฐสภาประชุมร่วมกัน เดิมมาตรา ๒๕ นั้นนะ
มีแต่เรื่องการแก้ไขกฎหมายระเบียบอย่างเดียว ต่อมาได้มีการแปรญัตติเพิ่มโดยท่านกรรมาธิการ
คนหนึ่งว่า หากไม่มีพระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราช-
สันตติวงศ์ก็ได้เพราะฉะนั้นถ้าเขียนแค่ว่า การแก้ไขกฎหมายระเบียบว่าด้วยนั้น ที่รัฐสภาประชุม
ร่วมกัน การสืบราชสันตติวงศ์ สภาก็เลยไม่มีการประชุมที่จะให้ความเห็นชอบ กระผมถึงขอ
เสนอขอเติมไปว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธ-
ศักราช ๒๔๖๗ และการให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา
๒๕” ครับผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : จะเอาไว้ในอนุมาตรา (๓) นี้หรือครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กรรมาธิการขอเรียน
ว่าเรื่องนี้ที่สภาฯรับให้พระราชธิดาครองราชย์ได้นั้นไม่จำเป็นต้องไปคำนึงถึงกฎหมายระเบียบว่า

เพราะว่ากฎหมายเคียรบาลจะใช้ได้นั้นต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมายเคียรบาลที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้นใช้ไม่ได้เลยทั้งสิ้น แต่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า เฉพาะการสืบราชสันตติวงศ์นั้นให้เป็นไปตามกฎหมายเคียรบาล กรรมการได้เขียนมาว่า การสืบราชสันตติวงศ์นั้นให้เป็นไปตามกฎหมายเคียรบาลเหมือนร่างฉบับเก่า ๆ แต่ว่ามีข้อยกเว้นว่า ในกรณีที่สภาเห็นว่าพระราชธิดาควรจะได้รับสืบสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ ก็อาจจะทำได้โดยการเห็นชอบของรัฐสภา เพราะฉะนั้นกฎหมายเคียรบาลไม่เห็นรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเห็นอกกฎหมายเคียรบาล โดยเหตุผลนี้ความวิตกกังวลของท่านสมาชิกผู้มีเกียรตินั้น ผมคิดว่าไม่มีปัญหา

นายประวิณ ณ นคร : ท่านประธานที่เคารพ ที่กระผมเสนอนั้นหมายความว่าเวลานี้มีบทบัญญัติให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ ในอนุมาตรา (๓) ได้แต่เพียงเรื่องแก้กฎหมายเคียรบาลเท่านั้น เพราะฉะนั้นเมื่อรัฐสภาจะให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราชสันตติวงศ์ ก็เลยประชุมร่วมกันไม่ได้ก็เลยไม่มีการทำอย่างนั้น มาตรา ๒๕ ที่เติมลงไปก็เลยเป็นหมัน ไม่มีความหมายครับ เพราะไม่มีการประชุมร่วมกัน ที่จะให้ความเห็นชอบได้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมเข้าใจว่าจะอยู่ในอนุมาตรา (๔) นะครับ การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๖ หรือว่าจะไม่ถูก

นายประวิณ ณ นคร : คนละมาตราครับผม น้อยในมาตรา ๒๕ ครับผม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ เมื่อมาตรา ๒๕ บัญญัติไว้ว่า พระราชธิดาก็สืบราชสมบัติได้แล้ว มาตรา ๒๖ มันก็ต้องไปตามมาตรา ๒๕ การสืบราชสมบัติก็ต้องได้รับความเห็นชอบ ก็หมายถึงพระราชธิดาหรือพระราชโอรสอะไรก็ตามที่ ก็ต้องให้สภาให้ความเห็นชอบทั้งนั้น กรรมการว่าอย่างไรครับ ชี้แจงอีกที่ครับ

นายอมร จันทรมบูรณ์ (กรรมการ) : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผมเข้าใจว่าท่านสมาชิกอาจจะสับสนนิดหน่อย คือถ้าหากว่าจะแก้ในเรื่องการสืบราชสมบัติของพระราชธิดานั้น ก็เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งการประชุมร่วมกันได้เขียนไว้แล้วใน

อนุมาตรา (๑๖) นะครับ เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นต้องเติมเลยครับ เพราะว่าเนื้อหาที่เพิ่มเติมขึ้นมา นั้น เป็นเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ ถ้าหากจะแก้ไขส่วนนั้นก็ใช้วิธีการแก้ไขโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอนุมาตรา (๑๖) กระผมคิดว่าคงไม่ต้องเติม ขอบคุณครับ

นายแพทย์ อมาตยกุล : ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๑๖๔ กรรมการขอแก้คำว่า "จรรยาบรรณ" เป็น "ความประพฤติ" กระผมยังมีความเห็นว่า คำว่า "จรรยาบรรณ" นั้น ก็เป็นคำที่เหมาะสมอยู่แล้ว ก็ตรงกับว่า จรรยาแพทย์หรือทนาย ก็ไม่ได้ใช้ว่ามี การบังคับเกี่ยวกับความประพฤติของครู ก็ใช้ว่า มรรยาทวินัยครู กระผมยังมีความสงสัยว่าน่าจะใช้คำว่า "จรรยาบรรณ" ไว้ตามเดิม หรือถ้าจะให้เบาลงไปหน่อย ก็เรียกว่า คุณธรรมของสมาชิก กระผมขอประธานทราบเรียนท่านกรรมการได้กรุณาชี้แจง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : อันนี้ผมก็ไม่ค่อยจะเข้าใจครับ ผมจำได้ว่าสภาลงมติให้แก้คำว่า "ความประพฤติ" เป็น "จรรยาบรรณ"

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ใช่ครับ ที่นี้ กระผมมาคิดดู คือตอนนั้นผมไม่อยู่ในที่ประชุม ก็คำว่า "จรรยาบรรณ" นั้นมันเป็นคำสนธิของคำ "บรรณ" แปลว่าหนังสือ จรรยาบรรณ หนังสือว่าด้วยความประพฤติ ถ้าเราจะออกข้อบังคับเกี่ยวกับหนังสือว่าด้วยความประพฤติ ก็ออกไม่ได้ครับมันไม่ใช่ความประพฤตินี้ อย่างจรรยาบรรณข้าราชการ คือสมมุติประวัติของข้าราชการว่าท่านรับราชการมาเท่าไร แล้ว ถูกลงโทษหรือเปล่า ความดีมีอะไรบ้าง นั้นเขาเรียกว่าจรรยาบรรณ คือเป็นตัวทะเบียน จรรยาบรรณนี้ถ้าเราเขียนอย่างนี้ ผมคิดว่าข้อบังคับเกี่ยวกับความประพฤติก็ออกไม่ได้หรอก ออกได้แต่ว่าข้อบังคับเกี่ยวกับทะเบียนความประพฤติของสมาชิก จะไม่เข้ากัน แล้วก็...

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : แต่ว่าข้อนี้สภาลงมติแน่นอนเลยครับให้ใช้คำว่า "จรรยาบรรณ" แล้วกรรมการก็ยอมรับ ก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรคุณถาวรครับ เดี่ยวลองหาทางออก

นายถาวร ชะนะภัย : ท่านประธานที่เคารพ กระผมจะขอแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้สักเล็กน้อยนะครับ กระผมไม่เห็นด้วยกับที่ท่านกรรมการได้แปลคำว่า "บรรณ" คือ

หนังสือ "บรรณ" นี้คือคำหนึ่ง ๆ นั้นครับ มิจำเป็นที่จะต้องมีความหมายอย่างเดียว อาจมีความหมายได้หลายอย่าง กระผมยกตัวอย่างเช่นคำว่า "สมร" อาจจะไม่แปลว่า ใจ ก็ได้ อาจจะไม่แปลว่า ผู้หญิง ก็ได้ อย่างนี้เป็นต้น หรืออาจจะแปลว่า สนามรบ ก็ได้ คำว่า "บรรณ" มาจากภาษาบาลีครับ บรรณ มีความหมายนอกเหนือไปจากหนังสือแล้ว หมายถึงข้อบันทึกใด ๆ ที่จะมีผลใช้บังคับ จรรยาบรรณ จึงมีความหมายถึงข้อบังคับที่จะใช้เพื่อควบคุมจรรยา อย่างเช่น สัตยาบรรณ ก็เขียนในลักษณะนี้เหมือนกัน ก็มีความหมายข้อบันทึกซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ซึ่งกันและกัน อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นกระผมจึงคิดว่าคำว่า "จรรยาบรรณ" ในที่นี้ใช้ได้ครับ ที่ใช้ได้ เราได้เคยอภิปรายกันเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติของสมาชิก ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคน ที่เคยเป็นสมาชิกมาก่อน มีความตะขิดตะขวงใจว่า เหตุผลและภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนนั้นมักจะมองไปในทางที่ดี การที่จะมีคำจารึกว่า จรรยาบรรณนี้ไว้ น่าจะเป็นที่ยอมรับได้กระผมจึงมีความคิดเห็นว่าน่าจะรับไว้ได้ครับ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คือความเห็นของผมเองก็เห็นว่าไม่น่าจะเป็นปัญหา สำหรับคำว่า "จรรยาบรรณ" ก็คงจะเข้าใจว่าอะไร และผมก็ได้รับทราบจากท่านรองประธานประภาศน์ว่า ทางศาลก็เขียนเรียกว่า จรรยาบรรณของผู้พิพากษา ไม่ใช่ข้อกล่าวหากระเบื้องความประพฤติของผู้พิพากษาครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ กรรมาธิการก่อนจะมาเปลี่ยนถ้อยคำนี้ ก็ได้สำนักถึงว่า สภานี้ได้มีมติไปแล้วว่า ให้เขียนว่า "จรรยาบรรณ" ที่นี้ก็มีการพิจารณากันว่า เราจะเขียนรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีผลปฏิบัติหรือเพียงเขียนตามมติของสภา คือถ้าเขียนตามในทางปฏิบัติแล้ว มันอาจจะเกิดเป็นปัญหา เพราะการแปลของกรรมาธิการไม่ค่อยจะเหมือนกัน "บรรณ" มันก็แปลว่าใบไม้ ก็มี แปลว่าหนังสือ ก็มี กระดาษ ก็มี บันทึก ก็มี จรรยาบรรณก็อย่างที่กรรมาธิการท่านหนึ่งชี้แจงไปในที่ประชุมเมื่อวันก่อนว่ามันเป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้ ปัญหามันจะเกิดขึ้นว่า เมื่อสภาออกข้อบังคับไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ว่า ถึงเรื่องจรรยาบรรณ และสภานี้เราไม่ได้มาตัดสินหรือ ถ้าข้อพิพาทมันเกิดขึ้นระหว่างจรรยาบรรณกับความประพฤติ ไม่ศาลก็คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ เราก็คิดว่าเราไม่ได้เป็นทั้ง ๒ แห่ง จึงเสนอมา สภาเท่านั้น ถ้ายังยืนยันว่า "จรรยาบรรณ" ใช้ได้ ไม่มีการ

ชัดซึ้งประการใดเลย แล้วจะมีความสุขเป็นอย่างยิ่ง เพราะกรรมก็ไม่ค่อยชอบจรรยาบรรณ
เท่าไรหรอก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมก็ต้องขอมติละครับ

นายวิรัช กุมุทมาศ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมนายวิรัช กุมุทมาศ กระผม
ใครสนับสนุนให้คงคำว่า "จรรยาบรรณ" ไว้มากกว่าคำว่า "ความประพฤติ" เพราะว่ากระผม
ได้พูดในสภาเมื่อคราวก่อนนั้น บอกว่า คำว่า "ความประพฤติ" ดูจะเป็นเรื่องของวัยในระดับ
นักเรียน หรือนักศึกษา แต่ถ้าหากว่าเราในระดับซึ่งเป็นผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสมาชิกแล้ว ควร
จะใช้คำว่าที่สูง คือจรรยาบรรณดังที่ท่านรองประธานก็พูดถึงว่า แม้แต่ศาลก็ยังจะใช้จรรยา-
บรรณและทางครูเองก็ตาม ก็มีจรรยาบรรณของครู คำว่า "จรรยาบรรณ" แตกต่างกับคำว่า
"ความประพฤติ" อยู่บ้าง เพราะคำว่า "จรรยาบรรณ" นั้น เป็นข้อควรส่งเสริมในทางบวกให้
คนได้ทำในทางที่ดี แต่ความประพฤตินั้นมักจะพูดในด้านห้ามว่า ไม่ควรจะทำชั่ว อย่างนี้
อย่างนั้นเพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าเราควรจะพูดในด้านบวกมากกว่าพูดในด้านลบ จึงขอคง
คำว่า "จรรยาบรรณ" ไว้ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หมายความว่าอย่างไร คุณวิรัช ผมไม่เข้าใจ
ถ้าเป็นจรรยาบรรณแล้วไม่มีข้ออ้างความประพฤติใด ๆ

นายวิรัช กุมุทมาศ : มักจะเป็นรูปนั้นครับ ท่านครับ ส่งเสริมในทางบวกครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ควรใด ๆ อย่างนั้นรี

นายวิรัช กุมุทมาศ : ควรทำสิ่งนั้น ควรทำสิ่งนี้ ซึ่งเป็นไปในทางบวกครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ข้อห้ามไม่มี

นายวิรัช กุมุทมาศ : ไม่ค่อยมีครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คือจะไปออกข้อห้ามว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
อยู่บ้านชอยเลกมัยไม่ได้ ควรอยู่ชอยสวนพลูอะไรอย่างนั้นหรือ

นายวิรัช กุมุทมาศ : ครับ ควรจะอยู่ชอยสวนพลูอะไรมากกว่าอย่างนี้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอบคุณ

นายวิรัช กฤษฎา : ขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ไม่ทราบ เชิญครับ คุณอดุล

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมเห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ได้ลงมติไปแล้วว่า ให้ใช้คำว่า "จรรยาบรรณ" กระผมเองเป็นผู้ขอประทานเสนอ และสภา ก็ลงมติดังนั้น ปัญหานี้ก็ไม่น่าจะเกิดขึ้นอีก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ ผมว่าอย่างนั้น ผมว่าไม่ต้องลงมติหรอกครับ เขาเป็น "จรรยาบรรณ" สภาลงมติแน่นอนครับ ผมจำได้แก่เป็น "จรรยาบรรณ" และถือเป็นจรรยาบรรณอย่างในร่างครับ หน้า ๓๓ มีท่านผู้ใดยังติดใจอะไรอีกไหมครับ ไม่มีต่อไปหน้า ๓๔ ครับ กรรมการมีอะไรไหมครับ ในหน้า ๓๔

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ไม่มีครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ไม่มีท่านสมาชิกผู้ใดติดใจ ต่อไปหน้า ๓๕ ครับ คุณสุรพันธ์ หน้าไหนครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : หน้า ๓๔ นี้อยากจะขอประทานกราบเรียน ที่จริงมันไม่มี แต่ว่าหลังจากที่ทำให้ตรวจดูแล้วก็เกิดพบว่า สำหรับตำแหน่งใดๆ ที่เอ่ยถึงในรัฐธรรมนูญนี้ นะคะกำหนดไว้ว่า ให้ได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มาตราไหนครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : คือไม่มีเลยคะ ที่นี้พอส่วนที่ ๖ ไม่มีทั้งมาตรา ดิฉันไม่ทราบจะขอเรียนปรึกษาว่าเป็นเพราะความลืมของเราหรือเปล่า อย่างเทียบมาตรา ๑๐๐ มีกำหนดว่าประธาน รองประธานวุฒิสภา ประธาน รองประธานสภา หรือทั้งหมดนี้ ได้รับเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่เฉพาะผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาห้ามเป็นข้าราชการ ห้ามเป็นสมาชิก คือไม่เป็นอะไร หรือว่าเราตั้งใจให้มาทำงานโดยอุดมคติไม่มีอะไรเลย เพราะของตุลาการ มาตรา ๒๒๐ ก็กำหนดใน

ทำนองเดียวกัน อันนี้ดิฉันก็เรียนปรึกษาว่าจะทำประการใด หรือว่าทิ้งเอาไว้แบบนี้ คือตำแหน่งทั้งหลายที่เอ่ยถึงในสถานะคะ ถ้าไม่ใช่ข้าราชการ เรากำหนดว่าควรจะได้เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น ดิฉันขอประทานให้กรุณามาตรา ๑๐๐ และมาตรา.....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับเข้าใจแล้วครับ กำลังจะให้กรรมการชี้แจง เชิญคุณอมรครับ

นายอมร จันทรสุมบูรณ์ (กรรมการ) : ขอบคุณครับท่านประธานที่เคารพที่ข้าราชการ ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องเงินเดือนนั้น เนื่องจากข้าราชการทั้งหลายนั้นอยู่ภายใต้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะให้เงินเดือนหรือไม่ให้เงินเดือนก็ไปตรากฎหมายได้ เหตุที่มาตรา ๑๐๐ ได้ใส่ลงไว้นั้น ก็เนื่องจากเกรงว่าคณะรัฐบาลนั้นอาจจะให้เงินตอบแทนอื่น ซึ่งไม่อาศัยบทบัญญัติของกฎหมายเป็นการซื้อเสียง จึงบังคับไว้ว่าด้านสภาผู้แทนไม่ว่าจะเป็นประธานสภา รองประธานสภาหรือสมาชิกสภานั้นจะได้รับเงินต่อเมื่อต้องตราเป็นกฎหมายแท้ ๆ คือเป็นบทบัญญัติที่สภานี้ลงมติเอง ส่วนคณะรัฐมนตรีหรืออย่างอื่นนั้นก็เป็นเรื่องที่สภานี้จะออกกฎหมายให้เงินเดือน ไม่ให้ก็ได้ เจตนาเป็นอย่างนั้นครับ ขอบคุณครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : ไม่ใช่คะ สำหรับผู้ตรวจเงินแผ่นดินสะคะ ที่ดิฉันกราเรียนนี้ไม่ใช่ข้าราชการนะคะ คือไม่มีตำแหน่งอะไรเลย แต่เรามาให้ทำงาน ๖ ปี แล้วก็ไม่มีสิทธิได้ไม่ใช่ข้าราชการนะคะ ที่ตำแหน่งอันนี้

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมการ) : ท่านประธานครับ รัฐธรรมนูญไปเขียนหุยมหยมกระทั่งเงินเดือนก็ต้องเขียนกันหมด ข้าราชการพลเรือน ภารโรง ครูประชาบาล รัฐมนตรี อะไรก็ต้องเขียนกันเประอะไปหมด, แต่จริง ๆ มันเป็นอย่างนี้ครับ จะตั้งตำแหน่งอะไรขึ้นมามันต้องมีพระราชบัญญัติ ข้าราชการฝ่ายรัฐสภาต้องมีพระราชบัญญัติว่าจะให้เงินเดือนเท่าไร ข้าราชการพลเรือนก็ต้องมีพระราชบัญญัติว่าจะให้เงินเดือนในอัตราไหนขึ้นใด และก็ประธานสภา สมาชิกสภาก็ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติทั้งสิ้น รัฐธรรมนูญเขียนไว้นี้ไม่จำเป็นจะต้องระบุไว้ว่าจะต้องได้เงินหรือไม่ได้เงิน แต่ถ้าไม่ได้เงินมันก็ต้องไม่ได้ เพราะมันไม่มีใครมาทำงานและไปบังคับเขาก็ไม่ได้มันขัดเสรีภาพ ก่อนที่จะเอาตรวจ

เงินแผ่นดินหรือเอาอะไรต่ออะไรเกิดขึ้นมาในสภานี้ต้องมีพระราชบัญญัติทั้งสิ้น และในพระราชบัญญัตินั้นการแต่งตั้งข้าราชการ ก็ต้องมีเงินเดือนตามชั้น ตามตำแหน่งกำหนดหน้าที่ทั้งสิ้น และสภาเป็นผู้อนุมัติเห็นควรไม่เห็นควรทั้งสิ้น ก็เลยเรียนเสียเลยว่าพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนก็จะเข้ามาอีก ๒ ฉบับ ทั้งการเมืองและสามัญ ก็เรื่องเงินเดือนทั้งสิ้น ผมกราบเรียนอย่างนี้ครับ จึงไม่ได้เขียนไว้

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : ดิฉันไม่ได้เรียนสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยราชการของผู้ตรวจเงินแผ่นดินนะคะ ตามมาตรา ๑๖๕ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินนี้จะเป็นข้าราชการไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องไปเอาคนนอกมา แล้วก็อาจจะมาเป็นอะไร คือถ้าเมื่อเจ็ดปีมาแล้ว ต้องลาออกจากข้าราชการทันทีค่ะ ที่ท่านกรรมาธิการกรุณาชี้แจงเมื่อสักครู่นี้ท่านคงหมายถึงหน่วยราชการภายใต้บังคับบัญชาของผู้ตรวจเงินแผ่นดินมากกว่า คือข้าราชการเหล่านั้น ดิฉันไม่ได้ติดใจว่าข้าราชการเหล่านั้นจะได้เงินเดือนอย่างไร ดิฉันสงสัยตัวผู้ตรวจเงินแผ่นดินคนเดียว เพราะในนี้ไม่เอ่ย แต่ถ้าจะไม่เอ่ยว่าใครควรจะได้ประโยชน์ตอบแทนทำไมมาตรา ๑๐๐ เรายังไปเอ่ยว่าประธานสภาหรือผู้นำฝ่ายค้านหรือใครจะได้รับเงินประจำตำแหน่งตอบแทนมาตรา ๒๒๐ ก็กำหนดให้ตุลาการซึ่งไม่ใช่ข้าราชการเหมือนกันได้รับเงินประจำตำแหน่งตอบแทนเหมือนกัน ดิฉันขอเรียนว่าบุคคลคนเดียว แล้วตัวผู้ตรวจเงินแผ่นดินไม่ใช่ข้าราชการรัฐสภา

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ท่านผู้ตรวจเงินแผ่นดินไม่ใช่ข้าราชการ แต่กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็กำหนดเงินเดือนของผู้ตรวจเงินแผ่นดินไว้ได้เช่นเดียวกับองคมนตรี ก็ไม่มีกฎหมาย แต่ว่ารัฐบาลอาจจะกำหนดเงินเดือนให้ได้นะครับ ที่นี้สำหรับสมาชิกสภานี้ทำไมถึงต้องกำหนดไว้ เพราะว่าป้องกันไม่ให้รัฐบาลไปตั้งหรือออกพระราชกฤษฎีกาตามใจชอบ ให้สภาทราบว่าเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของสมาชิกสภานั้น ควรจะให้ประชาชนได้รับรู้โดยออกเป็นพระราชบัญญัติ สำหรับคณะรัฐมนตรีก็ไม่ได้เขียนเงินเดือนเงินดาวไว้ในหมวดว่าด้วยคณะรัฐมนตรี ความจริงก็เป็นคนสำคัญเหมือนกัน แต่ไม่ได้เขียน แต่เขาไปอยู่ในหมวดว่าด้วยข้าราชการการเมือง หรือข้าราชการพลเรือน ซึ่งแล้วแต่จะแยกหรือไม่แยกออกไปผมว่าไม่มีปัญหาครับ

นายชำนาญ พจนานาท่านประธานที่เคารพ กระผมไม่แน่ใจว่าการประชุมคราวก่อน มาตรา ๑๓๑ นี้กระผมได้รับคำยืนยันจากท่านกรรมาธิการแน่นอนหรือเปล่าว่า คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเดี๋ยวนี้นี้ทั้งหมด จะมาสังกัดหน่วยงานของรัฐสภา กระผมยังไม่แน่ใจเหมือนกัน กระผมขอทราบจากกรรมาธิการครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ): ท่านประธานครับ เราร่างรัฐธรรมนูญมา เราไม่ได้คิดว่ากรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญจะมาเป็นรัฐบาลหรือจะมาเป็นสมาชิกสภา ถ้าหากว่าการที่เราร่างรัฐธรรมนูญเสร็จไปแล้ว เป็นอย่างนั้นแล้วแต่สภาข้างหน้าไม่เอา ก็ไม่น่าว่าเขาจะเอาหรือไม่เอามา หรือว่าถ้าหากว่ารัฐบาลใหม่ที่ราษฎรเลือกตั้งมา เขามั่นใจว่าจะไม่เอาคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมาอยู่สภา เขาก็คงไม่เอามา แต่เราเขียนไว้โดยเพียงแสดงเจตนาว่า การตรวจเงินแผ่นดินนั้นเป็นเงินของราษฎร ก็ควรจะให้ตัวแทนของราษฎรได้ตรวจ เหมือนอย่างเพื่อนกรรมาธิการร่วมคณะของผมได้เรียนชี้แจงไว้แล้วว่าจะตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นก็ควรที่จะตรวจเงินของตัวได้ แต่ไม่ใช่ผู้จัดการตรวจ วัตถุประสงค์มีเพียงเท่านั้นอนาคตไม่มีใครทายได้เลย เพราะเราก็ไม่รู้ว่าพวกเราในที่นี้จะเข้ามาเป็นสมาชิกสภาหรือเป็นรัฐบาลหรือเปล่าผมกราบเรียนอย่างนี้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ความจริงการถามเช่นนี้ออกจะไม่ถูกต้องกับข้อบังคับ เพราะเหตุว่าการพิจารณารัฐธรรมนูญครั้งนี้เป็นเรื่องของถ้อยคำ เป็นเรื่องที่ขัดกันเท่านั้น ไม่ใช่มาถามว่าตรวจเงินแผ่นดินจะโอนไปหรือเปล่าหรือไม่โอน ความจริงคร่าวก่อนผมก็ถามให้แล้ว กรรมาธิการตอบไม่ได้ ตอบได้แต่ตอบคนละทาง ไว้รู้กันทีหลังก็แล้วกัน ต่อไปหน้า ๓๖ ครับ

นายเพทาย อมาตยกุล: ท่านประธานที่เคารพ หน้า ๓๖ มาตรา ๑๔๐ นี้ กรรมาธิการตัดคำว่า "รัฐมนตรี" ในบรรทัดที่ ๓ ออก กระผมเห็นว่าการตัดคำว่า "รัฐมนตรี" ออกนี้ จะทำให้ความเสียไป เนื่องจากว่าในวรรคท้ายของมาตรานี้ใช้คำว่า "ก็มีได้ด้วย" เป็นการเน้นว่า รัฐมนตรีนั้นจะเป็นผู้จัดการ กรรมการที่ปรึกษา ตัวแทนอะไรต่าง ๆ นั้นก็มีได้ด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อ "ก็มีได้ด้วย" แล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องมียุติมนตรีอยู่ในบรรทัดที่ ๒ ไม่ควรที่จะตัดออก กระผมขอกราบเรียนว่าไม่ควรจะตัดออกครับ ขอให้ท่านกรรมาธิการได้ชี้แจงว่าจะตัดหรือไม่ ถ้าจะตัดออกก็ต้องตัดว่า "ก็มีได้ด้วย" ออกด้วย

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน ความจริงคำนี้ได้ตัดไปแล้วนะครับ ที่นี้เผอิญเสนอมาใหม่เพราะลืมขีดฆ่าคำว่ารัฐมนตรีออก ก็หมายความว่าประธานอยู่ข้างต้นแล้วนี่ครับ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งอะไรก็ได้ และก็จะเป็นอะไรก็ได้ด้วย และความหมายมันชัดเจน ถ้าไปเขียนก็พิมพ์เอ๋ยไป รัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดการอะไรนี่คำนี้ไม่ต้องใช้ครับ เพราะว่าประธานอยู่ข้างหน้าแล้ว รัฐมนตรีอยู่คำแรกของมาตรา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ตัดมาตั้งแต่วาระที่ ๒ แล้วใช่ไหมครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ครับ

นายประวิณ ณ นคร : ท่านประธานที่เคารพ ความจริงกระผมยกมือขอพูดหน้า ๓๕ แต่เผอิญท่านสมาชิกผู้ที่มีเกียรติท่านหนึ่งได้ขอพูดหน้า ๓๕ เลยข้ามไปหน้า ๓๖ เลยครับหน้า ๓๕ มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง อ่านดูแล้วคล้ายๆ กับความสับสนจะกลายเป็นประธานมีหลายคนไปครับ คือความว่า "ให้รัฐสภาตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาสอบสวนรายงานของผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการที่กล่าวนี้ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหนึ่งคน..." อ่านแล้วคล้ายๆ ว่ามีคำว่าประธาน เป็นประธานโดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันนั้นเป็นประธาน และมีจำนวนมากกว่า ฟังดูคล้ายๆ ว่าประธานมีจำนวนมากกว่า ถ้าจะแก้ความกลับเสียหน่อย ซึ่งกระผมขอเรียนถามท่านกรรมาธิการว่าจะสมควรหรือไม่ ถ้าจะแก้โดยให้เติมคำว่า "ให้" เข้าไปอีกตัวครับ "โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี" และตัดคำว่า "เป็นประธาน" นั้นออกเสีย "มิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหนึ่งคน" และก็เติมความตรงนี้ว่า "และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นประธาน..." แล้วก็ต่อไปจะได้หรือไม่ครับ กระผมขอเรียนถามครับ

นายเสวตร เกี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): ท่านผู้เป็นประธาน เรื่องมันก็ยืดเยื้อกว่า ครั้น คือว่ามีจำนวนมากกว่า หมายความว่า อย่างนี้ครับ พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองมีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี มีมากกว่ากัน คือกระผมพยายามเขียนให้มันรัดกุม ที่ท่านสมาชิกเสนอมาก็ยาวความ อันนี้ มันก็ได้ความแล้ว คือไปเข้าใจได้ คือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นประธาน คือหมายความว่าก็คล้าย ๆ ว่าฝ่ายค้านนี้เป็นประธาน แล้วก็ให้คณะกรรมการนั้นมีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายรัฐบาลความหมายมีเท่านี้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ต่ไปหน้า ๓๗ นะครับ ระหว่างนี้ท่านผู้ใด ตัดใจสงสัยข้อความอย่างใดในหน้า ๓๗ ถ้าไม่มี ผมจะขอผ่านไปเป็นหน้า ๓๘

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต: หน้า ๓๗ นะคะ มาตรา ๑๘๘ ตอนสุดท้ายที่เอ่ยถึงความ เป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวนี้สำหรับอนุมาตรา (๓) ดิฉันอยากทราบเรียนถามท่าน กรรมาธิการว่า ความตั้งใจเราหมายความว่า ถ้าเมื่อเป็นรัฐมนตรีนี้จะต้องเป็นสมาชิกพรรค การเมืองหรือเบ้าละคะ คือที่ดิฉันสงสัยว่าใช้คำว่า "ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๑๗" คืออันนี้เป็นการลอกของเก่ามาแต่เดิม มาตรา ๑๑๗ เดิมนั้นนะคะ เราตัดคำว่า "เป็นสมาชิกพรรคการเมือง" ออกแล้วก็สภานี้ให้เติมคำว่า "เป็น สมาชิกพรรคการเมือง" เข้าไป สำหรับผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ถ้าเผื่อว่าเป็นความ จงใจของสภาว่า ใครจะเป็นรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ก็ใช้มาตรา ๑๑๗ ได้ เฉย ๆ แต่ถ้าเผื่อคิดว่าอาจจะมีการไปเชิญผู้ทรงคุณวุฒิธรรมดา ซึ่งยังไม่ทันเป็นสมาชิกพรรค การเมืองมาเป็น ก็น่าจะใช้ว่า มาตรา ๑๑๗ (๑) หรือ (๒)

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมาธิการ): ท่านประธานครับ กรรมาธิการคิดว่า การ กำหนดจำนวนสมาชิกสภาที่จะไปเป็นรัฐมนตรีนั้นมาอยู่ในหมวดต้น ๆ แล้ว แล้วก็เปิดโอกาส แล้วว่า ถ้าหากว่าเชิญบุคคลภายนอกนั้นไม่มีการขัดข้องประการใด เพราะฉะนั้นการที่เขียน ไว้อย่างนี้นั้นก็คำนึงถึงหมวดข้างต้นเพื่อให้สัมพันธ์กันว่า รัฐมนตรีนั้นประกอบด้วยคน

๒ ประมาท ประมาทหนึ่งถูกบังคับให้สังกัดพรรคการเมือง เพราะการจะเป็นสมาชิกสภานั้น จะต้องสังกัดพรรคการเมือง กระทบหมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนวุฒิสภานั้น ไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ว่าจำนวนวุฒิสภากิติและคนนอกกิตินั้น จำนวนต้องน้อยกว่าและเป็นรัฐมนตรีได้ คิดว่าเขียนไว้อย่างนี้นั้นพอปฏิบัติได้ กระทบก็ทราบเรียนได้เท่านี้

นางสุรีพันธุ์ มณีวัต : เพราะฉะนั้นก็จะคัดค้านกับอันนี้ซิคะ ที่ดิฉันทราบเรียนว่ากรรมการต้องการอะไรแน่ ถ้าแปลว่าบุคคลภายนอกเป็นได้ เชิญวุฒิสภาไม่จำกัด นี่ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ “(๓) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๑๗ เอ่ยไว้เฉยๆ นะคะ มาตรา ๑๑๗ ถ้าเราดูย้อนกลับไปในมาตรา (๑) คือไม่มีชาติสัญชาติไทยหรือว่าค้นพบมีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์แล้วก็ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เพราะฉะนั้นก็เป็นไม่ได้ ดิฉันถึงได้ทราบเรียนถามว่า ถ้าเผื่ออันนี้มันก็น่าจะแก้มาตรา ๑๑๗ อันนี้เฉยๆ เติมคำว่า “(๑) หรือ (๒)”

นายอมร จันทรสุมบูรณ์ (กรรมการ) : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ ปัญหานี้เป็นปัญหาหลักการนะครับว่า ในมาตรา ๑๑๗ นั้น มีคุณสมบัติอยู่ ๓ ประการและรัฐมนตรีนั้นมีทั้งรัฐมนตรีที่ต้องเป็นสมาชิกกับรัฐมนตรีซึ่งมาจากบุคคลภายนอก ถ้าหากว่าทั้งไว้ตามร่างของกรรมการนั้น ก็หมายความว่ารัฐมนตรีที่มาจากสมาชิก ถ้าขาดคุณสมบัติในเรื่องพรรคแล้วก็จะขาดจากรัฐมนตรีไปด้วย แต่ถ้าหากว่าเติม “(๑) หรือ (๒)” ก็หมายความว่ารัฐมนตรีนั้นยังคงอยู่ในตำแหน่งได้ทั้ง ๆ ที่ขาดจากความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นปัญหาหลักการว่าจะเติมหรือไม่เติม

นายชานาญ พงนา : ท่านประธานที่เคารพ กระทบเห็นด้วยขออนุญาต เอ่ยถามคุณสุรีพันธุ์ คือ ในกรณีที่กรรมการชี้แจงเมื่อที่ รัฐมนตรีที่เป็นสมาชิกจะขาดจากสมาชิกภาพก็ต่อเมื่อรัฐมนตรีนั้นน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง แต่ในกรณีที่รัฐมนตรีคนนั้นเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ แต่บังเอิญสมมติว่าคณะรัฐมนตรีมี ๓๐ คน แต่ไปตั้งจากสมาชิกสัก ๑๕ คน หรือ ๒๐ คน ก็ตาม ถึงแม้ว่ารัฐมนตรีคนนั้นขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่เขาก็ยังเป็นบุคคล ถือว่าเมื่อขาดแล้วเขาก็เป็นบุคคลภายนอก กระทบเห็นว่าจะไม่ขาดจากความเป็นรัฐมนตรีอย่างที่คุณเตอร์มอร์ ชี้แจงเมื่อที่ กระทบจึงเห็นตามคุณสุรีพันธุ์จะ

ขาดก็ต่อเมื่อถ้าจำนวนรัฐมนตรีน้อยกว่ากึ่งหนึ่งอย่างนี้ กระผมเห็นว่าขาด ขาดทั้งสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และขาดทั้งสมาชิกภาพของรัฐมนตรีด้วย แต่ว่าถ้าจำนวนยังเกินกึ่งหนึ่ง กระผมเห็นว่าขาดเฉพาะผู้แทนราษฎร แต่ว่าความเป็นรัฐมนตรีนั้นยังเป็นอยู่ครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน คือคำห้วงของสมาชิกผู้มีเกียรติมีเหตุผลนะครับ คือว่าสมมติว่ารัฐมนตรีไม่ได้มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้าเราเขียนมาตรา ๑๑๗ เขาจะต้องออกไปด้วย ถ้าเขาไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เพราะฉะนั้น กระผมคิดว่าจะต้องแก้ไข ขอแก้เป็นดังนี้ครับ “(๓) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๑๗ (๑) หรือ (๒) ในกรณีที่รัฐมนตรีมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ (๑) (๒) หรือ (๓) ในกรณีที่รัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” คือหมายความว่าสำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้ก็มี ๒ ข้อ ไม่เกี่ยวกับเรื่องพรรคการเมือง ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ถ้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มี ๓ ข้อ ต้องแยกออกไปอย่างนั้นถึงจะถูกต้อง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ครับ ผมเห็นว่าที่กรรมาธิการ คุณเสวตร ขอแก้มานั้นแจ่มแจ้ง คือไม่เป็นปัญหาได้ในอนาคต ท่านสมาชิกก็คงจะเห็นด้วยกับผมทุกท่าน เมื่อไม่มีผู้ใดคัดค้านหรือมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ถือว่าที่ประชุมอนุมัติให้แก้ตามนั้นได้ ต่อไป หน้า ๓๘ ครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ที่กรรมาธิการขอแก้ก็ขอให้ไปตามที่ขอแก้แหละครับ ที่พิมพ์เสนอท่านสมาชิกไปแล้วนะครับ คือว่าในอนุมาตรา (๓) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ มี (๑) (๒) (๓) หรือ (๖)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : หน้า ๓๘ ครับ ไม่มีผู้ใดตั้งใจสงสัยผมขอผ่านไป

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน มาตรา ๑๘๘ นี้ขอแก้ที่คำว่า “ที่” เป็น “อัน” ให้เหมือนกับมาตรา ๑๒๔ (๔) ครับ เหตุการณ์จะได้สอดคล้องกัน “กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘”

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ไม่มีท่านผู้ใดขัดข้องนะครับ ก็เป็นไปตามที่
 กรรมาธิการขอแก้ ต่อไปหน้า ๓๙ ครับ ไม่มีท่านผู้ใดตั้งใจ ผมขอผ่านไป หน้า ๔๐

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): มาตรา ๒๐๘ ซึ่งเสนอไว้นั้น พิมพ์
 เกินไปคำหนึ่งครับ อ่านว่าอย่างนี้ครับ "มาตรา ๒๐๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้
 ผู้พิพากษาพ้นจากตำแหน่ง

ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์"
 คำว่า "หน้า" ไม่มี "ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ต่อบังคับพระมหากษัตริย์ อย่างนั้นหรือครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): "องค์" ไม่มี ครับ แก้เป็น "ต่อ
 พระมหากษัตริย์" เหมือนกับคณะรัฐมนตรีหรือองคมนตรี

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: เข้าใจแล้วครับ ผมสังเกตว่าในร่างที่อยู่ในมือ
 ผมนี้ มาตรานี้ยังใช้คำว่า "ถอดถอน" อยู่ครับ ซึ่งได้แก้กันไปหมดแล้วว่า ให้เป็นการพ้น
 จากตำแหน่งครับ ที่กรรมาธิการขอแก้มา ผมเห็นว่าถูกแล้วครับ ต่อไปหน้า ๔๑ ครับเชิญ
 คุณประวีณครับ

นายประวีณ ณ นคร: ท่านประธานที่เคารพ หน้า ๔๑ มาตรา ๒๑๐ บรรทัดที่
 ๔ ความท้ายบรรทัดว่า "ผู้รับบำนาญ" คำนี้เป็นคำที่ทำกรรมาธิการแก้จากเดิม คำว่า "ข้าราชการ
 บำนาญ" แก้ในการประชุมครั้งที่แล้ว กระผมไม่ทราบว่า จะเป็นเรื่องของถ้อยคำ หรือเป็นเรื่อง
 ของหลักการ จึงขอประธานกราบเรียนเพื่อโปรดพิจารณาว่าคำว่า "ผู้รับบำนาญ" นี้ จะไม่รวม
 ผู้รับบำเหน็จ ถ้าใครออกรับบำเหน็จก็เลยเป็นไม่ได้ถ้าตัดคำว่า "รับบำนาญ" ออกเสีย เป็นว่า
 "กับจากผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว" ความจะได้เท่ากัน แต่ว่ารวมผู้รับบำเหน็จ
 ด้วย อันนี้ไม่ทราบว่าเป็นหลักการหรือเป็นถ้อยคำ ขอประธานกราบเรียนเพื่อโปรดพิจารณา
 ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: เชิญกรรมาธิการครับ

นายเฉลิมชัย วสีนนท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ คือที่กรรมาธิการ ขอแก้คำว่า "ข้าราชการผู้รับบำนาญ" เป็น "ผู้รับบำนาญ" นั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากหลักการเดิม ที่นี้ปัญหาที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติสงสัยว่า ถ้าเขียนไว้เช่นนี้จะไปตัดผู้รับบำนาญด้วยหรือไม่ ปัญหาที่กระผมเข้าใจว่าคงจะไม่ยอมรับผู้ที่ได้รับบำนาญ เพราะเหตุว่าผู้รับบำนาญกับผู้รับบำนาญจะต้องประพฤติตนต่างกัน เพราะผู้รับบำนาญถ้าเกิดไปประพฤติตนไม่ดีขึ้นมา เขาอาจจะงดบำนาญได้ ส่วนผู้รับบำนาญนั้นรับไปแล้วก็ได้ตัดขาด เรียกว่าขาดลอยไปเลยจากวินัยข้าราชการ ไม่ต้องปฏิบัติตน สมมติว่าไปถูกจำคุกก็ไม่ถูกเอาบำนาญคืน แต่พวกผู้รับบำนาญ ถ้าไปติดคุกก็ต้องถูกงดบำนาญ ฉะนั้นเข้าใจว่าเป็นเจตนาเขาต้องการเฉพาะผู้รับบำนาญเท่านั้น

นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล : ท่านประธานที่เคารพ กระผมยกมือไม่ทันขอความกรุณาย้อนกลับไปหน้า ๓๙ จะได้ไหมครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ได้ครับ ไม่เป็นไร ท่านอธิบดี เถาเลย

นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล : มาตรา ๑๕๓ ครับ พรรคสาม เห็นว่า "กฎอัยการศึกตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะมีผลใช้บังคับเกินสามสิบวันได้อีกเป็นเวลาเท่าใด ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา" กระผมเห็นว่า คำว่า "เป็นเวลาเท่าใด" นั้น มันยังไม่ชัดเจนครับ มันอาจจะเห็นว่าเราเรียกระยะเวลามากกว่า เพราะเวลามันอาจจะเกินก็ชั่วโมงครับ เพราะฉะนั้นขอความกรุณา ที่จะมีผลเกิน ๓๐ วันได้เป็นระยะเวลาเท่าใด

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กรรมาธิการครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ไม่ชัดเจนครับที่จะเติม "ระยะเวลา"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : "ระยะเวลา" นะครับ เชิญคุณอดุลครับ

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอประทานอนุญาตย้อนกลับไปมาตรา ๑๘๘ ที่คณะกรรมาธิการได้ขอแก้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มันจะไม่ย้อนไปมากหรือ เดียวก็ไป ๑ เท่านั้นแหละ

นายอดุล วิเชียรเจริญ : กระผมยังข้องใจ ไม่ทราบ กระผมมีวแต่หาเอกสารดูว่า ได้เคยมีมติตามที่จะให้คณะกรรมการขอแก้ กล่าวคือในมาตรา ๑๘๘ นั้นให้ตัดตามที่ อ้างอิง การที่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) นี้ให้ตัดหรือเปล่านั้น คณะกรรมการที่ขอแก้มาใหม่ จึงขอให้ตัดคำเหล่านั้นออก และให้คงไว้แต่เฉพาะ “ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) ” กระผมเกรงว่าถ้าหากว่าไม่มีมติดังกล่าวแล้ว แล้วจะไปตัดสาระสำคัญของมาตรา ๑๖๖ (๑) (๒) (๓) และ (๖) ดังกล่าวออกนี้ครั้น คนที่เป็นรัฐมนตรีนั้นแม้กระทั่งคนวิกลจริตก็ยังเป็นอยู่ได้จะเป็นอย่างนั้นหรือเปล่าครับ ท่านกรรมการและถูกคุมขังโดยหมายของศาลก็เป็นได้ทุหนวก เป็นไป คือขณะนั้นไม่เงิน ไขหูไม่หนวก หรือไม้บ้า แต่ต่อมาบ้างก็ยังเป็นได้

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมการ) : ท่านผู้เป็นประธานที่ตัดมาตรา ๑๖๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ออกนั้นได้ใช้อุมาตรา (๓) ของมาตรา ๑๑๘ แทนอยู่แล้ว ใน อนุมาตรา (๓) ของมาตรา ๑๑๘ นั้น ได้บัญญัติไว้เหมือนกัน คือว่า ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ความเดียวกันไม่มีภพรอง คือตัดอันนี้ออกแล้วใส่เข้าไปแทน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอบคุณครับ ต่อไปพิจารณาหน้า ๕๑ ครับ

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ สำหรับมาตรา ๒๑๐ ที่เมื่อกี้คณะกรรมการได้เสนอไปบอกว่า จากผู้ที่รับบำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว กระผมเกรงว่าเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๑๐ นี้จะเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งใช้คำว่า “ข้าราชการบำนาญ” และข้าราชการบำนาญในที่นั้น น่าจะหมายถึงผู้ที่รับบำเหน็จและบำนาญด้วย ที่นี้มาแก้ถ้อยคำใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา อื่นๆ อย่างนี้ กระผมยังเห็นด้วยกับคุณประวิณ ที่ว่าควรจะให้กว้างเอาไว้ และควรจะเขียนว่า “กับจากผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว” น่าจะตรงกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการมากกว่าที่จะถือตามร่างของคณะกรรมการ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ร่างของคณะกรรมการนี้ ร่างจากวาระที่ ๒ ผ่านไปแล้วใช่ไหมครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ): คือขอแก้ร่างเดิม ผู้รับบำนาญเท่านั้น หรือข้าราชการบำนาญ ไม่ใช่ข้าราชการบำเหน็จ ก็เขียนตามของเดิม คือแก้ถ้อยคำเท่านั้นเอง

ประธานสภาิติบัญญัติแห่งชาติ: คือเจตนาผมเนี่ยไม่ถึงผู้รับบำเหน็จแน่นอน
๔๒ ครีบ

นายศักดิ์ สายบัว: ท่านประธานครับ มาตรา ๒๑๐ ผมมีความเข้าใจเช่นคุณประวีณ และที่ท่านกรรมธิการที่ชี้แจงเมื่อกี้ ที่แรกเราใส่คำว่า "ข้าราชการบำนาญ" นั้น ผมคิดว่าคำว่า "ข้าราชการบำนาญ" นั้น ตามที่จำกัดความไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้หมายถึงผู้รับบำเหน็จด้วย และผมว่าเจตนาที่ผมคิดว่าคงจะให้เลือกจากผู้ที่เคยเป็นผู้พิพากษา ซึ่งหมายถึงผู้รับบำเหน็จด้วย พอกรรมธิการชี้แจงบอกว่าไม่รวมผู้รับบำเหน็จ ไม่ใช่เจตนาผมคิดว่าตอนที่เรามติในนั้น และขอเปลี่ยนถ้อยคำ ก็คิดว่าเป็นเรื่องเหมือนกัน แต่ปรากฏว่าพอฟังคำอภิปรายแล้วไม่เหมือนกัน ผมคิดว่าผมยังเห็นด้วยแล้วผมคิดว่าตอนที่เราพิจารณากันนั้น เราคิดว่ารวมทั้งผู้รับบำเหน็จก็คือคนที่เคยเป็นผู้พิพากษาแล้วออกจากราชการไปจะรับอะไรไม่สำคัญ ผมคิดว่าอย่างนั้น

ประธานสภาิติบัญญัติแห่งชาติ: ก็นี้แหละครับ กรรมธิการ ๓ ท่านชี้แจงคนละอย่าง ขอให้ชี้แจงเป็นยกย่งเดียวกันให้เด็ดขาดเสียที่ได้ไหม

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมธิการ): ท่านประธาน ร่างเดิมของรัฐบาลคือ "ข้าราชการบำนาญ" ข้าราชการบำนาญกับข้าราชการรับบำเหน็จไปแล้วไม่เหมือนกัน คือข้าราชการบำนาญอยู่ในวินัย มีวินัย ถ้าไม่ดีเขาตัดบำนาญ แต่รับบำเหน็จรับไปทีเดียวเอาไปหมดเลย แล้วไม่มีผูกพันกับราชการอีกแล้ว แต่ว่าข้าราชการบำนาญยังมีผูกพันอยู่ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ กรรมการของรัฐบาลก็เห็นว่าให้เฉพาะผู้รับบำนาญเท่านั้น เพราะยังมีข้อผูกพันอยู่กับรัฐบาล คือว่าถ้าทำไม่ดีอาจจะงตบำนาญเสียก็ได้ แต่บำเหน็จพอรับไปแล้วไม่มีผูกพันรัฐบาลอีกต่อไป รับไปเลยเด็ดขาดไปเลย ไม่เป็นอะไรหมด ข้าราชการก็ไม่เป็นแล้ว ไม่เรียกว่าข้าราชการบำเหน็จ ไม่เคยเรียกเลย

นายศักดิ์ สายบัว: ท่านประธานที่เคารพ ถ้าหากว่าคำชี้แจงของท่านกรรมธิการเป็นอย่างที่ชี้แจงเมื่อกี้ตอนอภิปรายนั้น ผมว่าความเข้าใจตอนที่เราพิจารณานั้นแล้วเจตนาผมเนี่ย

ก็คือว่า ผมไม่คิดว่าเราแยกจากข้าราชการจะรับเงินเดือนเป็นข้าราชการรับบำเหน็จหรือบำนาญ แต่ผมว่าจริง ๆ เราต้องการเลือกเอาจากผู้ที่เคยเป็นผู้พิพากษา ผมคิดว่าเป็นเจตนาธรรมณ์อย่างนั้น นอกจากนั้นผมคิดว่าเป็นเรื่องถ้อยคำว่าหมายความว่าอย่างไร แต่ผมไม่คิดว่าทำไมไม่มีเหตุผลอะไรนะครับ ที่เราจะเลือกจากผู้ที่เคยเป็นผู้พิพากษา เห็นว่าคนหนึ่งรับบำนาญควรจะได้มาเป็น ถ้าหากรับบำเหน็จ ไม่ควร ผมไม่เห็นว่ามันจะอยู่ตรงนี้ตามเจตนาธรรมณ์ ความเข้าใจตอนนั้นผมว่าไม่ได้เป็นอย่างนี้แน่ครับ

นายสนอง ตูจันตา (กรรมาธิการ): ท่านประธานครับ สำหรับตามร่างนี้ที่จะให้ว่าผู้ที่เคยรับราชการมาเป็นกรรมการตุลาการได้ ผมคิดว่าคงไม่ต้องด้วยเจตนาธรรมณ์ เพราะว่าผู้ที่เคยรับราชการนี้อาจจะเป็นผู้ที่ถูกให้พ้นจากราชการไปก็ได้ คือมีความผิดออกไปพวกนี้ไม่ได้รับบำนาญหรือครับ เมื่อเป็นอย่างนี้ผมก็คิดว่าบุคคลอย่างนี้ตามเจตนาธรรมณ์ก็ คงไม่ต้องกรที่จะให้มีสิทธิที่จะเป็นกรรมการตุลาการตามที่ร่างไว้จึงเรียกว่า "ข้าราชการบำนาญ" แต่ว่า ข้าราชการบำนาญนั้น เมื่อไม่ได้ใช้ค่านั้นแล้ว ผมก็คิดว่าค่าของตำแหน่งกรรมาธิการเสวตร่างไว้ก็น่าจะสมควร

นายปรีดี เกษมทรัพย์ (กรรมาธิการ): ท่านประธานที่เคารพ สำหรับมาตรา ๒๑๐ นี้ กระผมเข้าใจว่าที่ต้องการให้ข้าราชการบำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษา ให้มีสิทธิได้เป็นกรรมการตุลาการนั้น ก็เนื่องจากว่าผู้นั้นได้รับใช้ราชการในทางตุลาการ แล้วก็มีจิตใจที่จะรักษาขนบธรรมเนียมและความดีของสถาบันนี้ จึงให้ผู้ที่เคยเป็นข้าราชการตุลาการให้มีสิทธิได้รับเลือกเป็น ก.ต. เพราะฉะนั้นปัญหาไม่ได้อยู่ที่ว่าจะเป็นข้าราชการที่รับบำนาญหรือรับบำเหน็จ เพราะฉะนั้นปัญหาไม่สำคัญ อยู่ที่ว่าเขาได้รับราชการเป็นผู้พิพากษาแล้ว แล้วรับบำเหน็จไปก็ยังเป็นข้าราชการที่เคยรับราชการมาอยู่ ควรจะให้เขาได้มีสิทธิเป็นกรรมการตุลาการได้ ไม่ใช่เพราะเหตุว่าเพียงแต่วิธีจะให้เงินเขาตอนเขาออกจากราชการมารับเงินไปก้อนหนึ่ง หรือว่ารับเงินต่อ ๆ กันแล้วทำให้เขามีสิทธิแตกต่างกัน ผมเข้าใจว่าตามร่างและเจตนาของคณะกรรมาธิการไม่ได้คิดว่าจะตัดผู้ที่รับราชการเป็นข้าราชการตุลาการมาด้วยดีตลอด แต่รับเงินบำเหน็จไปแล้วจะไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับบำนาญครับ

นายใหญ่ ศวิตชาติ (กรรมธิการ) : ท่านประธานครับ อัยน์เห็นจะอยู่ในวาระที่เราผ่านกันมาแล้ว แต่ก็ไม่ได้พูดกัน มาวันนี้ท่านประธานให้มาดูความผิดความถูก ความขัดแย้งในระหว่งบทบัญญัติที่เราได้พิจารณากันอยู่ ก็มีที่ถกเถียงบ้าง ไม่มีบ้าง และ ก็ หรือ แต่ กับ ที่ ซึ่ง อัน อะไรเหล่านี้เป็นต้น อัยน์ผมคิดว่าเห็นจะผิดหลักการที่สภานี้ได้ตกลงไปแล้ว ผมอยากขอความกรุณากราบเรียนท่านประธานอย่างนี้ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คือผมเองก็ไม่แน่ใจ เมื่อผมฟังการอภิปรายในวาระที่ ๒ ก็ไม่ได้เคยคิดถึงเรื่องข้าราชการบำเหน็จ เมื่อพูดถึงข้าราชการบำนาญก็นึกว่าเหมือนกันแต่เมื่อได้ฟังท่านกรรมธิการอภิปรายว่าข้าราชการบำเหน็จนั้นเป็นคนละอย่างออกไปแล้วกินบำเหน็จแล้วก็จะไปทำประพฤติดัวชั่วหยาบอย่างไรก็ได้ ไม่ได้อยู่ในได้ข้อบังคับใดๆ ทั้งสิ้น ผมก็รู้สึกว่ามันก็ออกจะไม่ยุติธรรมอยู่นั่นเอง เพราะทุกวันนี้ข้าราชการก่อนจะออกนี้ จะรับบำเหน็จหรือจะรับบำนาญ เขาให้หมดดูว่าอายุจะนานเท่าไร ถ้าอายุยาวนานเขาก็รับบำนาญ อายุจะตายเร็วเขาก็รับบำเหน็จ มันไม่ใช่เรื่องความประพฤติอะไรอย่างนั้น ผมก็อยากจะเรียนถามท่านสมาชิกเหมือนกันละจะเอาอย่างไร ถ้าพูดกันตามข้อบังคับมันก็ลำบาก เอ้า ผมขอเชิญท่านกรรมธิการคุณอมรครับ

นายอมร จันทระสมบูรณ์ (กรรมธิการ) : ขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ ปัญหานี้เป็นปัญหา ๒ ฝ่ายนะครับ คือมีทั้งข้าราชการบำเหน็จ ถ้าหากว่าเราตัดเรื่องบำนาญออกไปนั้นจะมีผล ๒ ส่วนเหมือนกัน ส่วนที่ ๑ ก็คือว่าผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษาแล้ว แต่ถูกให้ออกเพราะผิดวินัย และไม่ได้รับบำนาญก็สามารถที่จะมีสิทธิตามนี้ได้ และประการที่ ๒ ผู้ที่เคยรับบำนาญมาแล้ว แต่ไปถูกศาลพิพากษาจำคุก แต่ถูกตัดสิทธิรับบำนาญ ก็จะมีสิทธิตามนี้ได้ตั้งนั้นจึงเป็นปัญหา ๒ ด้าน คือด้านข้าราชการบำเหน็จส่วนหนึ่ง กับด้านข้าราชการซึ่งไม่ได้รับบำนาญเพราะมีการกระทำผิดอีกอย่างหนึ่ง ปัญหาก็คือว่าถ้อยคำอันนี้เราได้ลอกเลียนมาจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และในพระราชบัญญัตินั้นใช้คำว่า "ข้าราชการบำนาญ" ทีนี้เมื่อข้าราชการในที่นั้นตีความกันอย่างไรนั้น กระผมก็ไม่ทราบ คิดว่าในทางปฏิบัติเป็นอย่างไร แต่ผลก็จะเป็นอย่างที่เราได้กราบเรียนมาแล้วว่ามีปัญหา ๒ ด้าน และสมมติว่าถ้าหากว่าในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการในคราวหน้านั้น จะ

กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษาแล้ว กระผมเกรงว่าถ้าเราไม่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วจะไปตัดสินคดีเขาไม่ได้ นะครับ เพราะว่าเราเขียนในที่นี้เนี่ย ขอความกรุณาขอให้ดูในวรรคสองครับบอกว่า "การเลือกตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ" นะครับ "ให้เป็นไปตามกฎหมาย" เฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้นเอง แต่ไม่ได้กำหนดในเรื่องคุณสมบัติไว้ ก็หมายความว่าถ้าหากว่าเราตัดคำว่า "ผู้รับบำนาญ" ออกไปก็ต้องหมายความว่าพระราชบัญญัติข้างที่นั่นนั้น จะต้องเปิดให้ผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษาแล้วได้รับเลือกตั้งเสมอไป อันนี้จึงเป็นปัญหา ๒ ด้าน กระผมขอกราบเรียนเพียงเท่านี้ครับ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผมเข้าใจความประสงค์ของสภาเช่นกัน นั่นคือจะให้สิทธิแก่ผู้พิพากษาซึ่งออกจากราชการแล้ว โดยไม่ได้มีความผิดอย่างใดจะรับบำเหน็จหรือรับบำนาญก็ตาม ให้มีสิทธิเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญได้ จะเขียนอย่างไรก็สุดแล้วแต่ ผมขอยืนยันว่านั่นเป็นความประสงค์ของสภา เชิญคุณเฉลิมชัยครับ

นายเฉลิมชัย วสินนท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอกราบเรียนเป็นข้อสังเกตดังนี้ครับ วิธีการที่รับบำนาญกับบำเหน็จมีความแตกต่างกันอยู่บางประการซึ่งกระผมจะขอกราบเรียนดังต่อไปนี้ คือสมมติว่าสิทธิในการรับบำนาญนั้นนะครับ สมมติว่าท่านข้าราชการออกไปรับบำนาญได้รับบำนาญรายเดือนไปแล้ว ต่อมาปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นในระหว่างราชการมีความผิด เขามีคณะกรรมการพิจารณาได้ว่าข้าราชการผู้นั้น ซึ่งออกไปรับบำนาญแล้ว ถ้าความผิดนั้น ถ้าโทษถึงไล่ออก ปลดออกเชิงดำนานายได้ ที่นี้ส่วนเรื่องบำเหน็จนั้นนะครับ บางคนไปทำผิดมา แล้วก็ชิงลาออกเสียก่อน ขณะนั้นความผิดไม่ปรากฏก็รับบำเหน็จได้ กระผมต้องขอประทานอนุญาตยกตัวอย่าง เคยมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้หนึ่งทำผิดในเรื่องทุจริตเรื่องป่าไม้ ตอนนั้นก็มีการแจ้งความกันไว้ที่โรงพักแล้ว หรือสถานีตำรวจ พนักงานสอบสวนแล้ว ข้าราชการผู้นั้นก็ชิงลาออก แล้วชิงรับบำเหน็จไปเป็นเงิน ๔ แสนบาท แล้วต่อมาข้าราชการผู้นั้นก็ถูกจำคุก และไปเสียชีวิตในขณะคุมขัง กรณีนั้นก็เท่ากับเป็นการหลีกเลี่ยงในการที่จะชิงเอาบำเหน็จไปเสียก่อน เพราะว่าถ้ารับบำนาญไม่มีทางได้เลย เพราะทันทีที่ถูกแจ้งความ หรือถูกฟ้อง หรือถูกกล่าวหาว่ามีความผิดแล้วนี้ทางบำนาญเขาจะต้องระงับไว้ก่อนจะต้องมีการไต่สวนว่า ถ้าผู้นั้นไม่ออกเสียก่อน จะโดยลาออกก็ดี หรือออกโดยเกษียณอายุ

กิตติ จะต้องไต่สวนจนได้ความเป็นสัจย์ว่า ถ้ายังอยู่ในราชการแล้ว จะต้องไล่ออกหรือปลดออกหรือไม่ ถ้าเป็นการนี้ที่ถูกไล่ออก ปลดออก ผู้นั้นจะไม่ได้รับบำนาญเลย ขอขอบพระคุณครับ

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (กรรมาธิการ): ท่านประธานที่เคารพ ปัญหาที่มันเกิดขึ้นมาในตอนนี่ ก็เนื่องจากว่าในการพิจารณาในวาระที่ ๒ นั้นนะยังใช้คำว่า "ข้าราชการบำนาญ" อยู่ตามร่างเดิม แต่คราวนี้เมื่อเราได้เปลี่ยนข้าราชการบำนาญเป็นเรื่องอื่นไป คำนี้จึงต้องเปลี่ยนไปด้วย ที่นี้ในชั้นนี้เรามีหน้าที่แต่เพียงแก้ไขถ้อยคำให้ตรงตามเจตนารมณ์เดิมอย่างที่ท่านประธานว่าเมื่อก็ ที่นี้เราไม่มีทางที่จะมาแก้หลักการอะไรกัน在这儿แล้ว เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าทางที่จะแก้ไขถ้อยคำให้ตรงตามเจตนารมณ์ที่เราตกลงกันไปแล้วที่ใกล้เคียงที่สุดก็คือว่า อย่างที่คุณประวิณได้เสนอเมื่อก็ครับ กลับจากผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้วท่านนั่นเองครับ ในเรื่องถ้อยคำให้ใกล้เคียงกับหลักการที่เรารับแล้วท่านนั้น ถ้าจะแก้เป็นอันอื่นอีกกระผมเกรงว่าเกินไปครับ ขอขอบคุณครับ

นายเฉลิมชัย วสินนท์ (กรรมาธิการ): ท่านประธานที่เคารพ คือเรื่องนี้เก็บบ่าจะไม่มีปัญหา เพราะอะไรครับ เพราะผมก็อยากจะทราบเรียนในทางปฏิบัติ ทางด้านท่านสมาชิกผู้เป็นตุลาการนะครับ ว่าในคำเดิมโดยเฉพาะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการในส่วนที่เกี่ยวกับ ก.ต. ที่กำหนดว่าข้าราชการบำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้วนั้นในทางปฏิบัติเคยตีความไปถึงผู้รับบำเหน็จด้วยหรือเปล่า และในทางปฏิบัติมีหรือไม่ว่าเคยได้แต่งตั้งผู้ได้รับบำเหน็จเข้ามาเป็นกรรมการตุลาการ

นายไพจิตร เลื่อทวีกุล: ท่านประธานที่เคารพ เพื่อประหยัดเวลา กระผมคิดว่าสภานี้ น่าจะตัดสินใจว่า เจตนารมณ์ของสภาคืออะไร คือต้องการจำกัดเฉพาะผู้ที่เป็นข้าราชการบำนาญได้รับบำนาญเท่านั้น หรือว่าจะรวมทั้งผู้รับบำเหน็จด้วย ถ้าหากว่าเป็นในกรณีที่จะรวมผู้รับบำเหน็จด้วยนั้น ผมคิดว่าการแก้ไขถ้อยคำก็ไม่ยากเย็นอะไรเพียงแค่เติมขึ้นว่า "กับจากผู้รับบำเหน็จหรือบำนาญที่รับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว" ถ้าอย่างนี้ก็จะตัดกรณีที่ท่านกรรมาธิการ คือคุณอมรเป็นห่วงว่า ผู้ที่ประพฤติต่างพร้อมถูกไล่ออกแล้วก็ยังคงครอบคลุมด้วย เพราะว่าถ้าจะใส่ไปว่าผู้รับบำเหน็จหรือบำนาญอันนี้ก็ตรงตามเจตนารมณ์ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ผมอยากจะถามว่าข้าราชการตุลาการ ถ้ารับบำเหน็จแล้วชัวหมดอย่างนั้นหรือเปล่า คนที่เขาตีๆ ก็มี ผมเข้าใจว่าเจตนาของสภานี้ได้แสดงออกเมื่อวาระที่ ๒ แล้ว อย่างที่กระผมเรียนให้สภาทราบว่าข้าราชการที่เคยเป็นผู้พิพากษามาแล้ว แล้วออกจากราชการไม่มีความประพฤติเสียหาย ไม่ว่าจะรับบำเหน็จหรือรับบำนาญก็ตาม ให้เป็นกรรมการตุลาการได้ ผมเข้าใจว่าอย่างนี้ เชิญคุณปรีดีครับ

นายปรีดี เกษมทรัพย์ (กรรมธิการ): ท่านประธานที่เคารพ กระผมว่าท่านประธานที่กล่าวนั้นถูกต้องตามเจตนารมณ์ และถูกต้องตามข้อปฏิบัติทางกระทรวงยุติธรรมได้ปฏิบัติอยู่ ที่นี้ปัญหาอยู่ที่ว่า ที่เราเปลี่ยนจากคำว่า "ข้าราชการบำนาญ" มาเป็น "ผู้รับบำนาญ" นั้น เนื่องจากตามที่เราตีความในรัฐธรรมนูญนี้ว่า ผู้ที่รับบำนาญนั้นไม่ใช่ข้าราชการ เราจึงได้มาเปลี่ยนคำว่า "ข้าราชการ" เป็น "ผู้รับบำนาญ" แต่ในทางปฏิบัติของศาลนั้น คำว่า "ข้าราชการบำนาญ" นั้นมันรับ มันรวมไปถึงผู้รับบำเหน็จและบำนาญ ถ้าหากในขณะนี้ที่เราจะทำให้เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมนั้น เราแก้คำว่า "ผู้รับบำนาญ" เป็น "ข้าราชการรับบำนาญที่เคยเป็นผู้พิพากษามาแล้ว" เพียงแต่กลับตัวหนังสือเพื่อให้มันตรงตามเดิม แล้วก็จะได้ตรงตามเจตนารมณ์ ที่นี้มีปัญหาว่า ถ้าเราเปลี่ยนแล้วจะไปสอดคล้องกับข้อความในร่างรัฐธรรมนูญอย่างอื่นหรือเปล่า ผมเข้าใจว่าสำหรับมาตรา ๒๑๐ นี้เป็นกรณีพิเศษเราควรที่จะเขียนให้มันตรงตามเจตนารมณ์เท่าที่ตามกฎหมายที่มีอยู่ แล้วก็ตามทางปฏิบัติครับ ขอขอบคุณครับ

นายสุชน ชื่นสมจิตต์: กระผมว่าสภานี้พอจะเข้าใจเจตนาแล้วนะครับ ที่อภิปรายมาพอสมควร เพื่อประหยัดเวลา กระผมเสนอให้ปิดอภิปราย และลงมติครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ลงมติดังไร ยังไม่มีประเด็น ผมก็ไม่ทราบว่าอย่างไร

นายสุชน ชื่นสมจิตต์: คือมีอภิปรายอยู่ ๒ ประเด็น ประเด็นที่ ๑ ก็คือว่าหลักการเรื่องบำนาญนี้ที่กรรมธิการหลายท่านอภิปรายว่าไม่ควรที่จะเพิ่ม แต่มีสมาชิกอีกหลายท่านเห็นว่าควรที่จะเพิ่มบำเหน็จเข้าไป ก็มี ๒ ประเด็นเท่านั้น เจตนารมณ์ของสภาเห็นว่า ข้าราชการบำนาญหรือข้าราชการบำเหน็จที่เคยเป็นผู้พิพากษามาแล้ว ก็ควรจะได้มีสิทธิเท่ากันก็ลงมติได้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอ้า จะเอาอย่างนั้นก็ได้ ความจริงก็แสดงมาแล้วแต่คราวก่อน

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมเห็นว่าปัญหานี้ลงมติไม่ได้ เพราะผิดข้อบังคับ เหตุที่ว่ากระผมกราบเรียนท่านประธานว่าผิดข้อบังคับนั้น เนื่องจากว่า ข้อบังคับข้อ ๑๑๖ ให้อำนาจแก่สภานิติพิจารณา ตอนนั้นแก้ไขถ้อยคำเท่านั้น จะไปแก้ไขสาระสำคัญไม่ได้ ดังนั้นกระผมดูแล้วในรายงานการประชุมของคณะกรรมการที่เสนอต่อสภาให้พิจารณาในวาระที่ ๒ นั้น มีผู้แปรญัตติ ๒ ท่าน ท่านหนึ่งพอใจอีกท่านหนึ่งคือกรรมการเองให้เอาฝ่ายรัฐสภาเข้าไปร่วมเป็นกรรมการตุลาการด้วย แม้ไปก็ต้องคงตามร่างเดิม ร่างเดิมมีเจตนาว่า ให้ข้าราชการบำนาญซึ่งเคยรับราชการตุลาการเป็นกรรมการตุลาการ ดังนั้นจะไปเพิ่มภักเหม็จเข้าไปด้วยข้าราชการบำเหน็จกับบำนาญนี้ ความประพฤติดะไรทุกอย่างมันคนละอย่างกัน กระผมเห็นว่าถ้าไปลงมติแล้วเป็นการลงมติที่แก้ไขสาระสำคัญของมาตรานี้ไปส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งเป็นการขัดข้อบังคับข้อ ๑๑๖ ครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เพราะฉะนั้นผมก็อาจจะ...

(นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้ยกมือขึ้น)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ว่าไปครับ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ : กระผมว่าเรื่องนี้ก็อภิปรายกันมานานแล้ว กระผมความจริงไม่ควรจะมีการอภิปราย เพราะการอภิปรายให้เพิ่มสาระสำคัญนั้นมันทำไม่ได้ตามข้อบังคับข้อ ๑๑๖

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ทำไม่ได้ ถูกครับ ถูก ที่นี้ความเข้าใจว่า สภามีเจตนาอย่างไรในวาระที่ ๒ นี้ยังคลาดเคลื่อนกันอยู่ ผมก็ยังไม่ทราบจะทำอย่างไร

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ท่านประธานที่เคารพ กระผมคิดว่าเจตนาในกระจางแจ้ง และน่าจะถือได้ว่ากระจางแจ้ง เพราะเหตุว่าถ้าหากว่าเราจะมาดูว่าเจตนาเป็นอย่างไร คำว่า "ข้าราชการบำนาญ" น่าจะหมายถึงผู้ที่รับบำเหน็จด้วย แต่กระผมคิดว่าเป็นการอ้างที่จะบิดผันมากกว่า เพราะเหตุว่าการที่เราจะไปอ้างถึงว่าเจตนาจริงเป็นอย่างไรนั้น เราจะได้สาระจากการแปลความตามตัวอักษร ในกรณีนี้ถ้าอ่านดูการแปลความตามตัวอักษรจะได้สาระสำคัญ

ประการหนึ่ง แต่ว่าถ้าเราจะมาแปลเจตนารมณ์ว่าหมายถึงผู้รับบำเหน็จด้วย ความหมายจะเปลี่ยนไป จะเปลี่ยนสาระสำคัญ เพราะฉะนั้นการจะอ้างว่าเป็นเรื่องของการดูเจตนารมณ์แล้วก็จะมาแก้ถ้อยคำ ดังนั้น กระผมคิดว่าไม่ใช่ เป็นการแก้สาระสำคัญซึ่งจะเป็นการผิดหลักบังคับครับ กระผมจึงเห็นด้วยกับคุณสุนทร มาศดิตถ์ ด้วยเหตุผลในลักษณะในประการท้ายที่ท่านประธานว่าเรายังไม่รู้ว่าเจตนารมณ์เป็นอย่างไร กระผมคิดว่าเจตนารมณ์ชัดแจ้งจากถ้อยคำที่ใช้ถ้าจะไปแก้ถ้อยคำ ถือว่าเป็นการแก้ถ้อยคำ โดยเติมคำว่า "บำเหน็จ" ลงไป หรือตัดคำว่า "บำนาญ" ไป อันนั้นจะเป็นแก้สาระสำคัญครับผม ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เราถือว่าข้าราชการบำนาญเท่านั้นใช่ใหมครับ

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ใช่ครับ

นายประธาน ดวงรัตน์ : ท่านประธานครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวก่อนครับ ผมไม่ทราบว่าสภานี้ออกแบบไว้สำหรับให้นั่งพูดหรือยืนพูด ท่านเลขาฯ ครับ รู้สึกเวลายืนพูดจะชุลกชลัก แล้วแบบเก้าอี้รู้สึกว่าจะเย็นลำบาก ตามข้อบังคับต้องยืนพูดครับ เชิญประธานครับ

นายประธาน ดวงรัตน์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายประธาน ดวงรัตน์เกี่ยวกับมาตรานี้กระผมเห็นด้วยกับคุณธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งเป็นกรรมาธิการคนหนึ่งในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนี้ กระผมที่เห็นด้วย เพราะเหตุว่าตามมาตรานี้กระผมได้ฟังท่านกรรมาธิการโดยเฉพาะดอกเตอร์อมรได้แถลงให้ทราบว่า ที่มาของมาตรานี้ก็โดยถือหลักการตั้งคณะกรรมการตุลาการของพระราชบัญญัติตุลาการของกระทรวงยุติธรรม เพราะฉะนั้นเมื่อหลักอันนี้มีบ่งไว้ว่า ให้ข้าราชการบำนาญซึ่งมีความหมายถึงข้าราชการบำเหน็จด้วย กระผมจึงเห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายมาตรานี้มุ่งหมายเพื่อที่จะให้ข้าราชการที่รับบำเหน็จซึ่งมาจากตุลาการได้เป็นกรรมการตุลาการด้วย ซึ่งมีที่มาของกฎหมายตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการตุลาการนั้น กระผมเห็นว่าชอบแล้ว ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ปัญหาอยู่ที่ว่าคำว่า "ข้าราชการบำนาญ" นั้นหมายถึงข้าราชการที่รับบำเหน็จด้วยหรือเปล่า ผมอยากจะเรียนถามคุณธานินทร์ครับ

นายชานินทร์ กรัยวิเชียร (กรรมธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมเห็นว่า คำว่า "ข้าราชการบ้านานู" นั้นน่าจะหมายความถึงข้าราชการที่รับบำเหน็จด้วยครับ

นางสุวัณธุ์ มณีวัต : ท่านประธานที่เคารพ เฉพาะกรณีนี้แหละ ได้มีท่านสมาชิก ผู้มีเกียรติท่านหนึ่งได้ขอร้องให้ดิฉันเป็นผู้มาเสนอแทน เพราะท่านติดธุระจำเป็น คือท่าน ชี้แจงบอกว่าอันนี้ควรจะจัดการแก้ทำนองเดียวกับที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติท่านหนึ่งซึ่งดิฉัน ขอประทานอนุญาตออกนาม คือคุณไพจิตร "เป็นผู้รับบำเหน็จหรือบ้านานูที่เคยรับราชการ เป็นผู้พิพากษามาแล้ว" ความหมายเก่าเราใช้คำว่า "ข้าราชการบ้านานู" ท่านบอกว่าข้าราชการ บ้านานูนั้นรวมทั้งผู้ที่รับบำเหน็จด้วย แต่ถ้าเมื่อเราจะตัดอันนั้นแบบที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ หลายท่านบอกว่า เพื่อให้กว้างขึ้น บอกว่าเป็นผู้ที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว อาจ จะกลายเป็นผู้ที่ถูกปลดออกหรือให้ออก ก็ได้ ดิฉันขอประทานอนุญาตออกนาม ท่านสมาชิก ผู้มีเกียรติท่านนั้น คือคุณบุญมา วงศ์สุวรรณค์ ค่ะ ท่านบอกว่าข้าราชการบ้านานูนั้น รวมทั้งผู้รับ บำเหน็จด้วย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น.....

นายเฉลิมชัย วสินนท์ (กรรมธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ การที่ว่าข้าราชการ บ้านานู น่าจะรวมถึงผู้รับบำเหน็จด้วยนั้น ผมใคร่ขอกราบเรียน ในทางปฏิบัติของทางกระ- ทรวงการคลังก็ดี ทางฝ่ายบริหารทั้งหมดก็ตาม เราไม่ได้รวมกันเลย เพราะว่าผู้รับบ้านานูนั้น มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์อีกหลายอย่าง เช่นเงินช่วยเหลือค่าเล่าเรียนบุตร เงินค่ารักษา พยาบาลเหล่านี้ เราไม่คลุมไปถึงผู้รับบำเหน็จ เราให้แต่ข้าราชการบ้านานู ซึ่งเป็นภาษาที่เรา เรียกกันทั่วไป แต่หมายความว่าเราให้เฉพาะผู้ที่ได้รับบ้านานูเท่านั้น ผู้รับบำเหน็จเราไม่เคย รวมนับมาเป็นผู้รับบ้านานู ในทางปฏิบัติ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เดียวครับ คุณอดุลอีกที่ครับ

นายอดุล วิเชียรเจริญ : ขอบพระคุณท่านประธานครับ ถ้าหากว่าคำว่าข้าราชการ บ้านานู หมายความว่ารวมถึงข้าราชการซึ่งได้รับบำเหน็จไปแล้วด้วย ก็ไม่ต้องเดือดร้อนที่จะ ต้องมาขอแก้ถ้อยคำ ก็น่าจะปล่อยให้ไปไปตามร่างนี้ แต่ว่าถ้ามีการแก้ร่างนี้ กระผมเองมี

ความเห็นที่เราแก้ในสาระสำคัญ และผิดข้อบังคับ ก็ถ้าท่านทั้งหลายยืนยันกัน ท่านที่เห็นว่า
ข้าราชการบำนาญนั้นรวมถึงผู้ที่รับบำเหน็จด้วย ก็อย่าไปขอแก้สิทธิ์ ก็ปล่อยไปตามร่างนี้
ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ร่างนี้บอกว่า "ผู้รับบำนาญ" ไม่ได้เรียกว่า
"ข้าราชการบำนาญ" เรื่องมันอย่างนี้ละครับ แก่กันไป แก่กันมา

นายอุทิศ นาคสวัสดิ์: ถ้าว่ข้าราชการบำนาญ รวมทั้งข้าราชการบำเหน็จด้วย
มันก็ต้องแก้อยู่ดีละครับ เพราะอย่างที่ท่านประธานว่า เมื่อตะกี้นี้ครับ เพราะในมาตรา
นี้บอกชัดเจนครับว่า "กับจากผู้รับบำนาญ" ต้องแก้จากว่า "ผู้รับบำนาญ" นี้เป็น "กับจากข้าราชการ
บำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว" ถ้าอย่างนั้นถึงจะคลุมทั้งผู้ที่รับบำเหน็จเพราะ
นี้มันนอกชัดเจนครับ "กับจากผู้รับบำนาญ" "ผู้รับบำนาญ" กับ "ข้าราชการบำนาญ" ผิดกัน
ครับ ถ้าเราจะรวมคำว่าข้าราชการบำนาญหมายความถึงผู้ที่รับบำเหน็จด้วย "ต้องแก้" "ผู้รับ
บำนาญ" เป็น "ข้าราชการบำนาญ" หรือถ้าไม่รวมก็ต้องแก้ใหม่ครับ เป็น "กับจากผู้ที่เคยรับ
ราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว และไม่เคยมีความประพฤติเสียหาย" คลุมหมดเลยครับ แล้ว
คนชิวก็ไม่มีทางเข้ามา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: อันนี้ดีกว่าครับ เห็นจะต้องขอเรียนถามคือ
ผมอาจจะผิดก็ได้ ความเข้าใจของผมเมื่อพิจารณาในวาระที่ ๒ นั้น ผมเข้าใจว่า คำว่า ข้าราชการ
บำนาญนั้น รวมถึงข้าราชการที่รับบำเหน็จด้วย ผมอยากจะถามท่านสมาชิกว่า ถ้าใครเห็น
อย่างเดียวกับผม หรือไม่เห็น ในวันนั้นนะครับ ในตอนวาระที่ ๒ ถ้าเมื่อท่านผู้ใดเห็นว่าคำว่า
"ข้าราชการบำนาญ" นั้นหมายถึงว่า ข้าราชการที่รับบำเหน็จด้วยเช่นเดียวกับผมแล้ว ขอได้
โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือ ๖๕ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ท่านผู้ใดเห็นว่า "ข้าราชการบำนาญ" กับ "ข้าราชการ
รับบำเหน็จ" เป็นคนละอย่างกัน ขอได้โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๔๒ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ก็ต้องถือว่า เจตนาเมื่อเราพูดกันในวาระที่ ๒ นั้น สภานี้ก็เข้าใจว่าข้าราชการบำนาญ คือข้าราชการที่รับบำเหน็จด้วย ถึงถ้อยคำจะเขียนอย่างไร มันไม่ใช่ลงมติละครับ

นายถาวร ชะนะภักย์ : ท่านประธานที่เคารพ ถึงแม้ว่าได้ลงมติไปแล้ว กระผมจะขอเสริมความเข้าใจตามที่ได้ลงมติไปแล้วเมื่อสักครู่ที่ได้ใช้ถ้อยคำว่า "ผู้รับบำนาญ" มีความหมายครอบคลุมไปถึงข้าราชการบำนาญและข้าราชการที่รับบำเหน็จนั้นนะ กระผมจำได้ว่าท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ คือคุณบุญมา วงศ์สุวรรณก็ได้อภิปรายครอบคลุมไปถึงข้าราชการทหารนอกประจำการ แต่มีเบี้ยหวัดรวมอยู่ด้วย ในฐานะที่กระผมเคยรับราชการทหารมา กระผมจึงจะขอยืนยันในความเข้าใจอันนี้อีกครั้งหนึ่งครับ ขอขอบคุณมาก

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธาน เมื่อคราวลงมติให้รวมถึงผู้รับบำเหน็จด้วย ก็ขอแก้คำเป็นดังนี้ "กับจากผู้รับบำเหน็จหรือบำนาญ"

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผู้พิพากษาไม่มีเบี้ยหวัดไม่ใช่หรือครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ผู้พิพากษาไม่มีเบี้ยหวัด มีแต่ทหาร

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : "จากผู้รับบำเหน็จหรือบำนาญที่เคยรับราชการเป็นผู้พิพากษามาแล้ว" ผมว่าหมดปัญหาครับ คุณสมคิดเชิญครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ ตามร่างเดิมของเราใช้ "ข้าราชการบำนาญ" ใ้ใหม่ครับ และก็เมื่อที่ประชุมก็มีมติเห็นชอบด้วยตามความเห็นของท่านประธานไว้ว่า.....

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เปล่าครับ "ข้าราชการบำนาญ" เขียนมาจากร่างเดิม แล้วมาเปลี่ยนในวาระที่ ๒ เกิดไม่ชอบคำว่า "ข้าราชการบำนาญ" ขึ้นมาก็เปลี่ยนกันไปทีนี้ก็มากลายเป็น "ผู้รับบำนาญ" ทีนี้คำว่า "ผู้รับบำนาญ" นี้ ผมก็เข้าใจว่าเป็นข้าราชการบำนาญนั่นเอง ซึ่งหมายความว่าผู้รับบำเหน็จก็เป็นผู้รับบำนาญด้วย

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ก็นั่นซิครับ คือผู้รับบำนาญนี้ไม่รวมถึงผู้รับบำเหน็จใ้ใหม่ครับ แต่ที่ประธานถามที่ประชุมเมื่อที่นี้ย้อนไป เจตนาทางโน้นก็บอกว่าข้าราชการ

บ้านานูนี้มันรวมถึงผู้รับบ้านานูและผู้รับบำเหน็จด้วย เพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่า ถ้าหากว่าให้คำว่า "ข้าราชการบ้านานู" จะดีกว่า "ผู้รับบ้านานูและหรือผู้รับบำเหน็จ" นี้กระผมเสนอให้พิจารณาอย่างนั้นเองครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ไม่ได้หรอกครับ ในวาระที่ ๒ เป็นมติสภาไปแล้วไม่ให้ใช้คำว่า "ข้าราชการบ้านานู" วาระที่ ๒ มีมติครับ

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ท่านประธานที่เคารพ ที่พิมพ์มาบกพร่องครับ ผมดูเทียบทั้ง ๒ ส่วนแล้ว ความจริงเรื่องนี้ไม่น่าจะถกเถียงกัน ในร่างเดิมที่ส่งไปให้พิจารณาในวาระที่ ๒ บ่งไว้ชัดว่า "ข้าราชการบ้านานู" แต่ว่าพอพิมพ์ฉบับสำเร็จนี้ "ผู้รับบ้านานู" อันนี้ถึงได้ถกเถียงกัน ดังนั้นความจริงก็ไม่มีปัญหา เพราะที่มีปัญหานี้เพราะพิมพ์มาผิดเท่านั้นครับ ที่นี้เมื่อพิมพ์มา เจตนาเดิมที่ลงมติไป คือ "ข้าราชการบ้านานู" ข้าราชการบ้านานูก็หมายถึงผู้รับบำเหน็จด้วย เพราะว่าเป็นที่รู้จักกัน แต่ที่เถียงกันนี้เพราะพิมพ์มาผิดไป กลายจาก "ข้าราชการบ้านานู" เป็น "ผู้รับบ้านานู" ไป

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: อัยนี้ผมเข้าใจว่าไม่ใช่พิมพ์ผิดนะครับ คุณสุรินทร์ครับ มันเป็นมติของสภา ไม่ให้ใช้คำว่า "ข้าราชการบ้านานู" เพราะมีปัญหามากมายอะไรหลายอย่างคือสภามีมติไปในวาระที่ ๒ แล้วครับ ไม่ให้ใช้คำว่า.....

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ว่าเป็น "ผู้รับบ้านานู" อย่างนั้นหรือครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ครับ ก็บอกว่าไม่ชอบคำว่า "ข้าราชการบ้านานู" ละ ไม่ให้ใช้คำว่า "ข้าราชการบ้านานู"

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์: ร่างเดิมเขาใช้ "ข้าราชการบ้านานู" นี้ครับ เมื่อเป็นข้าราชการบ้านานูก็แสดงเจตนาของวาระที่ ๒ ให้เป็นข้าราชการบ้านานู ก็รวมถึงบำเหน็จด้วยต้องไปแก้ทำไม เพียงแต่เพิ่มเข้าไปให้ถูกว่าเป็นข้าราชการบ้านานู แทนที่จะเป็นผู้รับบ้านานูก็เป็นข้าราชการบ้านานู ก็รวมทั้งบำเหน็จด้วยอยู่แล้ว

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: กรรมาธิการช่วยผมชี้แจงด้วย ทำไมมันถึงไม่เป็น "ข้าราชการบ้านานู" มันเป็นมติตอนไหน

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): ท่านผู้เป็นประธานสภานี้ได้มีมติแล้วว่าคำว่า "ข้าราชการบำนาญ" นั้นไม่ใช่ทางคณะกรรมการก็แก้มาเป็น "ผู้รับบำนาญ" เท่านั้นเองครับ

นายศักดิ์ สายบัว: ท่านประธานที่เคารพ ที่เราไม่ใช่คำว่าข้าราชการบำนาญ เรามีเหตุผลคือ กลัวมันไขว้เขว พอถึงข้าราชการนี้ ที่บอกว่าข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนั้น เราไม่รวมถึงข้าราชการบำนาญ เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามหาทางที่จะไม่ใช่คำว่า "ข้าราชการบำนาญ" ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ เราถึงได้หาทางแก้ไขครับ เพราะฉะนั้นมันจะไขว้เขวกับข้าราชการบำนาญ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: ที่นี้ก็ใช้ "ผู้รับบำนาญ" เปลี่ยนคำจาก "ข้าราชการบำนาญ" เป็น "ผู้รับบำนาญ" ก็เกิดปัญหาว่ากินถึงว่าเห็นด้วยหรือไม่ ผมน่าจะเข้าใจว่ากินด้วย ก็ตามสภาเมื่อก็เสียงข้างมากก็เห็นตามผม เพราะฉะนั้นอย่างที่ท่านกรรมาธิการแก้ ผมเห็นว่าถูกแล้ว ชอบแล้วครับ ขอให้ผ่านไปอย่างนี้ละครับ หน้า ๔๒ ครับ ไม่มีท่านผู้ใดตั้งใจ หน้า ๔๒ ขอผ่านไป หน้า ๔๓ ครับ

นายเจสสิยา วัชรพุกก์: ท่านประธานสภาที่เคารพ ในหน้า ๔๓ มาตรา ๒๑๔ และมาตรา ๒๒๒ ใช้คำว่า "พนักงานส่วนท้องถิ่น" แต่ในมาตรา ๑๘๘ (๖) ใช้คำว่า "พนักงานท้องถิ่น" กระผมคิดว่าคำว่า "พนักงานส่วนท้องถิ่น" นั้น ถูกต้องกระผมใคร่ขอกรุณาให้เพิ่มเป็น "พนักงานส่วนท้องถิ่น" ในมาตรา ๑๘๘ (๖) ด้วย

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ): ท่านผู้เป็นประธาน ความจริงกระผมก็จะเพิ่มอยู่แล้วครับ แต่ว่าอาจจะลืมไปคือว่าต้องเติมให้เหมือนกัน คือเติม "ท้องถิ่น" มาตรา ๑๘๘ นี้ขอเติม

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ: มาตรา ๑๘๘ ก็เป็น "ส่วนท้องถิ่น" ไม่มีผู้ใดเห็นเป็นอย่างไรนะครับ มันควรจะเหมือนกันหมด เมื่อไม่มีท่านผู้ใดตั้งใจ ผมขอผ่านไป หน้า ๔๔ ครับ ขอผ่านไปหน้า ๔๕ ครับ คุณสุริพันธ์ครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต หน้า ๔๕ มาตรา ๒๒๙ นะคะ ดิฉันอยากจะขอทราบเรียน
ปรึกษา ย่อหน้าแรกบรรทัดที่ ๒ ของมาตรา ๒๒๙ ขออ่านย้อนหลังนะคะ “พระมหากษัตริย์
ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติว่า...” ใน
ที่นี่ใช้คำว่า “เป็นประชามติ” อยู่ตลอดนะคะ ดิฉันขอทราบเรียนถามว่า ควรจะดูมาตรา ๒๔
หน้า ๘ วรรคสอง ของมาตรา ๒๔ บอกว่า “การใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
และสิทธิออกเสียงแสดงประชามติ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ดังนั้นควรจะ
จะให้แสดงประชามติ หรือจะกลับใช้ข้างหน้า ใช้คำว่า “เป็น” นะคะ และมีอยู่หลายคำใน
มาตรา ๒๒๙ นี้รวมทั้งหน้า ๔๖ ด้วยค่ะ ขอขอบคุณ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เตียวผมฟังไม่ค่อยถนัดครับ

นางสุรพันธ์ มณีวัต : คือใช้คำว่า ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติ
นะคะ มาตรา ๒๒๙ ใช้คำว่า “เป็นประชามติ” แต่มาตรา ๒๔ เฉยๆ ถอยหลัง ๒๐๐ มาตราใช้
คำว่า “ออกเสียงแสดงประชามติ” ใช้คำว่า “แสดง” ไม่ใช่คำว่า “เป็น” ค่ะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านกรรมาธิการกรุณาชี้แจงหน่อยครับ

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (กรรมาธิการ) : ท่านผู้เป็นประธานในมาตรา ๒๔
เป็นความจริงครับ ที่ใช้ว่า “ออกเสียงแสดงประชามติ” คือว่าการออกเสียงแสดงประชามติ
นั้นเป็นหลักทั่วไป ในมาตราที่อ้างมา มาตรา ๒๒๙ นี้ “ออกเสียงเป็นประชามติ” คือไม่ใช่
แสดงครับ คือเป็นตัวประชามติออกมา เพราะมันมีการออกเสียงกัน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต่อกไปหน้า ๔๖ ครับ เชิญคุณประวีณครับ

นายประวีณ วัฒนคร : ท่านประธานที่เคารพ หน้า ๔๖ มาตรา ๒๓๕ ที่ว่าให้
คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันใช้รัฐธรรมนูญนี้หรือที่จะมีต่อไป เป็นคณะ
รัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๔
และมาตรา ๑๘๐ มาใช้บังคับ อันนี้กระผมสงสัยอยู่อันหนึ่งว่า มาตรา ๑๘๑ ที่ให้คณะรัฐมนตรี
แสดงทรัพย์สินนั้นจะยกเว้นหรือเปล่า เพราะถ้าไม่ยกเว้นแล้ว คณะรัฐมนตรีที่กำส้งบริหาร
ราชการแผ่นดินอยู่ในปัจจุบันและจะบริหารต่อไปนั้น ก็ต้องมาแสดงทรัพย์สินด้วย

ประธานสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติ: อันนี้ไม่เคยมีประเด็น ไม่ได้เคยถกเถียงไม่ได้
เคยซักถามกันแล้ว มาพูดกันตรงนี้ไม่ได้หรอกครับ ไม่ใช่เวลาที่จะพูด มันไม่ใช่อยู่ในวาระนี้
ท่านจะแสดงหรือไม่แสดงอย่างไรก็แล้วแต่ท่าน มีผู้ใดตั้งใจอะไรในหน้า ๔๖ อีกไหมครับ
ไม่มี ผมขอผ่านไปหน้าสุดท้ายคือ หน้า ๔๗ เมื่อไม่มีท่านผู้ใดตั้งใจสงสัยในหน้า ๔๗ ก็ถือ
ว่าสภานี้ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทบทวนอีกครั้งหนึ่งแล้วตามข้อบังคับ ข้อ ๑๑๖ เพราะฉะนั้นใน
เวลานับตั้งแต่พรุ่งนี้ไปจนครบ ๑๕ วัน ก็จะได้มาประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๓
เพื่อออกเสียงว่าจะให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายทรงลงพระปรมาภิไธยใช้บังคับได้
หรือไม่เท่านั้น ผมขอจบคุณแทนสมาชิกทั้งหลาย และขอเลิกประชุมครับ

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๕๕ นาฬิกา

